

e-terroryzm.pl

WYZWANIA

TERRORYZM

ZAGROŻENIA

BEZPIECZEŃSTWO

DYLEMATY

OCHRONA

DONIESIENIA

SPRAWOZDANIA

ANALIZY

Wywiad z byłym oficerem Wojsk Ochrony Pogranicza

str. 8

str. 26

Bezpieczeństwo Ukrainy

Ustawa o środkach przymusu
bezpośredniego i broni palnej

str. 35

str. 53

System sygnalizacji włamań i napadu

Prowadzenie działań obserwacyjnych

str. 20

str. 4

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny
Federacji Rosyjskiej

	str.
Terroryzm	
- Narodowy Komitet Antyterrorystyczny FR	4
- Narodowe Centrum Antyterrorystyczne USA.....	7
Rozmowa biuletynu	
- „Na pograniczu” - Wywiad z byłym oficerem Wojsk Ochrony Pogranicza.....	8
Ludzie wywiadu i kontrwywiadu	
- Pułkownik Stanisław Aleksiejewicz Wauszpasow.....	18
Szkoła służb specjalnych	
- Schemat ułatwiający prowadzenie działań obserwacyjnych	20
- Algorytm Luhna.....	22
Bezpieczeństwo	
- Seria fałszywych alarmów	25
- Bezpieczeństwo Ukrainy	26
- Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej	35
- Profilaktyka w sprawach nieletnich w praktyce policyjnej.....	40
- Przeciwdziałanie wyciekowi informacji w sieciach bezprzewodowych.....	49
Ochrona infrastruktury krytycznej	
- System sygnalizacji włamań i napadu.....	53
Warto poznać	
- KGB - Kulisy Wywiadu i Kontrwywiadu	61
Sprawozdania	
- Trójząb Neptuna i NATO po misji ISAF.....	62
- Bezpieczeństwo – europejski punkt widzenia.....	64
- Muzeum Kontrabandy.....	66
Felieton	
- Zaradne dzieci, cz. 3	68

Redakcja

Biuletyn redagują:

Barbara Barnuś
Agnieszka Bylica
Hanna Ismahilova
Jacek Kowalski
dr Kazimierz Kraj
Tobiasz Małysa
Natalia Noga
Piotr Podlasek
Anna Rejman
dr Jan Swół
Bernadetta Terlecka
Tomasz Tylak
Ewa Wolska
Anna Wójcik

Skład techniczny: Tobiasz Małysa
Administrator www: Bernadetta Terlecka

INSTYTUT STUDIÓW
NAD TERRORYZMEM

WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA
z siedzibą w Rzeszowie

Publikacja jest bezpłatna, a zespół redakcyjny oraz Autorzy nie odnoszą z niej korzyści materialnych. Publikowane teksty stanowią własność Autorów, a prezentowane poglądy nie są oficjalnymi stanowiskami Instytutu Studiów nad Terroryzmem oraz Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania.

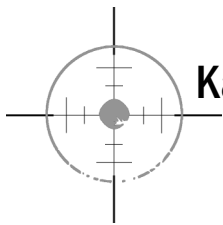
Artykuły poruszane w czasopiśmie służą celom edukacyjnym oraz badawczym. Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za inne ich wykorzystanie.

Zespół redakcyjny tworzą pracownicy Katedry Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instytutu Studiów nad Terroryzmem Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz skupieni wokół tych jednostek znawcy i entuzjaści problematyki.

Adresy i kontakt:

- Poczta redakcji biuletynu:
redakcja@e-terroryzm.pl
- Strona internetowa biuletynu:
www.e-terroryzm.pl
- Instytut Studiów nad Terroryzmem:
www.terroryzm.rzeszow.pl
- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania:
www.wsiz.rzeszow.pl

Kalendarium

- 2013.06.25. Afganistan:** Afgańscy Talibowie w samobójczym ataku uderzyli na pałac prezydencki, siedzibę ministerstwa obrony. W pobliżu tych obiektów znajduje główna kwatera CIA w Afganistanie (hotel Ariana). W tej dzielnicy znajdują się również inne budynki rządowe.
- 2013.06.16. Irak:** W serii wybuchów samochodów pułapek w Iraku zginęło co najmniej 20 osób. Do wybuchów doszło głównie w zamieszkałych przez szyitów prowincjach, a odpowiedzialni za nie są prawdopodobnie terroryści z irackiego odłamu Al-Kaidy.
- 2013.06.13. Afganistan:** Do krwawego zamachu na afgański posterunek policji doszło na południu kraju. Na posterunku odnaleziono ciała sześciu afgańskich policjantów, zastrzelonych w wyniku wymiany ognia. Z posterunku zginęła broń oraz samochody policyjne.
- 2013.06.11. Afganistan:** W wyniku eksplozji samochodu wypełnionego materiałami wybuchowymi przed gmachem Sądu Najwyższego w Kabulu zginęło co najmniej 14 osób, a około 40 zostało rannych. Terrorysta-samobójca prowadzący pojazd zdetonował ładunki wybuchowe w czasie, gdy wyjeżdżały mikrobusy z ludźmi wracającymi z pracy.
- 2013.06.10. Irak:** Wybuch bomby na targowisku w mieście Dżadidat al-Szat, na północ od Bagdadu spowodował śmierć co najmniej 13 osób oraz ranił blisko 50. Miasto zamieszkanne jest głównie przez szyitów.
- 2013.06.03. Afganistan:** We wschodniej części Afganistanu, prowincja Paktia, w wyniku przeprowadzonego zamachu samobójczego, zginęło co najmniej 11 osób, w tym 10 uczniów oraz jeden amerykański żołnierz. Zamach miał miejsce przed szkołą średnią dla chłopców, rannych zostało blisko 20 osób.
- 2013.05.27. Irak:** Do serii zamachów bombowych (co najmniej 10 wybuchów) doszło w stolicy kraju Bagdadzie. Eksplodujące na targach i w centrach handlowych, głównie samochody pułapki. zabiły około 60 osób, a co najmniej drugie tyle zostało rannych. Za zamachami najprawdopodobniej stoi iracki odłam Al-Kaidy lub bojownicy sunniccy.
- 2013.05.23. Kolumbia:** W zamachu bombowym w pobliżu miejscowości Chitaga zginęło co najmniej dziesięciu żołnierzy armii kolumbijskiej. Miejscowość znajduje się przy granicy z Wenezuelą, a za odpowiedzialnych za zamach uznaje się rebeliantów z lewicowej Armii Wyzwolenia Narodowego.

Szanowni Czytelnicy!

Miesiące wakacyjne przez nami. Redakcja nie zawiesi swojej działalności na kołku. Kolejne numery biuletynu ukażą się, jak zwykle. Niestety nie będzie w bieżącym numerze statystyk terrorystycznych, gdyż na czas nie „wyrobiło” się Centre of Excellence Defence Against Terrorism NATO, z którego materiałów korzystamy. Nadrobimy to w przyszłym miesiącu. Jak zwykle, co nieco o terroryzmie, w tym o Narodowym Komitecie Antyterrorystycznym Rosji i Narodowym Centrum Antyterrorystycznym USA. Ponadto nasz komentarz w sprawie alarmów bombowych. Tradycyjnie wywiad, tym razem z emerytowanym oficerem Wojsk Ochrony Pogranicza, sylwetka oficera wywiadu i dywersji. W szkole służb specjalnych kontynuujemy rozważania na temat problematyki służby obserwacji oraz zajmujemy się algorytmem Luhna. Zainteresowani służbami specjalnymi, mogą poznać historię Służby Bezpieczeństwa Ukrainy. Dla chcących pracować w policji czy innych służbach porządkowych wprowadzenie w tajniki ustawy ośrodkach przymusu bezpieczeństwa i broni palnej. Ponadto ostatnia część cyklu związanego z ochroną infrastruktury krytycznej. Sprawozdanie z konferencji naukowej oraz informacja o niecodziennym muzeum w Odessie. Tradycyjnie recenzja, felieton i kalendarium.

Moje życzenia pięknej pogody zawiodły, ale mam nadzieję, że lipiec i sierpień wynagrodzą nam to, czego złego doznaliśmy od natury w czerwcu. Zapraszam wszystkich do lektury wakacyjnych numerów miesięcznika, w których oprócz nieco lżejszej tematyki, zajmiemy się na poważnie, kilkoma ważnymi problemami.

Wszystkim życzę efektywnego i przyjemnego wypoczynku, aby po nabraniu sił z entuzjazmem powrócić do zajęć – nauki i pracy.

**Za zespół
Kazimierz Kraj**

- 2013.05.23. Pakistan:** W wyniku zamachu bombowego w miejscowości Kweta, w zachodniej części Pakistanu, zginęło co najmniej dwanaście osób. Ofiarami zamachu bombowego byli głównie przedstawiciele pakistańskich sił bezpieczeństwa. Zamachowcy użyli rikszy z około 100 kg materiałów wybuchowych.
- 2013.05.23. Niger:** Do dwóch zamachów terrorystycznych doszło na koszary wojskowe w północnej części kraju Agadezi oraz na francuską firmę kopalnię rud uranu. We francuskiej firmie w wyniku zamachu rannych zostało co najmniej 13 pracowników. Terrorysta-samobójca wczesnym rankiem zdetonował ładunek wybuchowy przed kopalnią. W drugim zamachu, który miał miejsce w koszarach wojskowych zginęło około 20 żołnierzy i 4 islamistów. Przed koszarą została zdetonowana ciężarówka wypełniona materiałami wybuchowymi, następnie do żołnierzy ogień otworzyli terroryści.

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny Federacji Rosyjskiej

Prezydent FR Władimir Putin wydał w dniu 15 lutego 2006 roku dekret o *Мерах по противодействию терроризму*¹ (O środkach dla przeciwdziałania terroryzmowi). Celem dekretu było doskonalenie metod kierowania zwalczania terroryzmu. Na mocy prezydenckiej decyzji powstaje *Национальный антитеррористический комитет* (Narodowy Komitet Antyterrorystyczny, NKA).

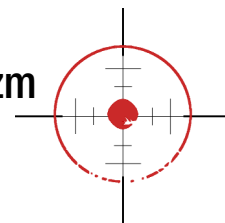
Przewodniczącym Komitetu jest z urzędu dyrektor Federalnej Służby Bezpieczeństwa. Zgodnie z punktem trzecim dekretu, dla celów koordynacji działalności terytorialnych jednostek federalnych władz wykonawczych, organów władzy wykonawczej podmiotów federacji oraz organów samorządowych w celu zapobiegania terroryzmowi, minimalizacji i likwidacji następstw jego przejawów powołane zostały w tychże podmiotach komisje antyterrorystyczne. Ich kierownikami (przewodniczącymi), z mocy dekretu, są przedstawiciele najwyższych organów wykonawczych władz państwowych w tych ogniwach

Dla celów planowania stosowanych sił i środków organów federalnych i ich terytorialnych organów dla walki z terroryzmem w składzie NAK powołany zostaje Federalny Sztab Operacyjny. Jego odpowiednikami w terenie są sztaby operacyjne w podmiotach FR. Decyzje podejmowane przez sztab federalny oraz sztaby regionalne są obowiązujące dla jednostek wchodzących w ich skład, z tym, że postanowienia sztabu federalnego są nadrzędne i obowiązują również na szczeblu sztabu podmiotu FR. Kierownikiem sztabu federalnego jest przewodniczący Komitetu. Szefami sztabów w podmiotach są kierownicy miejscowych organów Federalnej Służby Bezpieczeństwa, o ile inaczej nie zdecydował przewodniczący NKA. Do czasu powołania

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny Federacji Rosyjskiej - emblemat

i uruchomienia regionalnych sztabów operacyjnych, za operację kontrterrorystyczną odpowiadał naczelnik miejscowej jednostki FSB, a jeśli taka nie istnieje, szef miejscowego organu spraw wewnętrznych. Zgodnie z dekretem w składzie FSB powołany został aparat NKA. W organach regionalnych FSB stworzono aparaty sztabów operacyjnych. Ich zadaniem ma być organizacyjne i materiałowo – techniczne zabezpieczenie działalności Komitetu, jego sztabu i sztabów regionalnych. Dekretem prezydenta FR zatwierdzone zostały statut Komitetu, składy osobowe: NKA, regionalnych komisji antyterrorystycznych, sztabu federalnego i sztabu operacyjnego w podmiocie federacji. Ustalona została liczeb-

ność centralnego aparatu komitetu², która ma wynosić 300 osób z FSB oraz 7 osób z Federalnej Służby Ochrony. Przedstawiany akt prawny reguluje kompetencje w sprawach kadrowych i organizacyjnych, wskazuje terminy realizacji poszczególnych etapów tworzenia systemu zwalczania terroryzmu. Określa zadania rządu FR w dziedzinie zabezpieczenia bazy materialno – finansowej i technicznej działania Komitetu oraz propozycje uzgodnienia aktów prawnych prezydenta FR do zgodności z omawianym dekretem. Federalna Służba Bezpieczeństwa zobowiązana została do przygotowania zmian w jej statucie oraz określenia stanowisk podlegających obsadzie wyższymi oficerami³ oraz ich liczebności.

Wł. Putin na posiedzeniu NAK

W skład Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego wchodzi obecnie 22 osoby, określone stanowiskami, a nie nazwiskami. Federalny sztab operacyjny składa się z jedenastu wyższych urzędników państwowych. Mniej liczebne są komisja antyterrorystyczna i sztab w podmiocie federacji, gdyż liczą po siedem osób.

Statut NKA będący załącznikiem do dekretu dokładnie określa zadania stojące przed komitetem. Jego sześcioma podstawowymi zadaniami są:

- przygotowywanie propozycji dla prezydenta FR pozwalających na formułowanie państwowej polityki w sferze przeciwdziałania terroryzmowi oraz doskonalenie obowiązującego w tym zakresie prawa;
- koordynacja działalności organów federalnych władzy wykonawczej, komisji antyterrorystycznych podmiotów FR mająca na celu przeciwdziałanie terroryzmowi,
- Komitet organizuje współdziałanie z organami władzy podmiotów federacji oraz organami samorządu i organizacjami stowarzyszeniami i społecznymi,
- opracowuje przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie terroryzmowi, eliminację przyczyn i warunków jego funkcjonowania, zabezpieczenie obiektów od zamachów terrorystycznych.

Szef aparatu NAK - Jewgienij Sysojew (ur. w 1959 r).
Ukończył Tomski Uniwersytet Państwowy im. W.W. Kujbyszewa
oraz Wyższe Kursy KGB ZSRR w Mińsku.

- przygotowuje projekty porozumień międzynarodowych i uczestniczy we współpracy między państwowej w tym zakresie. Zajmuje się zabezpieczeniem socjalnym osób prowadzących walkę z terroryzmem oraz ofiar aktów terrorystycznych,
- ma również rozwiązywać inne zadania przewidziane prawem Federacji Rosyjskiej dla przeciwdziałania terroryzmowi.

W celu realizacji swoich zadań Komitet ma prawo podejmowania decyzji dotyczących organizacji, koordynacji, doskonalenia oraz oceny efektywności działania federalnych organów władzy wykonawczej w sferze przeciwdziałania terroryzmowi. Może przeprowadzać kontrolę wykonywania przez nich obowiązków w tej materii. NKA ma prawo żądać i otrzymywać materiały i informacje od federalnych organów władzy wykonawczej, organów władzy państwowej podmiotów FR, organów samorządowych, stowarzyszeń społecznych, organizacji oraz osób zajmujących oficjalne stanowiska. Powołuje robocze organa dla badania problemów przeciwdziałania terroryzmowi oraz w celu przygotowywania decyzji Komitetu.

Do jego praw należy wykorzystywanie dla celów pracy Komitetu osób funkcyjnych jak i innych specjalistów pracujących w organach federalnych, jednostkach podmiotów FR, samorządzie oraz przedstawicieli stowarzyszeń i organizacji społecznych. Tych ostatnich, za ich zgodą. Ma także przedstawiać propozycje wymagające decyzji prezydenta FR oraz rządu. Komitet swoje obowiązki wykonuje zgodnie z planem oraz regulaminem organizacyjnym zatwierdzonym przez przewodniczącego. Posiedzenia Komitetu odbywają się nie rzadziej niż raz na dwa miesiące. Uczestnictwo członków w posiedzeniu Komitetu jest obowiązkowe. Posiedzenie Komitetu jest prawomocne jeśli uczestniczy w nim więcej niż połowa członków. W razie nieobecności członka Komitetu, w posiedzeniu może po zgodzie przewodniczącego

uczestniczyć jego przedstawiciel, ale jedynie z głosem doradczym.

W posiedzeniach mogą także uczestniczyć inne osoby, w zależności od rozpatrywanych problemów. Decyzje Komitetu są w protokołowane, podpisywanym przez przewodniczącego. Dla realizacji decyzji Komitetu przygotowywane są projekty dekretów, rozporządzeń i poleceń prezydenta FR oraz rozporządzeń i postanowień rządu Rosji. Jeżeli były one rozstrzygane i przyjmowane na posiedzeniu Komitetu, to uzgadnianie ich treści z organami władzy państwowej, których przedstawiciele uczestniczyli w spotkaniu jest zbędne. Federalne organa władzy, których przedstawiciele wchodzi w skład Komitetu przyjmują wspólne akta w celu realizacji jego decyzji.

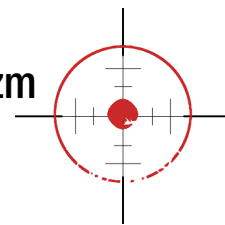

Fot. www.nac.gov.ru

Przypisy

- 1 Dekret nr 116 z 15 lutego 2006 oraz Dekret nr 1188 z 8 sierpnia 2008 r., z późn. zm.
- 2 Pierwszym szefem aparatu Narodowego Komitetu Antyterrorystycznego, zastępcą Szefa Federalnego Sztabu Operacyjnego był generał pułkownik Władimir Buławin, który był jednocześnie zastępcą dyrektora FSB. Buławin ukończył z wyróżnieniem Moskiewski Instytut Inżynierów Kolejnictwa, następnie dwuletnie studia Wyższej Odznaczonej Orderem Czerwonego Sztandaru Szkoły KGB, doktor nauk prawnych. Temat jego dysertacji: Bezpieczeństwo narodowe współczesnej Rosji. Całą karierę do tego awansu spędził w Obwodzie Gorkowskim (Niżniegorodskim). Drugim szefem aparatu NKA jest Władimir Kuliszow ur. w 1957 r. Ukończył Kijowski Instytut Inżynierów Lotnictwa Cywilnego oraz Wyższą Szkołę KGB ZSRR, (Akademia Federalnej Służby Bezpieczeństwa). W organach bezpieczeństwa państwa służy od 1982 r. Zajmował szereg stanowisk w centralnym aparacie FSB, w tym pierwszego zastępcy naczelnika Zarządu ds. Walki z Terroryzmem FSB. Był szefem FSB w Obwodzie Saratowskim, a następnie kierował ZFSB w Republice Czecheńskiej. Jednocześnie pełni funkcję zastępcy szefa FSB FR. Obecnie generał pułkownik i szef Służby Pogranicznej FSB. Trzecim z kolei szefem aparatu został Jewgienij Sysojew ur. w 1959 r. Ukończył Tomski Uniwersytet Państwowy im. W.W. Kujbyszewa oraz Wyższe Kursy KGB ZSRR w Mińsku. W organach bezpieczeństwa służy od 1983 roku. Na stanowisko został wyznaczony 19 marca roku bieżącego, jednocześnie jest zastępcą dyrektora FSB. Generał lejtnant.
- 3 Pułkownicy i kapitanowie I rangi.

PIOTR BACIK

Narodowe Centrum Antyterrorystyczne USA

Narodowe Centrum Antyterrorystyczne (NCTC) USA powstało na podstawie dekretu prezydenta USA nr 13354 w sierpniu 2004 roku. Zatrudnia wielu funkcjonariuszy z różnych agencji współpracujących z NCTC. Odpowiedzialne jest za krajowe i międzynarodowe działania antyterrorystyczne. Położone jest w nowoczesnym kompleksie McLean w Virginii zwanym Liberty Crossing. Jest częścią Biura Dyrektora Wywiadu Narodowego.

NCTC zatrudnia wielu ekspertów z CIA, FBI, Pentagonu i innych agencji, którzy czuwają nad tym, aby wskazówki dotyczące potencjalnych ataków terrorystycznych nie zostały pominięte. Pozwala to na stworzenie prognoz analitycznych a na ich podstawie stopnia zagrożenia terrorystycznego. Dyrektora obowiązuje podwójna sprawozdawczość: dla **prezydenta** w sprawie przeciwdziałania terroryzmowi oraz dla **Dyrektora Wywiadu Narodowego** w zakresie spraw wywiadowczych.

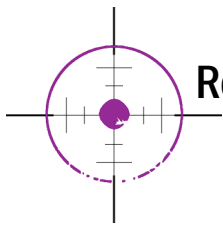
Centrum wywiadu wchodzące w skład NCTC dostarcza wiedzę i analizuje kluczowe zagadnienia związane z terroryzmem mającym bezpośrednie jak i dalekosiężne zagrożenie. NCTC ocenia również pracę analityków pracujących dla agencji (ich mocne i słabe strony), w celu poprawienia jakości analizy. NCTC to centralny bank znanych i podejrzanych terrorystów oraz międzynarodowych grup terrorystycznych skupiający ponad 30 agencji, aby ułatwić solidną wymianę informacji. Centrum zapewnia efektywną integrację planów i synchronizację działań w ponad 20 rządowych departamentach i agencjach, które są zaangażowane w wojnę z terroryzmem. Prowadzi to do wspólnego procesu planowania. NCTC przygotowuje też znacznie bardziej szczegółowe, ukierunkowane plany działania w celu zapewnienia integracji, koordynacji i synchronizacji w kluczowych kwestiach, takich jak przeciwdziałanie ekstremizmowi, terroryzmowi z użyciem broni masowego rażenia. Centrum analizuje, monitoruje i zakłóca

potencjalne ataki terrorystyczne oraz przydziela zadania i obowiązki do departamentów i agencji w ramach strategicznych zadań planowania. Zapewnia porady i sugestie dla urzędników politycznych w celu zwiększenia sukcesu misji.

Znak NCTC symbolizuje Wielką Pieczęć Stanów Zjednoczonych. Symbolizuje zaangażowanie Centrum w walkę z globalnym terroryzmem. Podobnie jak w Wielkiej Pieczęci, w której czerwone i białe paski reprezentują poszczególne stany w znaku NCTC symbolizują one agencje partnerskie razem współpracujące i koordynujące siebie wzajemnie. Niebieskie pole w tarczy symbolizuje szefa (dyrektora agencji), który łączy całość i jest reprezentantem Kongresu. Kolory są wzięte z amerykańskiej flagi. Białe – to czystość i niewinność. Czerwony- oznacza twardość i męstwo. Niebieski to kolor szefa oznaczający czujność, wytrwałość i sprawiedliwość. Tarcza na piersi orła symbolizuje, że USA powinny polegać na sobie. 15 gwiazd, które okrążają glob ziemski symbolizuje członków wspólnoty wywiadowczej. Konstelacja gwiazd w jakiej się znajdują to zintegrowane centrum do zwalczania terroryzmu działające na rzecz ochrony amerykańskich interesów. Motto **e pluribus unum** łac., jedno uczynione z wielu (napis na pieczęci i na wielu monetach USA), zdobiący wstęgę trzymaną w dziobie orła, wyraża jedność wspólnoty wywiadowczej. Gałązka oliwna i strzały trzymane w szponach orła to pokój jak i toczące się wojny. Te dwa cele są symbolem NCTC ale najważniejszy to pokój i bezpieczeństwo amerykańskich obywateli.

Kalendarz NCTC dostarcza informacji na temat znanych grup terrorystycznych, terrorystów oraz zagrożeń biologicznych i chemicznych. Można go przeglądać online lub pobrać w formie pdf (www.nctc.gov).

„Na pograniczu” - Wywiad z byłym oficerem Wojsk Ochrony Pogranicza

Wywiad z byłym żołnierzem, oficerem Wojsk Ochrony Pogranicza, który przesłużył w tej formacji trzydzieści dwa lata, z tego dwadzieścia lat w służbie na granicy. Odszedł ze służby w 1991 r., ze stanowiska dowódcy strażnicy WOP w chwili przeformowania Wojsk Ochrony Pogranicza w Straż Graniczną.

Stosując się do prośby rozmówcy, dane personalne – wyłącznie do wiadomości autora.

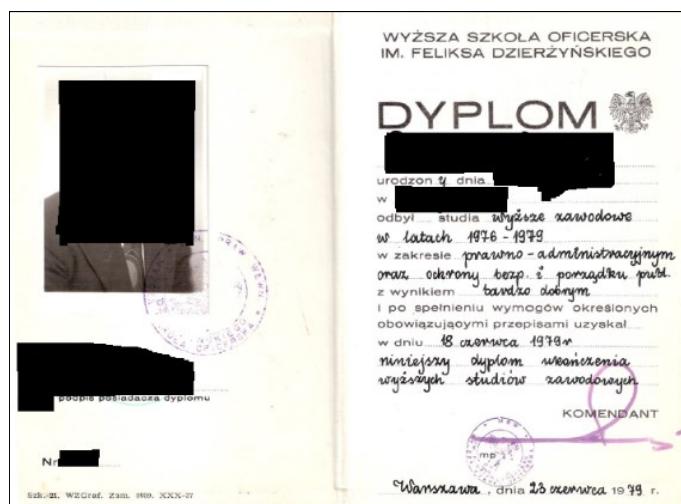
Jakie były Pana początki w Wojskach Ochrony Pogranicza?

Mieszkając na pograniczu i cała przygoda z WOP – em zaczęła się od tego, że poszedłem do zasadniczej służby wojskowej, do Wojsk Ochrony Pogranicza.

Służbę zasadniczą odbyłem w Karpackim WOP-ie. Po służbie zasadniczej zostałem w wojsku, jako podoficer nadterminowy. Wówczas na strażnicach były etaty podoficerów, tak zwanych patrolowych. Jeszcze wtedy nie wprowadzono na szeroką skalę do korpusu podoficerów rozpoznania, w sensie podstaw pracy operacyjnej. Dopiero z początkiem lat siedemdziesiątych zmieniono status podoficerów patrolowych na podoficerów rozpoznania. Wtedy to zaczęły się szkolenia dla podoficerów w Kętrzynie.

Wprowadzono na początku elementy pracy ze źródłami informacji na najniższym szczeblu. Bowiem podoficerowie najwyżej mogli pracować wyłącznie na poziomie kontaktu służbowego. Przepracowałem na granicy prawie 10 lat, trochę miałem już opanowane zasady pracy na pograniczu, po prostu wiedziałem, „czym to się je”.

Ponieważ brakowało mi dwa lata do matury – dokończyłem szkołę i zdałem maturę. Po maturze

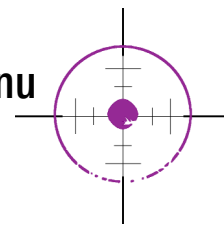
Dyplom ukończenia Wyższej Szkoły Oficerskiej im. Feliksa Dzierżyńskiego

chciałem studiować prawo w Lublinie, ale ówczesny dowódca batalionu w Sanoku nie zezwolił mi na studia, ponieważ powiedział mi, że łatwiej rządzić dziesięcioma głupimi, niż jednym mądrym – no i z tego powodu przez najbliższe cztery lata nie było mowy o żadnych studiach – każdy wniosek wystosowany przeze mnie był opiniowany odmownie i dowiadywałem się, że sierżant czy podoficer na granicy nie musi posiadać wyższego wykształcenia. Dopiero Szef Wydziału Zwiadu, dzięki moim wynikom w służbie na granicy, zlitował się nade mną i przedstawił mi propozycję pójścia do szkoły wyższej w Legionowie.

Jak ocenia Pan czas spędzony w Legionowie?

Bardzo ciekawa, bardzo dobra szkoła, moim zdaniem należała do szkół elitarnych i bardzo trudno było się do niej dostać. Ponadto uważam, że zmarnowano ją, tak jak wiele innych dobrych rzeczy, w dzisiejszych czasach. Była to szkoła z tradycjami, przed II wojną szkolili się tam „dwójka” Sztabu

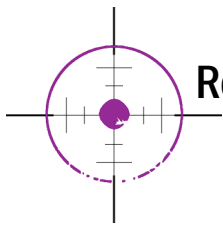

Głównego Wojska Polskiego, w czasie wojny Abwera miała swoją siedzibę i centrum szkolenia. Po wojnie szkoła została przejęta przez Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, a następnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – oczywiście według kolejności historycznej. I właśnie w Legionowie utworzono szkołę oficerską WOP. Jak ja startowałem do szkoły, było o ile pamiętam 316 miejsc, a na każde miejsce zgłosiło się po 13 osób. Aby dostać się do szkoły kandydat musiał mieć za sobą, co najmniej pięć lat nienagannej służby, spełnione warunki bezpieczeństwa – sięgano dosyć daleko wstecz w sensie rozpoznania rodziny, krewnych itp. Ponadto były przeprowadzane egzaminy konkursowe. No i jakoś udało mi się przez to przejść. Faktem jest, że byłem dosyć przerażony – chłopak z „granic” przyjechał, gdzieś z zapadłej wsi, i nagle znalazł się w skupisku prawie trzech tysięcy ludzi, gdzie czekają wszyscy, aby dostać się na to jedno miejsce.

Egzaminy były pisemne i ustne, między innymi z takich przedmiotów jak historia, wiedza o Polsce, no i język obcy – w moim wypadku zdawałem język rosyjski, teraz już nie pamiętam dokładnie, ale było chyba cztery lub pięć egzaminów. Jak ciężkie były to egzaminy przedłożę to na przykładzie egzaminu z historii. Egzamin trwał osiem godzin, tematem mojej pracy był handel zagraniczny Polski w okresie międzywojennym. Moja praca zajęła mi sześć arkuszy papieru kancelaryjnego, linijka w linijkę i na dodatek nie skończyłem, ponieważ zabrakło mi czasu i za to obniżono mi ocenę. Z wyników egzaminów byłem zadowolony – otrzymałem 29 punktów na 30 możliwych, w wyniku czego uplasowałem się dość wysoko i miałem zapewnione miejsce w szkole. Okres nauki wynosił trzy lata, w stosunku do studiujących wymagania były bardzo wysokie, o czym może świadczyć fakt, że zdarzył się tylko jeden przypadek, że ktoś zdał egzamin poprawkowy. Można było nie otrzymać zaliczenia z danego przedmiotu, ale jak wspominałem ciężko było zdać egzamin poprawko-

Wojska Ochrony Pogranicza – Licząca sobie 46 lat formacja wojskowa istniejąca w czasach PRL. Sformowana została 13 września 1945 r. jako odrębny rodzaj wojsk z zadaniem ochrony granic Polski. Stany osobowe formacji osiągały do 20 tys. żołnierzy. W czasie swojego istnienia do 16 maja 1991 r., WOP wielokrotnie przechodził z podległości pomiędzy MON a MSW. Żołnierze Wojsk Ochrony Pogranicza byli zobowiązani do przestrzegania np. tych samych regulaminów i przepisów jak pozostali żołnierze SZ PRL. W miejsce WOP po jej rozformowaniu utworzono Straż Graniczną.

wy. W efekcie wysokich wymagań w stosunku do studiujących, w przeciągu trzech lat nauki, odpadło ze szkoły ponad pięćdziesiąt osób. Te osoby, które odpadły, wracały z powrotem do pracy, ale nigdy nie było to przyjemne, ponieważ każdy z nas wiedział, po co tu przyszedł. Natomiast ci, co skończyli uczelnię, byli raczej dobrymi fachowcami. Nawet teraz jak jeżdżę na spotkania koleżeńskie, potwierdza się wysoki kunszt szkoły. Większość absolwentów została szefami oddziałów zwiadu, pozostali zajmowali wysokie stanowiska służbowe i nawet jeden z kolegów pracował w departamencie MSW. Większość w stopniu pułkownika czy podpułkownika. No a ja natomiast nie zrobiłem kariery, ponieważ byłem najstarszy i odszedłem ze służby, jak zmieniły się stosunki w chwili przeformowania WOP-u w Straż Graniczną. Także, jak wspominałem wcześniej, szkoła była bardzo dobra, przygotowywała do rzetelnej, konkretnej pracy, samodzielnego myślenia i podejmowania decyzji, analizy materiałów. Zajęcia prowadzone w szkole obejmowały również metody i sposoby pozyskiwania informacji w pracy operacyjnej. Między innymi przez jeden semestr uczyliśmy się w szkole taktyki prowadzenia rozmowy, która jest bardzo waż-

nym elementem w pracy operacyjnej, na co wiele szkół nie zwracało specjalnej uwagi. Oprócz tego zajęcia obejmowały psychologię przez dwa semestry, psychiatrię sądową, medycynę sądową, kryminologię i kryminalistykę, fotografię. Ponadto wiele innych przedmiotów przydatnych w pracy na pograniczu, w wyniku czego człowiek, który przystępował do pracy był wszechstronnie do niej przygotowany, co w szczególności procentowało w pracy, między innymi podczas prowadzenia rozmowy operacyjnej czy pozyskaniowej. Nawiasem mówiąc zdarzały się sytuacje, że całkowicie obcego człowieka należało ocenić w ciągu kilku minut. Musiałem zwracać uwagę na wszystko, na jego zachowanie, jak się wysławia, co i jak mówi, na jego mowę ciała – gesty, to pozwalało stworzyć pewien obraz osoby i na tej podstawie musiałem ocenić czy warto z tą osobą kontynuować rozmowę czy też nie.

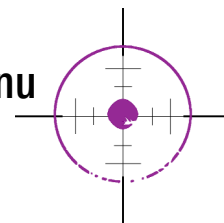
Właśnie między innymi tego nauczyła mnie szkoła. W szkole były również prowadzone zajęcia przez wykładowców z typowego przesłuchania, było to zorganizowane w ten sposób, że często nam pokazywano jak przesłuchanie powinno przebiegać, jak ono wygląda. W tych pokazowych zajęciach udział brali ludzie z poza szkoły i słuchaczy. Do tego zakresu wchodziły zajęcia, które uczyły nas jak powiązać ze sobą np. psychologię, socjologię w pracy operacyjnej. Bardzo ważnym aspektem zajęć w szkole było prawo i było ono wykładane w zakresie uniwersyteckim.

Reasumując, cała nauka w szkole zajmowała od ośmiu do dziesięciu godzin dziennie, mam tu na myśli różnego rodzaju zajęcia i wykłady, no a potem należało samemu się przygotowywać. Muszę nadmienić, że warunki do nauki w szkole były bardzo dobre. Na jej terenie znajdowała się duża biblioteka, laboratoria, kompleks wypoczynkowy, ale trzeba było jednak ciężko pracować, kto się chciał utrzymać w szkole i coś w życiu osiągnąć musiał się uczyć.

Jak przedstawiała się Pańska dalsza służba po skończeniu uczelni?

Po skończeniu uczelni, byłem jednym z tych niewielu, którzy otrzymali od razu samodzielne stanowisko dowódcze. Zakończyłem edukację na uczelni z ósmą lokatą ze średnią 4.88. Natomiast większość z moich kolegów trafiła do wydziału zwiadu, a część otrzymała stanowiska, zastępców dowódcy strażnicy. Nie wiem czy otrzymane stanowisko było nagrodą z powodu wysokiej lokaty ukończenia uczelni, czy rzuceniem na głęboką wodę i tym samym sprawdzeniem mnie. Trafiłem na stanowisko dowódcy strażnicy, ale była to strażnica, która przez 20 lat klasowała się na samym końcu w rankingu strażnic karpackich. Była strasznie „zabagniona”, praktycznie cała załoga była zdemoralizowana, dowódcy byli zmieniani, co chwilę, co pół roku, co rok, co dwa lata. Zdarzały się również wypadki zaboru mienia, przywłaszczenia.

Jak przyjąłem obowiązki od pełniącego obowiązki dowódcy strażnicy jednego z „ambitnych” chorążych to okazało się, że dwóch podoficerów było zamieszanych w przemyt, natomiast właściwy dowódca strażnicy został przeniesiony karnie na zachód Polski. Stosunki pomiędzy obsadą strażnicy negatywnie odbijały się na pracy operacyjnej i na stosunku do miejscowej ludności. Dlatego uważam, że trafiłem w bardzo trudne miejsce. Byłem przeświadczony o tym, że jak na warunki WOP, strażnicy, to podstawą zabezpieczenia odcinka granicy jest właściwa współpraca z miejscową ludnością i odpowiednia organizacja źródeł informacji, zresztą zgodnie z wytycznymi przełożonych. Były to duże odcinki, w granicach 20 – 30 km, często na odcinkach znajdowały się pustkowia, brak miejscowości, nie było specjalnie, na czym się oprzeć w pracy operacyjnej i trzeba było szukać innych metod. A jeżeli znajdowały się miejscowości, to w Beskidzie Niskim. Nie było ich zbyt wiele i nie były to miejscowości duże i oddalone od granicy od 10 do 12 km. To wszystko stwa-

rzało problemy, do tego jeszcze góry i lasy, w tych warunkach zabezpieczenie odcinka granicy było bardzo trudne.

Od czego Pan rozpoczął dowodzenie?

Przede wszystkim od analizy przestępczości, analizy dokumentów od najstarszych do najnowszych, wypadków naruszeń granicy - takich jak przemyt czy kontakty przez granicę. Wszystko to składało się na wytyczenie kierunków zagrożenia i w pierwszej kolejności brałem to pod uwagę. Z drugiej strony pojawiały się też różne niewyjaśnione sytuacje. Gdzieś tam kogoś widziano, ktoś kilkakrotnie przekroczył granicę - nie wiadomo, kto i dlaczego, nie wiadomo, czy ta informacja była wiarygodna. Był to okres, w którym kwitł handel końmi i było to zajęcie bardzo intratne. Za parę koni, czasem w rozliczeniu otrzymywano nawet samochód. To był czas, kiedy w Czechosłowacji był okres po huraganach i cała zrywka powalonych drzew odbywała się przy pomocy koni, z powodu górzystego terenu, a w dodatku zabagnionego. Dlatego konie miały olbrzymi popyt, a ich ceny były wysokie. W tej sytuacji potworzyły się kanały przerzutowe, proceder obejmował zakup koni w regionie kieleckim i przerzut do Czechosłowacji, poprzez punkty przystankowe, które przetrzymywały po 2 - 3 konie, po to by za bardzo nie rzucały się w oczy. Taka sytuacja wymagała współpracy z Czechosłowackimi pogranicznikami, wymianę informacji, z tym, że nie zawsze informacje pochodzące od współpracowników z Czechosłowacji były rzeczowe i szczerze, dlatego, że tam gdzie są pieniądze, a w tym wypadku niemałe, jest problem z uzyskaniem wiarygodnej informacji - bo przecież każdy chciał zarobić - nawet ci, którzy mieli tej granicy pilnować.

Po analizie i wytyczeniu kierunków zagrożenia, trzeba było wszystko dokładnie sprawdzić, zapoznać się ze sprawą obiektową. Sprawa obiektowa należała do poważnych zadań, była ona zakładana na od-

cinu granicy i prowadzona przez sekcję wydziału zwiadu batalionu pod nadzorem sekcji wydziału zwiadu brygady. We wspomnianym wydziale były lokowane wszystkie dane dotyczące obiektu, czyli dokumenty, ważniejsze informacje, kierunki zabezpieczeń, stwierdzone zagrożenia.

Czym zajmował się WOP w tamtym okresie?

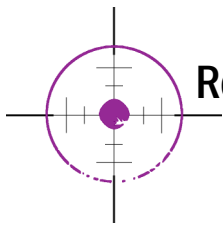
Praktycznie rzecz ujmując WOP zajmował się wszystkim w strefie działania, czyli w pasie granicznym. Większość czynności koncentrowała się w strefie nadgranicznej, między innymi zabezpieczenie fizyczne. Przy zabezpieczeniu fizycznym brał udział cały skład osobowy strażnicy. Natomiast zabezpieczenie operacyjne odcinka granicy realizowali zastępca dowódcy strażnicy, pomocnicy. Zaś dowódca strażnicy organizował pracę operacyjną i ją nadzorował.

Jak wyglądała praca operacyjna?

Aspekt pracy operacyjnej obejmował kontakty służbowe, operacyjne i tajnych współpracowników. Strażnice z reguły nie sięgały do najwyższej kategorii, jaką był rezydent - był to z reguły tajny współpracownik odpowiednio przygotowany i przeszkolony, który nadzorował siatkę informacyjną rzędu dziesięciu, dwunastu osób tajnych współpracowników. Praktycznie współpraca z rezydentem odbywała się na szczeblu brygady lub szczeblu zarządu. Organizowano taką formę pracy w pobliżu dużych granicznych punktów kontrolnych (GPK) lub tam gdzie występowało duże zagrożenie przemytem, przerzutem. My na strażnicy koncentrowaliśmy się przede wszystkim na takich sprawach jak przemyt, zabezpieczenie fizyczne granicy, generalnie przed przekroczeniami granicy, a były to między innymi ucieczki dezerterskie z wojska, skazanych z więzień, ucieczki przez Czechosłowację do Austrii - naprawdę było tego dosyć sporo.

Innym aspektem były nadużycia gospodarcze, kradzieże - związane z ówczesnymi PGR-ami i tym między innymi, też się zajmowaliśmy - ponieważ był to

ogromny problem, często straty były olbrzymie, chociażby w pogłowie zwierząt, bo ktoś na zimę zapominał zabezpieczyć paszę.

No i był jeszcze jeden bardzo ważny dział, związany praktycznie z zabezpieczeniem kontrwywiadowczym – to ludność miejscowa. Wbrew temu, co się mówi, że były to tereny spokojne, to jednak okazało się to nie do końca prawdą. Po prostu wśród Łemków, było sporo osób, które były wykorzystywane przez niedobitki czy pozostałości dawnych nacjonalistów (banderowców, wernikowców), którzy ulokowali się w Kanadzie.

Zakres działania nacjonalistów polegał na utrzymaniu kontaktów oraz pozyskaniu nowych z miejscowej ludności, przywóz pieniędzy z zagranicy, zbieranie informacji. Tym z reguły zajmowała się Służba Bezpieczeństwa - ale myśmy na pograniczu mieli lepsze rozpoznanie. Sam miałem kilka przypadków, gdzie namierzyliśmy parę osób, które Służba Bezpieczeństwa „zgubiła”, a trzeba pamiętać, że te osoby przyjeżdżały do Polski na różnych paszportach np. australijskich, belgijskich. Potem okazywało się, że byli to emisariusze ośrodków banderowskich, które w dalszym ciągu „bawiły się jeszcze” w wielką politykę i przygotowania do działań. Działania te poważnie nasiliły się przed samym wprowadzeniem stanu wojennego w Polsce - po prostu mieli nadzieję, że coś jeszcze mogą zmienić.

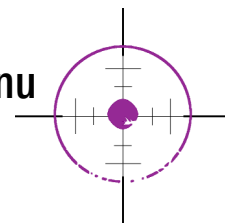
Jak wyglądała praca pod względem źródeł informacji?

Trzeba przyznać, że rozpoznanie w naszej strefie działania mieliśmy dosyć dobre. Wynikało to z tego, że w strefie nadgranicznej podoficerowie mieli wydzielone swoje rejony. Z reguły po dwie trzy wioski. Podoficerowie mieli obowiązek znać każdego człowieka w swoim rejonie, wiedzieć o nim i o jego rodzinie jak najwięcej, – kto ma krewnych i jakich, jakich ma znajomych, gdzie, kto przyjeżdża i do kogo. Po prostu było to w naszym interesie. Natomiast nasze działania nie

Dekonspiracja była i pewnie jest rzeczą straszną, bardzo brzemienne w skutki. Ja znałem dwa takie przypadki, pierwszy to przez „głupią” dekonspirację przy wódce. Oficer poszedł siedzieć, a tajny współpracownik zginął - został zabity. Zdarzyło się to w okolicy Żywca. Drugi przypadek, to w wyniku nieprzestrzegania procedur bezpieczeństwa, byłby zginął major WOP. Figurant wypalił do niego z dubeltówki z odległości trzech metrów i odstrzelił mu rękę.

przeszkadzały miejscowej ludności w normalnym życiu. Z drugiej strony trzymaliśmy się takiej metody działania, że podoficer w swoim rejonie przynajmniej raz w miesiącu lub raz na dwa miesiące, odwiedzał każdego w wiosce. Takie działanie miało dobre strony, chodziło się przede wszystkim do osób podejrzanych, którymi zajmowano się operacyjnie i chodziło się do tych, którzy nam pomagali i udzielali informacji. W wyniku takiego działania, nikt nie mógł podejrzewać, kto jest informatorem i jakie informacje przekazał. Czasami oficjalnie przyjeżdżano do osoby leżącej w naszym zainteresowaniu, pod byle jakim pretekstem.

W pracy ważna była również postawa każdego z żołnierzy. Były to czasy, gdzie można było wypić alkohol, ale trzeba było znać granice i ich nie przekroczyć. Choć z drugiej strony, trzeba przyznać, że alkohol pomagał nawiązać kontakty, rozwiązywał języki. Nie byłem zwolennikiem picia alkoholu na służbie, ale czasami było to potrzebne, aby ktoś powiedział coś - czego za bardzo nie chciał powiedzieć. Do tego trzeba dodać, że ważna była opinia o załodze strażnicy wśród miejscowej ludności. Dobrą opinię uzyskiwało się w prosty sposób niekiedy poprzez pomoc - szła babcia do sklepu, a jechało się samochodem, to trzeba było ją podwieźć, stali chłopcy pod sklepem, trzeba było podejść, przywitać się z każdym, pogadać chwilę, pośmiać się, zawsze była to okazja do nawiązania kontaktu i rozmowy.

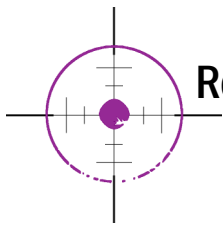
Tak działając na swoim terenie nie było dla mnie i moich podwładnych ludzi obcych. To byli nasi znajomi, mogłem zawsze do każdego zajrzeć i z nim porozmawiać, nie trzeba było szukać lokali kontaktowych i stosować konspiracji. Jak chłop był sam w domu czy baba, a byli źródłem informacji, to mogłeś śmiało zajrzeć i porozmawiać nie ujawniając ich roli. I co w tym najlepsze, doskonale takie działanie zdawało egzamin. Faktem jest, że przy kontakcie z tajnymi współpracownikami, którzy osobiście pisali informacje, trzeba było zapewnić im warunki do spotkania, z reguły były to lokale kontaktowe (mieszkania) odsunięte od ich miejsca zamieszkania w okolicach Krosna i Jasła. W takich lokalach można było się spotkać, w odpowiednich warunkach porozmawiać i sporządzić notatkę z informacją. Niewątpliwie podobnie trzeba było działać podczas pozyskania informacji od osoby, która była typowana na źródło informacji i w chwili przeprowadzania rozmowy pozyskaniowej, po to aby rozmowa przebiegała we wzajemnym zrozumieniu, zaufaniu, zapewnieniu spokoju i bezpieczeństwa rozmówcy.

Ważnym źródłem informacji, oprócz tajnych współpracowników, były kontakty operacyjne i służbowe, typowane przez podoficerów. Kontakty operacyjne, to byli z reguły ludzie, którzy mogli być przydatni przez swoją działalność zawodową czy miejsce zamieszkania np. przystanek autobusowy, skrzyżowanie dróg, oddalone domostwa, lub punkty, gdzie ktoś mógł się zatrzymać na noc. Te osoby były traktowane jako źródło operacyjne i należały one do podstawowego szczebla źródeł informacji. Nie była to kategoria osób specjalnie złożona, ale trzeba nadmienić, że zdarzało się mnóstwo osób w randze kontaktu operacyjnego, które przekazywały sporo ciekawych informacji, istotnych w pracy operacyjnej. Do kategorii osób należących do kontaktów służbowych należeli ludzie, którzy z racji wykonywanego zawodu mogli przekazywać infor-

macje. Do tej grupy zaliczali się pracownicy administracji, listonosze, sklepowi, sołtysi, leśniczy, kelnerki. Były to kontakty z którymi można było spotkać się codziennie i nie wymagało to specjalnego opracowania w postaci dokumentów, oprócz ewidencji operacyjnej. Przy pomocy odpowiedniej „karty” dokonywało się sprawdzenia takiej osoby, poprzez wysłanie jej do przełożonego, w celu stwierdzenia, czy taka osoba nie jest zarejestrowana jako źródło informacji innych służb. Jeżeli uzyskano informację, że taka osoba jest zarejestrowana jako źródło informacji, to po prostu jej się „nie dotykało”, aby nie dezorganizować pracy innej służby.

Trzeba zaznaczyć, że na naszym terenie sam WOP miał sporo źródeł, ale i oprócz tego Służba Bezpieczeństwa posiadała własne źródła informacji.

Największym problemem, czy swego rodzaju sprawdzianem było właśnie pozyskiwanie źródeł informacji. Ważny w tej czynności był dobór osób i miejsca. Tajnych współpracowników pozyskiwało się do poszczególnych spraw, pozyskiwało się na kierunkach zagrożenia czy do spraw obiektowych odcinka granicy, czy nawet w sprawach obiektowych związanych z wcześniej wspomnianymi PGR-ami. W latach siedemdziesiątych, WOP „przejął” część PGR-ów w strefie nadgranicznej od Służby Bezpieczeństwa. Z uwagi na zaangażowanie sił SB, z powodu wydarzeń w głębi kraju. W takim wypadku musieliśmy pozyskiwać własne źródła informacji, ponieważ SB takich źródeł nam nie przekazała, a jeśli już to bardzo rzadko i czasem było ryzykownie korzystać z usług tych przekazanych. Dlatego, że nie były one zbyt pewne, albo działały na niekorzyść SB lub naszą. Rozmowa czasem z takim źródłem zaczynała się od żądania pieniędzy. A to nie było to, czego oczekiwano od tego typu źródła, choć WOP dysponował środkami finansowymi na ten cel. Owszem opłacało się źródła finansowo, ale czasem była to inna forma materialna, a nie tylko pieniądze. Przecież znało się źródło i wiadomo było jakie są jego

potrzeby, co może zmobilizować do współpracy. Zresztą przed samym pozyskaniem źródła obowiązywała pewna stała procedura i jeżeli w czasie przygotowania do pozyskania popełniło się błąd, to wcześniej czy później się to mściło. Często robiło się w ten sposób, że załatwiano jakąś sprawę poprzez wyświadczenie przysługi, co wiąże i przygotowuje ludzi, a w rezultacie skłania do współpracy. Trzeba przyznać, a wiem to z własnego doświadczenia, że co najmniej 80% pozyskań tajnych współpracowników było na zasadzie dobrowolności. Uważam, że ta metoda pozyskania jest najlepsza. Wiadomo wtedy o co chodzi, jednakże pod warunkiem, że osoba wykazująca chęci do współpracy nie będzie miała innego na celu, dla przykładu - dla chęci zysku, będzie przekazywać tylko takie informacje, które chcemy usłyszeć i za które otrzyma zapłatę. Takie przypadki też się zdarzały, lecz zależało to w dużej mierze od tego, kto pozyskiwał - po prostu pozyskujący musiał taką osobę w odpowiednim czasie „wyczuć”. Dlatego stosowano pewne środki zabezpieczające, między innymi tajnego współpracownika do końca nie wprowadzono w zakres naszego zainteresowania.

Osobiście nadzorowałem pracę operacyjną moich podwładnych, z każdego spotkania była przekazywana informacja w formie notatki, natomiast w sytuacji, gdy był brak istotnych informacji odnotowywano informację w dzienniku spotkań, że spotkanie się odbyło, ale nie przekazano istotnych informacji. To do mnie, jako kierującego pracą operacyjną należała ocena pozyskanych informacji. Musiałem wszystkie informacje otrzymane od moich podwładnych przejrzeć i ocenić. Na podstawie tego wydawałem swoim podwładnym wytyczne, ponieważ nie zdawali sobie sprawy, co dzieje się u „sąsiada”, a pewne informacje mogły być ze sobą powiązane. Czy na przykład, informacja przekazana przez tajnego współpracownika miała lub nie, potwierdzenie w całości lub pewnym stopniu z informacją przekazaną podoficerowi przez kontakt operacyjny lub służbowy. Dlate-

---

Miałem osobiście informatora kobietę, która została pozyskana, ponieważ jej członkowie rodziny zajęli się przemytem, a ona ich nie cierpiała. A sam przemyt był dość poważny, bo dotyczył między innymi broni myśliwskiej i amunicji.

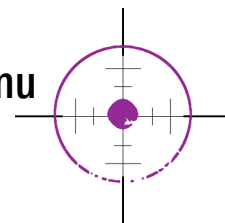
---

go, tak zwana praca papierkowa, pochłaniała sporo mojego czasu i wymagała wielokierunkowości działania na wielu płaszczyznach, a prócz analizy informacji przekazanych przez podwładnych musiałem utrzymywać kontakty z własnymi źródłami informacji i opracowywać zakres miesięcznego i kwartalnego planowania działań, dla całego stanu osobowego strażnicy.

Prócz wspomnianych źródeł informacji, istniała również wymiana informacji pomiędzy strażnicami, lecz nie bezpośrednio, a pośrednio poprzez sekcję zwiadu batalionu, która grupowała od dziesięciu do dwunastu strażnic. Natomiast każda informacja przesyłana do sekcji zwiadu batalionu wymagała dwukrotnego lub trzykrotnego potwierdzenia.

Nie można było podejmować działań na podstawie jednej informacji, która nie została potwierdzona. W tym wypadku duże znaczenie miały kontakty operacyjne, gdzie podoficerowie ogólnie się orientowali i mogli przedstawić w rozmowie z kontaktem operacyjnym temat danej informacji, w celu zorientowania się czy dany kontakt operacyjny może konkretną informację potwierdzić i czy będzie go można „wykorzystać”. Trzeba nadmienić, że rzadko stawiało się zadania kontaktom operacyjnym, ponieważ nie byli to ludzie, którzy mogliby wykonywać polecenia służbowe, ich rola ograniczała się do zbierania i przekazywania informacji, choć w rozmowie można było zasugerować, aby kontakt operacyjny uzyskał dodatkowe interesujące nas informacje, ale nigdy wprost. Kontaktowi operacyjnemu przekazywano, aby dowiedział się co działo się dwa, trzy dni wcze-

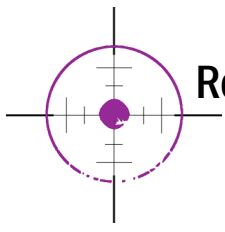

śniej i by zebrał informacje dotyczące dwóch lub trzech osób, mieszkających w pobliżu czy oddzielnie od siebie. Ale tak naprawdę chodziło nam tylko o jedną osobę. Było to celowe działanie i wprowadzanie kontaktu operacyjnego „na ślepe tory”, ponieważ nie mógł się zorientować, co zostało zaplanowane z naszej strony.

Inaczej traktowano tajnych współpracowników. Byli to ludzie sprawdzeni, z którymi pracowało się pięć czy osiem lat. W stosunku do nich, należało zachować szczególną ostrożność przed dekonspiracją, gdyż dekonspiracja była i pewnie jest rzeczą straszną, bardzo brzemienną w skutki. Ja znałem dwa takie przypadki, pierwszy to przez „głupią” dekonspirację przy wódce. Oficer poszedł siedzieć, a tajny współpracownik zginął - został zabity. Zdarzyło się to w okolicy Żywca. Drugi przypadek, to w wyniku nieprzestrzegania procedur bezpieczeństwa, byłby zginął major WOP. Figurant wypalił do niego z dubeltówki z odległości trzech metrów i odstrzelił mu rękę.

Trzeba wrócić do samego typowania i opracowywania tajnego współpracownika. Przede wszystkim, zaczynało się od tego, gdzie będziemy pozyskiwać tajnego współpracownika i czy do konkretnej sprawy, czy do sprawy obiektowej. A było to ważne, bo przykładowo sprawy obiektowe były stałe i dotyczyły danych obiektów związanych z GPK, odcinkiem granicy czy nawet ze stacją kolejową - wszędzie tam gdzie przewijała się masa ludzi i istniało realne zagrożenie. Oprócz spraw obiektowych, prowadzone były również sprawy rozpoznania operacyjnego, takie, które zakładane były doraźnie w celu sprawdzenia operacyjnego. Jeśli uzyskiwaliśmy jakąś wartościową informację, dotyczącą możliwości dokonywania np. przestępstw w sposób okresowy lub ciągły, to w takiej sytuacji podejmowaliśmy działania operacyjne, ale jeszcze na podstawie niezwyfikowanej, prawdopodobnej informacji, choć potwierdzonej przez jedną czy dwie osoby. Natomiast

nie była to informacja potwierdzona pod kątem skali zjawiska i ilości zaangażowanych osób. Do takich spraw wykorzystywaliśmy funkcjonujące już osobowe źródła informacji, które miały dostęp do danej osoby lub do środowiska (grupy osób), które miały możliwość ich obserwacji. Nowe źródła informacji pozyskiwaliśmy w sytuacji, gdy nie mieliśmy pewności, że informacje przekazane przez istniejące źródła są prawdziwe. Praktycznie w oparciu o założone cele dobierano nowych ludzi, jako źródła, ludzi się znało i wiedzieliśmy, kto wokół kogo się „obraca”. Czy to będzie zdradzona kochanka, czy zazdrosna żona, czy kolega który chętnie kierownikowi podłożyłby nogę, ale ma z nim codzienny kontakt i czasami wypiją wódkę - rozpatrywaliśmy to pod takim kątem, czy dana osoba może nam się przydać - coś nam powiedzieć. Właściwie tutaj przydawała się znajomość psychologii i wypracowanie oceny, kto i na ile może nam pomóc. Inny stosowany sposób, to wyjazd w teren i przeprowadzenie luźnych rozmów z ludnością, ale już pod kątem wyboru informatora, gdzie typowano co najmniej dwóch kandydatów na tajnego współpracownika. Po wyborze kandydatów na tajnego współpracownika, dochodziło do ich sprawdzenia pod kątem zainteresowania innych służb, karalności, a jeżeli były karane to za co? Czasem przychodziły informacje, że kandydat jest informatorem (tajnym współpracownikiem) innej służby lub leży w jej zainteresowaniu - dlatego właśnie typowaliśmy kilku kandydatów. W wypadku wystąpienia bardzo ważnej, niecierpiącej zwłoki sytuacji, można było informatora innej służby „wypożyczyć”. Nie wiem jak wygląda to w tej chwili, ale kiedyś istniała taka możliwość. Praktycznie można było „wypożyczyć” informatora od Służby Bezpieczeństwa lub od Milicji. Naturalnym było, że oni też mieli swoich informatorów. Natomiast wymagało to ich zgody na „wypożyczenie” takiego informatora. Nie było to takie proste, ponieważ służby z reguły są „zazdrosne” o swoich współpracownikach. Między

innymi podyktowane to było rywalizacją służb i podejrzewam, że tak jest do tej pory.

Po otrzymaniu pozytywnego wyniku sprawdzenia kandydata na tajnego współpracownika mogliśmy go zagospodarować (był wolny). Nawiasem mówiąc na temat kandydata otrzymywaliśmy różne informacje, nawet o zatartej przeszłości kryminalnej, o ile kandydat taką posiadał. Uważam, że było to potrzebne dla służb - bo takie rzeczy można było wykorzystać, przecież to kandydat miał problemy z prawem, a że oficjalnie było to zatarte, to tylko dla jego dobra.

No i zaczynało się opracowywać takiego kandydata. Przychodziło do podejmowania właściwego działania, musieliśmy go poznać praktycznie z każdej strony, posiadać pełne informacje nie tylko te, które były już znane. Wykorzystywało się istniejące źródła informacji bądź sami zbieraliśmy dane w rozmowach z ludźmi, krewnymi czy znajomymi. Tutaj właśnie przydawała się znajomość prowadzenia rozmowy, przecież jeżeli z kimś się rozmawiało, to nie pytało się takiej osoby wprost, jakie ta osoba posiada słabości, jak reaguje na dane sytuacje i w jaki sposób, jak wygląda jego psychika, jakie ma skłonności i do czego, jak wyglądają stosunki rodzinne, jego możliwości, czy lubi panie lekkich obyczajów, a jeśli tak to, gdzie je ma i z jakimi się spotyka, czy lubi wódkę. Praktycznie wszystko o życiu takiego kandydata na tajnego współpracownika trzeba było wiedzieć. Każdy, pozornie drobny element był ważny. Wszystko to mogło się przydać w rozmowie pozyskaniowej.

Cała zebrana informacja o kandydacie na tajnego współpracownika była podstawą do przeprowadzenia rozmowy pozyskaniowej. A jednocześnie mieliśmy obraz tego z kim mieliśmy do czynienia i z kim przyjdzie nam współpracować, oczywiście jeżeli udało się pozyskać osobę na tajnego współpracownika.

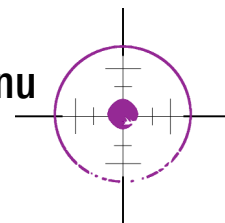
Do opracowania kandydata, trzeba było naprawdę solidnie się przyłożyć. Przy pozyskaniu była to bar-

---

Na strażnicy koncentrowaliśmy się przede wszystkim na takich sprawach jak przemyt, zabezpieczenie fizyczne granicy, generalnie przed przekroczeniami granicy, a były to między innymi ucieczki dezerterskie z wojska, skazanych z więzień, ucieczki przez Czechosłowację do Austrii.

---

dzo ważna sprawa, która mogła w późniejszym czasie zaprocentować. Natomiast jeśli coś zostało przegapione to taki kandydat w przyszłości mógł nam zaszkodzić. Z całości czynności były sporządzane notatki i zakładana teczka. Samego pozyskania nie przeprowadzano samodzielnie, przy pozyskaniu przeważnie towarzyszył oficer kierunkowy odpowiedniego szczebla, w zależności od ważności sprawy. Praktycznie szukaliśmy pretekstu do spotkania z taką osobą. Oczywiście spotkanie musiało odbyć się w odpowiednich warunkach, gdzie osoba mogła z nami w spokoju porozmawiać i podpisać zobowiązanie do współpracy. Rozmowa musiała mieć charakter partnerski i wzajemnego zrozumienia, poszanowania rozmówcy, po to by dobrowolnie po przedstawieniu pewnych problemów, sam rozmówca wyraził chęć pomocy, a tym samym bycia informatorem. Samo zobowiązanie i pierwszą informację kandydat na tajnego współpracownika musiał napisać osobiście. Zobowiązanie podpisywał pseudonimem, którego wyboru sam dokonywał. Często z ust kandydata padały pytania, na jaki okres czasu będzie zobowiązany do współpracy i co będzie się działo z jego podpisanym zobowiązaniem. Odpowiadało się wprost na te pytania, że współpraca będzie trwała tyle ile interesująca nas sprawa lub, że nie wiadomo jaki będzie czasokres, co do zobowiązania to informowano kandydata, że zostanie ono mu zwrócone po zakończeniu współpracy. Zwracano oryginał zobowiązania, natomiast kopie przechowywało się, bo nigdy nie było wiadomo czy za parę lat nie trzeba będzie wrócić do osoby. Rozmowa pozyskaniowa była dużym ryzykiem, dlatego, że oso-

ba z którą prowadziliśmy rozmowę mogła odmówić współpracy. Aby ustrzec się takiej sytuacji, standardowo było przygotowywane kilka wariantów przeprowadzenia rozmowy. Oczywiście byliśmy również przygotowani na ewentualne niepowodzenie i w takiej sytuacji musieliśmy uzyskać od niedoszłego informatora pisemne oświadczenie zobowiązujące do zachowania w tajemnicy celu odbytego spotkania i rozmowy. Zdarzały się sytuacje, że osoby odmawiały podpisania takiego zobowiązania, choć bardzo rzadko.

A jak przedstawiała się sprawa z kobietami?

Prócz mężczyzn, pozyskanie obejmowało również kobiety. I w tej sytuacji ogromną rolę odgrywał człowiek, który miał współpracować z tajnym współpracownikiem-kobietą. Tutaj ważna była kultura osobista i sposób zwracania się do kobiety, szacunek. Na kobietę trzeba było odpowiednio wpłynąć, na pewno nie mogło być mowy o podtekstach seksualnych i propozycjach niemoralnych. Mogła współpraca przebiegać na stopie „pół przyjacielskiej”, ale nie za daleko. Czasami zdarzało się, że kobieta, tajny współpracownik miała „ochotę” na oficera prowadzącego, dlatego ważne było, by taki oficer umiał odpowiednio „uziemić” kobietę informatora i ostudzić jej zapędy. W pracy z kobietami występowało podwyższone ryzyko, ponieważ z reguły były to mężatki. Te kobiety często pracowały w instytucjach (urzędach) państwowych, lub ze względu na powiązania rodzinne z ludźmi, którzy nas interesowali. Miałem osobiście informatora kobietę, która została pozyskana, ponieważ jej członkowie rodziny zajęli się przemytem, a ona ich nie cierpiała. A sam przemyt był dość poważny, bo dotyczył między innymi broni myśliwskiej i amunicji. Podkreślam, że praca z kobietami, to były sprawy bardzo delikatne i tutaj potrzebne było osobiste podejście do kandydatki.

Czy zdarzały się Panu niepowodzenia w pracy operacyjnej?

Zdarzały się niepowodzenia, ale to nie oznaczało „złożenia broni”. Zawsze trzeba było mieć w odwodzie dwie trzy osoby, które mogły zostać informatorem, tajnym współpracownikiem, kontaktem operacyjnym. Które można szybko opracować i przygotować do współpracy. Ja osobiście nie spotkałem się z przypadkiem odmowy współpracy, choć robiłem to przez przeszło dwadzieścia lat. Co prawda raz zdarzyła mi się odmowa współpracy, ale nie miałem problemu z uzyskaniem oświadczenia od niedoszłego kandydata o zachowaniu tajemnicy, nie znaczy to też, że rozstaliśmy się wrogo. Co ważne, pół roku później przyszedł sam i został informatorem, co prawda nie w kategorii tajnego współpracownika. Był bardzo dobrym kontaktem operacyjnym z naciśkiem na bardzo dobry. Po prostu jego syn nie poszedł do wojska i groziło mu więzienie. A ponieważ dowódca strażnicy, czy oficer zwiadu posiadał wszelakie znajomości, czy to w Milicji, czy w Służbie Bezpieczeństwa, czy nawet w wojsku i w jego instytucjach - załatwienie tego typu sprawy nie było specjalnym problemem.

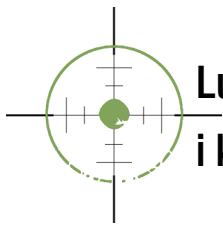
Czy w ówczesnym czasie dysponowaliście technicznymi środkami pozyskiwania informacji?

Trzeba zaznaczyć, że w tamtych czasach, nie dysponowaliśmy technicznymi możliwościami pozyskania informacji, a jeżeli były, to niewielkie i w naszej pracy ich się nie wykorzystywało. Owszem robiono fotografię czy filmowano, ale z reguły nie było dobrego sprzętu. Tak naprawdę, w większości sytuacji wykorzystywało się własny sprzęt, po prostu się go kupowało. Ponadto ówczesne przydziałowe normy techniczne nie przewidywały takiego sprzętu na wyposażeniu strażnicy. Dlatego najistotniejszym źródłem uzyskania informacji pozostawały źródła osobowe.

Dziękuję bardzo za rozmowę.

Jacek Kowalski

Pułkownik Stanisław Aleksiejewicz Wauszpasow (1899 – 1976)

Bohater Związku Radzieckiego, Litwin, Stanisław Wauszpasow (Wauszpas) urodził w miejscowości Grudzaj Szauliańskiego Rejonu (tzw. *ujezda*) Kowieńskiej Guberni na Litwie. Pracę rozpoczął, jako parobek. Lecz już od 1914 r. mieszkał w Moskwie i pracował przy robotach ziemnych, a następnie został tzw. *armaturszczikom* w fabryce *Prowodnik*.

W roku 1918 wstąpił do Gwardii Czerwonej a później do Armii Czerwonej. Był uczestnikiem walk na frontach: Południowym, Wschodnim i Zachodnim – walki z wojskami generała Dutowa oraz korpusem czechosłowackim. W międzyczasie ukończył Kurs Wojskowo – Polityczny i był politrukiem kompanii w 151 pułku 17 Dywizji Strzelców walczącej podczas wojny 1920 r. z wojskami polskimi.

Od 1920 do 1925 roku działał, prowadząc działalność podziemną z ramienia *Razwiedupra* RKKA w zachodniej części Białorusi, znajdującej się w granicach II RP. Była to tzw. praca po linii wywiadu aktywnego. Innymi słowy organizował i dowodził oddziałami partyzanckimi. Początkowo działał w przerzuconej na terytorium Polski grupie dywersyjnej. Wśród jego akcji wymieniać należy likwidację (wykonanie wydanego wyroku śmierci) na właścicielu ziemskim, korzystającym z przymusowej pracy chłopów. Wykonując to zadanie był przebrany w polski mundur policyjny. W 1924 r., odegrał rolę dowódcy garnizonu rozgromił oddział pacyfikacyjny polskiej policji. Dokonał również napadu na więzienie, z którego uwolnił znajdujących się tam komunistów. Za swoją działalność na terytorium Polski został nagrodzony orderem Czerwonego Sztandaru oraz bronią honorową.

Po powrocie do kraju początkowo pracował w administracji państwowej. W 1926 r. ukończył tzw. *rabfak*. W następnym roku ukończył Kursy Kadr Do-

wodzących RKKA. W latach 30' tych ubiegłego stulecia pracował w organach Głównego Zarządu Politycznego Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. M in. był naczelnikiem oddziału na budowie kanału Moskwa – Wołga. Do Wszechrosyjskiej Komunistycznej Partii Bolszewików wstąpił dopiero w 1932 r¹.

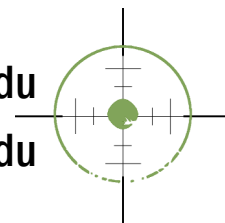
W latach 1937 – 1939 uczestnik wojny domowej w Hiszpanii, starszy doradca przy sztabie 14 Partyzanckiego Korpusu Armii Republikańskiej, zajmował się wywiadowczymi i dywersyjnymi operacjami. Występował pod dwoma pseudonimami: Szarow oraz Towarzystwo Alfred. Uczestniczył w zapewnieniu ochrony Dolores Ibarruri, kierował szkołą przygotowującą dywersantów – minerów. W wyniku doskonale zaplanowanej akcji, występując pod przykryciem jako polski handlowiec Kazimierz Kobiecki, ograł niemieckiego rezydenta Otto Kirchnera (występował, jako szwedzki handlowiec Kobard). Otrzymał od niego dla przesłania do Niemiec 100 metrów mikrofilmów oraz zaszyfrowane meldunki. Unieszkodliwiono w ten sposób dużą grupę niemieckich szpiegów, w tym żonę Kirchnera – Elzę Tumm.

Po klęsce republiki, wywiózł jej archiwa, co było związane z ryzykiem utraty życia.

Od 1939 r. służba w centralnym aparacie NKWD

plk. Stanisław Aleksiejewicz Wauszpasow

ZSRR. Podczas wojny fińsko – radzieckiej (1939 – 1940) uczestniczył w tworzeniu grup dywersyjno – wywiadowczych. Był również dowódca batalionu narciarskiego wojsk pogranicznych działającego na przesmyku karelskim.

Po zakończeniu kampanii fińskiej pracował na niwie wywiadowczej w Finlandii i Szwecji (1940 – 1941). Po powrocie do ZSRR przeniesiony został do dyspozycji Grupy Specjalnej 2 – Wydziału NKWD ZSRR.

Podczas Wielkiej Wojny Ojczyźnianej od października 1941 r. dowódca batalionu Samodzielnej Brygady Zmechanizowanej Specjalnego Przeznaczenia (OMSBON²) NKWD ZSRR. Uczestniczył w bitwie pod Moskwą. Między innymi na czele 80 osobowego oddziału sformowanego z pograniczników i funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa (czekistów) dwa razy działała na tyłach wojsk niemieckich.

Od marca 1942 roku do lipca 1944 r. pod pseudonimem *Gradow* był dowódcą oddziału partyzanckiego NKGB ZSRR – *Miestnyje* (700 partyzantów), działającego w obwodzie mińskim na Białorusi. Na tereny te przeszedł na czele 32 osobowego oddziału dywersantów – narciarzy, przekraczając linię frontu przez tzw. Wrota Witebskie. Po dotarciu do lasów będących własnością jednego z książąt Radziwiłłów rozwinął działania partyzanckie.

Zgrupowanie partyzanckie pod jego dowództwem zlikwidowało ponad 14 tysięcy oficerów i żołnierzy niemieckich, przeprowadziło 57 dużych operacji dywersyjnych. Między innymi wysadzono przy pomocy miny magnetycznej stołówkę SD, w której przebywało wiele dziesiątków wyższych niemieckich oficerów (na strzepy zostało rozerwanych 16 esesmanów, 32 częściowo, a rannych zostało 28).

Aleksander Wauszpasow kontynuował służbę w organach bezpieczeństwa, jego centralnym aparacie NKGB. W sierpniu 1945 r. uczestniczył w operacjach bojowych przeciwko japońskim wojskom. Był dowódcą grupy operacyjnej NKGB zajmującej się likwidacją agentury japońskiej znajdującej się na tyłach wojsk radzieckich w Mandżurii.

Pułkownik Wauszpasow i jego oddział

Od grudnia 1946 r. był naczelnikiem Oddziału Wywiadowczego Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Aktywnie i skutecznie uczestniczył w zwalczaniu nacjonalistycznych oddziałów zbrojnych. W 1954 r. przeniesiony do rezerwy. Mieszkał w Moskwie. Autor takich książek wspomnieniowych jak: ***Na niebezpiecznych rozstajach, zapiski czekisty*** wydanych w 1972 r., ***Kronika partyzancka*** (1961) i ***Na rozgniewanej ziemi*** (1965).

Gwiazdę Bohatera Związku Radzieckiego otrzymał w 1944 r. Ponadto był odznaczony czterema Orderami Lenina, Orderami Czerwonego Sztandaru oraz Wojny Ojczyźnianej 1 i 2 stopnia i wieloma innymi odznaczeniami i medalami.

Dla zachowania pamięci o Bohaterze Związku Radzieckiego – Aleksandrze Wauszpasowie rozkazem nr 309 z 15 lutego 1994 r. jego imię zostało nadane strażnicy Służby Pogranicznej FSB FR w Obwodzie Kaliningradzkim³.

Przypisy

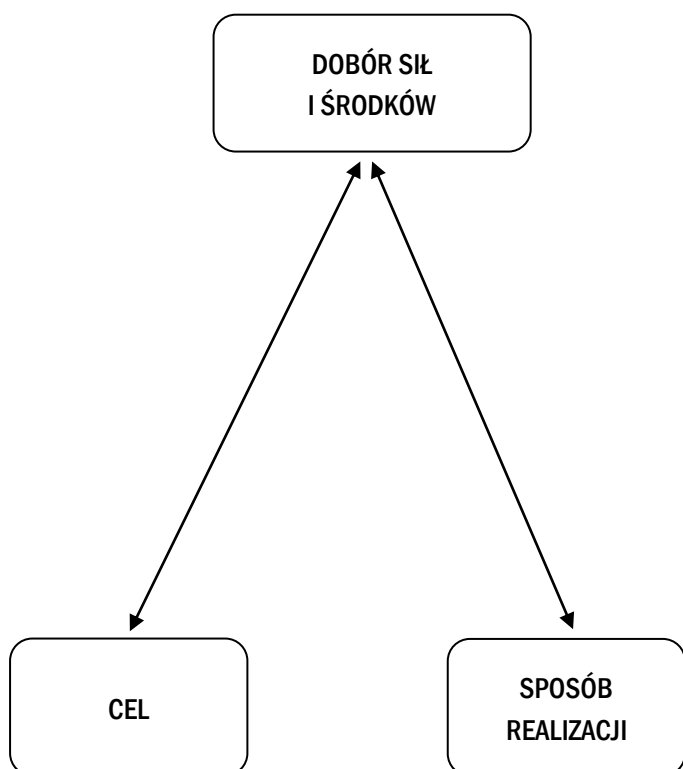
- 1 W literaturze występuje również rok 1940 r. Rok 1932 jako okres wstąpienia do WKP (b) zapisany jest na nagrobku A. Wauszpasowa.
- 2 Brygada OMSBON był gigantycznym centrum szkoleniowym dywersantów, i jak taka nie uczestniczyła jak zwarty oddział w walkach. Podobnie jak nasi cichociemni.
- 3 Wcześniej jego imię pod litewskim nazwiskiem Wauszpas nosiła strażnica Wojsk Pogranicznych KGB znajdująca się na terytorium Litwy

Schemat ułatwiający prowadzenie działań obserwacyjnych

Cel – wyznaczenie celu, jaki ma osiągnąć grupa obserwacyjna należy do zadań pracownika operacyjnego, oczywiście przy zachowaniu wszystkich procedur, a więc wymaganych zezwoleń od jego przełożonych. To on podejmuje decyzję o zakresie stosowania obserwacji, jako środka do zdobycia wiedzy o rozkładzie zajęć figuranta, odwiedzanych przez niego adresach, nawiązywanych kontaktach, stanie jego psychiki, zachowaniu w ciągu dnia itp.

Prawidłowo prowadzony proces pozwala również na ocenę, na ile osoba będąca obiektem działań obserwacyjnych posiada umiejętności stosowania technik operacyjnych, np. kontrolobserwacyjnych, czy tzw. wyjścia spod obserwacji, w dogodnym dla niej momencie.

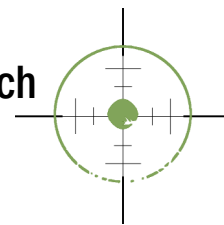

W zależności od stanu rozpracowania figuranta zadania mogą być natury ogólnej lub bardzo precyzyjnie wskazane. Ogólne, to właśnie rozpoznanie rozkładu zajęć figuranta w ciągu dnia lub potwierdzenie odwiedzanych adresów. Zadania szczegółowe, to precyzyjnie wskazane miejsce i czas spotkania, wykonanie dokumentacji tego zdarzenia. Dane o takim spotkaniu pracownik operacyjny może posiadać z innych źródeł np. osobowych. Jednakże dzielenie się tą wiedzą z grupą obserwacyjną winno być prowadzone z zachowaniem wszelkich reguł pracy operacyjnej. W innym przypadku może nastąpić dekonspiracja źródła (osobowego lub technicznego), z którego pochodzą te dane, co może skutkować załamaniem się całego procesu kontroli operacyjnej. W przypadku szajki złodziejskiej może to skończyć się wykonaniem wyroku na członku grupy, pobiciu lub nawet śmierci informatora.

Ale w pracy kontrwywiadowczej może skutkować otrzymywaniem danych dezinformujących, czego nie życzy żadnemu pracownikowi operacyjnemu. Wprawdzie w toku pracy operacyjnej stosując analizę i kontrolę operacyjną uzyskiwanych informacji, jest możliwe wyeliminowanie danych dezinformujących, ale może zająć to dużo czasu.

W historii służb specjalnych znane są przypadki przewerbowania lub jak to się określa odwrócenia agenta. Zdekonspirowanie działań operacyjnych przez wykrycie obserwacji skutkować może wycofaniem figuranta i wtedy cały proces operacyjny musi zacząć się od początku. Dlatego stawiając zadanie przed grupą obserwacyjną należy je precyzyjnie przygotować i baczyć na zachowanie reguł pracy operacyjnej dotyczących ochrony źródeł informacji. Pracownik operacyjny powinien na bieżąco kontrolować działania grupy obserwacyjnej, uzyski-

wane w toku procesu dane i ewentualne dokonywać korekt działania. Tylko wtedy możliwe jest zrealizowanie stawianego celu.

Dobór sił i środków – to wyznaczenie takiego składu osobowego i jego wyposażenie w sprzęt techniczny, aby można było bez przeszkód zrealizować zadanie obserwacyjne, czyli osiągnąć zamierzony cel. Tu właśnie widać, dlaczego jest tak ważne precyzyjne wskazanie celu, jaki musi osiągnąć grupa obserwacyjna. Bardzo często w filmach o fabule szpiegowskiej pokazywane są super pojazdy, doskonały sprzęt, zaplecze techniczne, itp. W swej autobiografii *Łowca Szpiegów* Peter Wright był oficer MI 5, opisywał m.in. obserwację prowadzoną za Haroldem Adrianem Russellem znanym, jako Kim Philby i zastosowane w jej trakcie środki (wielość samochodów, najnowszy sprzęt, obserwacja sektorowa). Polecam tę lekturę, naprawdę warto.

Sposób realizacji – czyli działanie grupy obserwacyjnej w taki sposób, aby przy wykorzystaniu przydzielonych sił i środków, zrealizować stawiany cel operacyjny.

Podsumowując; wszystkie elementy muszą współgrać, wynikać z siebie wzajemnie, nie kolidować ze sobą. Nie może być tu żadnego elementu rutyny, własnego wnioskowania, nonszalancji, dyletanctwa, lekceważenia przeciwnika, którym jest obserwowany obiekt.

A teraz anegdota do powyższego tematu.

Na terenie dworca kolejowego w dużym mieście wojewódzkim, według danych operacyjnych miało dojść do spotkania agenta wywiadu z figurantem. Aby zapewnić większą konspirację działań, a wtedy nikt nawet nie myślał o monitoringu, postanowiono wykorzystać zasoby **szatni operacyjnej**. Wytypowano pracownika, który według kierownictwa wydziału obserwacji „mógł udawać kolejarza” i przebrano go w mundur, jaki znajdował się w szafach szatni operacyjnej. Jak pomyślano tak zrobio-

no. Pracownik obserwacji, przebrany w mundur kolejowy przechadzał się po peronach, wzbudzając swą obecnością dziwne zachowania braci kolejarskiej. Oddawano mu honory jakby był jakąś szyczą. Zachowania te zgłaszane kierownictwu obserwacji przez pozostałych uczestników zabezpieczenia, skutkowały wycofaniem „KOLEJARZA”. Jak się później okazało mundur wskazywał, że jego posiadacz to wysoki urzędnik kolei państwowej w stopniu adiunkta. Ale tego nikt nie wiedział i nie sprawdził. Czy doszło do dekonspiracji działań, nie wiem. Zasoby szaf szatni operacyjnych zostały poddane gruntownej weryfikacji.

A teraz lekko z innej beczki, czyli potyczki przyszłych adeptów wywiadu z pracownikami obserwacji. Jedna z pracownic obserwacji, dopiero po szkoleniu podstawowym, w wieku ok. 20 lat, a wyglądająca znacznie młodziej, przyszyła sobie do rękawa marynarki tarczę szkolną jednego z liceów ogólnokształcących. Z dużą swobodą poruszała się wśród młodzieży, w okolicach szkoły, a następnie kawiarni, czyli po trasie poruszania się przyszłego agenta wywiadu. Nie zwracał na nią uwagi, nie wykrył obserwacji przez nią prowadzonej. Nie był zadowolony, gdy przedstawiono mu komunikat obserwacyjny, z tego fragmentu trasy. Tym razem własna, ale przemyślana inicjatywa odniosła skutek. 🚫

Konsultant nr 2

Adiunctus (łac.) przyłączony 1. pracownik naukowy (zwykle ze stopniem doktora) na wyższej uczelni albo w instytucie, adiunktura: objąć, otrzymać adiunkturę, 2. także stanowisko w niektórych zawodach: adiunkt na kolei.

Algorytm Luhna, jako metoda uwierzytelniania poprawności długich ciągów liczbowych

Ludzki umysł, nieporównywalnie doskonalszy od kalkulatora i komputera, w przeciwieństwie do nich ma z reguły trudności z zapamiętywaniem długich liczb. Także porównywanie ich poprawności cyfra po cyfrze nie jest proste, i bywa uciążliwe. Tymczasem, wiele z aspektów naszej codziennej działalności wiąże się właśnie z funkcjonowaniem długich ciągów liczbowych i ich przetwarzaniem. To nie tylko numery PESEL i NIP, ale choćby kont bankowych czy kart kredytowych. Już jedna błędnie przepisana pozycja może spowodować poważne konsekwencje. Są to niewątpliwie systemy narażone na wkradanie się błędów. Powszechnie stosowanym sposobem na weryfikację tych liczb jest dodawanie tzw. cyfry kontrolnej. Okazuje się, że nie jest to sposób skomplikowany. Jego znajomość może okazać się przydatna choćby przy potrzebie wymiany długich numerów i potrzebie ich weryfikacji, gdy inne sposoby są niemożliwe, a nie mogą wyręczyć nas komputery.

Jednym z popularnych sposobów uwierzytelniania długich ciągów liczbowych za pomocą cyfry kontrolnej jest tzw. algorytm Luhna (*mod 10*), opracowany przez niemieckiego naukowca Hansa Petera Luhna, pracującego dla IBM. W swojej podstawowej formie istnieje od lat 50-60 XX' wieku, a jego poszczególne odmiany i adaptacje (z zastosowaniem tej samej filozofii) służą w wielu systemach identyfikacyjnych. Numer zapisany w ten sposób posiada strukturę XXXZ, gdzie przez „XXX” należy rozumieć oryginalny ciąg cyfr, a „Z” jest cyfrą kontrolną. Uzyskuje się ją w wyniku przeprowadzenia szeregu matematycznych działań na numerze wejściowym. Ponieważ operacja ta jest odwracalna, możliwe jest jego uwierzytelnienie - gdy cyfra kontrolna nie zgadza się z wynikiem, oznacza to, że do numeru w jednym z jego miejsc wkradł się błąd.

Uzyskiwanie cyfry kontrolnej

Aby otrzymać cyfrę kontrolną w najprostszy sposób, w pierwszej kolejności dla każdej pozycji określamy tzw. wagi, czyli mnożniki. Z reguły wynosi on 1 dla pozycji parzystych, a 2 dla pozycji nieparzystych. Pozycje te liczymy od prawej do lewej, a pierwsza pozycja jest zawsze nieparzysta. Na początek, niech uwierzytelnianym przez nas numerem będzie 623423. Oczywiście tak krótkie ciągi nie wymagają zazwyczaj „sumy kontrolnej”, ale w tym przypadku posłuży on jako łatwy przykład. Zaczynamy:

Liczba: **623423**
Pozycja: **121212** (*mnożniki*)
Wynik: **643826**

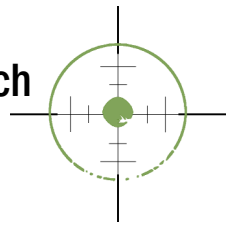
Co ważne zapamiętania: Gdy w wyniku mnożenia liczby przez mnożnik otrzymamy wynik dwucyfrowy, wtedy dodajemy jego składniki do siebie (np. $15 = 1+5 = 6$).

Następnie, cyfry w otrzymanym wyniku znów dodajemy:

$$6+4+3+8+2+6 = 29$$

Teraz przychodzi czas na operację „mod 10”, a więc pozostawienie przy wyniku jedynie jedności, z obcięciem dziesiątek, setek, itp. Z wyniku 29 otrzymujemy zatem 9. Jeżeli ten wynik jest różny od 0, to odejmujemy go od liczby 10:

$$10-9 = 1$$

Wynik jako cyfrę kontrolną dodajemy na koniec ciągu liczbowego, który teraz jest już uwierzytelniony:

6234231

Zauważmy, że przypadkowa zmiana dowolnej cyfry, lub zamiana obydwu cyfr miejscami, spowoduje powstanie zupełnie innego wyniku oraz liczby kontrolnej. Metoda ta natomiast nie jest odporna na zamianę miejscami cyfr 0 i 9, jeśli w weryfikowanym numerze występują one obok siebie. Niezależnie od ich ustawienia, zsumowanie wyniku po przemnożeniu przez wagi da zawsze na ich pozycjach ten sam rezultat.

Sprawdzanie poprawności numeru za pomocą cyfry kontrolnej

Weryfikacja ciągu liczbowego polega na odwróceniu poprzedniego procesu. W tym celu na nowo określamy mnożniki dla poszczególnych pozycji całej liczby (wraz z sumą kontrolną), licząc od prawej do lewej. Pamiętajmy, że tym razem pierwsza pozycja jest parzysta:

Liczba: **6234231**
Pozycja: **1212121**
Wynik: **6438261**

Otrzymane cyfry dodajemy do siebie:

$$6+4+3+8+2+6+1 = 30$$

Jeżeli po przeprowadzeniu operacji „mod 10” na otrzymanym wyniku otrzymamy 0, to znaczy to, że liczba zgodnie z zastosowanym algorytmem jest uwierzytelniona i poprawna z oryginalnie „nadaną”. Inaczej mówiąc, wynik ten nie może posiadać jednostek, czyli ma być podzielny przez 10.

Założmy teraz scenariusz wprowadzenia przypadkowego błędu:

2634231

Zamieniliśmy cyfry „62” miejscami (pozycje 1 i 2 od lewej). Przeprowadzamy obliczenia od nowa:

Liczba: **2634231**
Pozycja: **1212121**
Wynik: **2338261**

$$2+3+3+8+2+6+1 = 25$$

Wynik nie jest podzielny przez dziesięć (posiada jednostki), zatem w zapisanej liczbie są błędy.

Dla potrenowania, uwierzytelnimy teraz znacznie dłuższy ciąg. Niech do obliczeń posłuży nam liczba 68433545313435459. Zaczynamy:

Liczba: **68433545313435459**
Pozycja: **2121212121212121**
Wynik: **38836585616465859**

$$3+8+8+3+6+5+8+5+6+1+6+4+6+5+8+5+9 = 96$$

Operacja mod 10 z 96 daje 6, co odejmujemy od 10. Wynik, czyli 4, to liczba kontrolna. Doklejamy ją do ciągu i otrzymujemy 684335453134354594, jako liczbę uwierzytelnioną. Weryfikacja następuje tak samo jak wcześniej:

Liczba: **684335453134354594**
Pozycja: **2121212121212121**
Wynik: **388365856164658594**

$$3+8+8+3+6+5+8+5+6+1+6+4+6+5+8+5+9+4 = 100$$

Otrzymany wynik, czyli 100, jest podzielny przez 10. Liczba jest uwierzytelniona i poprawna.

Podczas wyliczania cyfry kontrolnej bezwzględnie należy pamiętać, że ostatnia pozycja oryginalnego numeru jest nieparzysta. Dzięki temu robimy miejsce dla sumy kontrolnej, która zajmie w nim pozycję parzystą. Tylko wtedy wyniki zachowują poprawność.

Uwagi końcowe

Suma kontrolna obliczana za pomocą opisanego algorytmu nie jest idealna. Chociaż zamiana cyfr sąsiadujących ze sobą jest wykrywana, metoda nie jest odporna na zamianę cyfr „09”, a także, zamianę miejscami dowolnych pozycji parzystych czy nieparzystych. Nieco ulepszone algorytmy uwierzytelniania długich ciągów liczbowych to m. in. algorytmy Damm'a oraz Verhoeff'a, jednakże i one posiadają słabości, a ich obliczenia praktycznie nie dają się wykonać w pamięci czy za pomocą kartki.

Inne nieznacznie zmodyfikowane wersje algorytmu Luhna pozwalają na weryfikowanie numerów PESEL, NIP, czy kodów kreskowych (np. EAN-13). Nie zawsze wagi (mnożniki) są takie same, innym razem zamiast mod-10 stosuje się np. mod 11. Z kolei algorytm „Luhn mod n” to rozszerzenie pozwalające na obecność i uwierzytelnianie także liter w numerze (np. a to 10, b to 11, itd.). Przykładowo (za R. J. Żyłą - patrz ramka) dla niektórych systemów numeracyjnych poszczególne wagi i algorytmy to:

numery	wagi	algorytmy
PESEL	1, 3, 7, 9, 1, 3, 7, 9, 1, 3	$(10 - (S \text{ MOD } 10)) \text{ MOD } 10$
REGON	8, 9, 2, 3, 4, 5, 6, 7	$(S \text{ MOD } 11) \text{ MOD } 10$
NIP	6, 5, 7, 2, 3, 4, 5, 6, 7	MOD 11
Nr Banku	7, 1, 3, 9, 7, 1, 3	MOD 10
Nr ISBN	10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2	$(11 - (S \text{ MOD } 11)) \text{ MOD } 11$
Nr ISSN	8, 7, 6, 5, 4, 3, 2	$(11 - (S \text{ MOD } 11)) \text{ MOD } 11$
Nr paszpp	7, 3, 1, 7, 3, 1	MOD 10

Źródło: R. J. Żyłą, Syntetyczne podsumowanie algorytmów.
<http://wipos.p.lodz.pl/zylla/ut/programy.html#synt>

Jeszcze doskonalszymi sposobami niż opisane, są funkcje skrótu, zwane też haszującymi. Ich wyniki mogą być doklejane do uwierzytelnianego komunikatu jako jego suma kontrolna. Powszechnie stosowane jest to w programach komputerowych, np. PGP (szyfrowanie kluczem publicznym i prywatnym). Jednym z wariantów tej technologii jest też podpis cyfrowy - na podstawie klucza prywatnego oraz źródłowego dokumentu generowany jest jego skrót. Można go odszyfrować kluczem publicznym, potwierdzając (lub nie) autentyczność nadawcy.

Zadania do wykonania w oparciu o standardowy Algorytm Luhna

- 1). Obliczyć sumę kontrolną dla ciągu 876234918283
- 2). Zweryfikować ciąg 32486213423, gdzie 3 to jego suma kontrolna
- 3). Jakich mnożników (współczynników wagowych) użyto do weryfikacji numeru 23984, gdzie 4 to jego suma kontrolna?

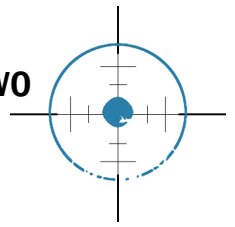
ZOBACZ WIĘCEJ:

- R.J.Żyłą. Co to jest cyfra kontrolna? - Numer PESEL, NIP, REGON, ISBN, ISSN, IBAN, paszporty, dowody, i inne. Algorytmy, programy do weryfikacji (w tym online).
<http://wipos.p.lodz.pl/zylla/ut/kody.html>

Rozwiązania:
Zad. 1. 876234918283
856438928486
1212121212
1313
2996
Zad. 3. 2398
71 = 9
2+9+9+6 = 26 = 4
8+5+6+4+3+8+9+2+8+4+8+6 = 71 = 9

Zad. 2. Niepoprawny
Współczynniki wagowe to 1, 3, 1, 3, 1

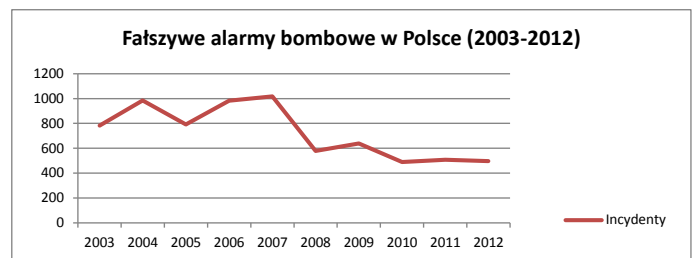
TOBIASZ MAŁYSA

Seria fałszywych alarmów o ładunkach wybuchowych

Wtorkowym (25.06.2013 r.) przedpołudniem mediami w Polsce zatrzęsła wiadomość. W anonimowej informacji przesłanej przy pomocy e-maili m. in. do szpitali, prokuratur i urzędów w całym kraju, poinformowano o podłożeniu w nich ładunków wybuchowych. W ruch poszły służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo. Część z zagrożonych budynków została ewakuowana. Zgłoszenia szybko okazały się być fałszywymi alarmami. Już po kilku godzinach poinformowano o zatrzymaniu pierwszego z podejrzanych. Mężczyzna **typowany** (takiego sformułowania użył rzecznik Policji) na sprawcę zamieszania został ujęty w Chrzanowie we własnym mieszkaniu. Drugą z zamieszanych według Policji osób zatrzymano następnego dnia w Zawierciu. Obydwu zwolniono w czwartek. Trzeci z podejrzanych został ujęty w piątek. Gromadzenie materiału dowodowego trwa.

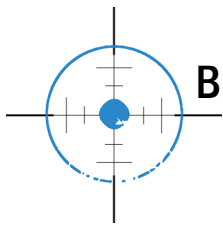
Fałszywe alarmy o podłożeniu materiałów wybuchowych w naszym kraju nie należą do rzadkości. Gdyby podsumować je statystycznie, według m. in. raportów z działalności Centralnego Biura Śledczego w latach 2003-2012 doszło do 7272 takich przypadków. Dotychczas wykazywały one tendencję spadkową. Wtorkowe zdarzenie natomiast jest dość wyjątkowe na przestrzeni ostatnich lat. Szef MSW określając je jako „nieprawdopodobną hucpę” podniósł do rangi priorytetu dla policji i ABW zadanie ustalenia sprawców. Ci nie zawsze pozostają anonimowi w tego typu przestępstwach (wykrywalność w 2012 roku wyniosła 25,55% - dane CBS), ale ukaranie ich wymaga nie rzadko żmudnego i drobiazgowego śledztwa.

Wśród ujawnionych motywów sprawcy ujawnili w emailach, iż cała akcja jest prowadzona przeciwko człowiekowi pomagającemu w namierzeniu ich. Nadawcy przyznali się do wcześniejszych alarmów i szeregu internetowych przestępstw, w tym włamań oraz oszustw (na miliony zł). Przeprowadzenie fałszywych

powiadomień o takiej skali wymagało zaplanowania i dobrej koordynacji całej akcji. Może to sugerować, iż nie jest to dzieło „samotnego wilka”. Rzekomi „Anonimo” (również: *anon.pl*) którzy podpisali się pod komunikatami (maile z zagranicznych serwerów) rzeczywiście mogą być grupą. Incydent ten wyrządził ogromne zamieszanie, zaangażował wiele służb i pociągnął za sobą spore koszty. Spowodował też zagrożenie dla życia pacjentów w szpitalach, zwłaszcza tych ciężko chorych.

Jaki prawdziwy jednak cel przyświecał temu przedsięwzięciu? Oprócz swoistego zastraszenia władz czy społeczeństwa, postawienie na nogi służb w całym kraju w reakcji na kilkadziesiąt alarmów bombowych to doskonała okazja do obserwacji ich działania. Przy takim rozmachu możliwe jest wyszukiwanie słabych punktów w procedurach i organizacji, albo funkcjonowaniu komunikacji i wzajemnej kooperacji. Czy cała akcja nie była swego rodzaju sprawdzianem, testem, służącym do skuteczniejszego przeprowadzenia o wiele poważniejszych w skutkach czynów, niż sam alarm bombowy, noszący tylko pozory wygłupu? Przy okazji rozważań nad zdarzeniem rodzi się też pytanie, czy obecne rozwiązania w Kodeksie Karnym, przewidujące do 8 lat więzienia za omawiany czyn są odpowiednie do nowych wyzwań. Kara najwyraźniej odstrasza nie działa, a w razie jej wymierzenia ewentualnym sprawcom - czy 8 lat to wyrok odpowiedni?

Bezpieczeństwo Ukrainy. Kto się nim zajmuje?

Wraz z niezależnością Ukrainy pojawiło się zapotrzebowanie instytucję państwową, której celem będzie walka z bezprawnymi działaniami mogącymi zagrozić życiu i zdrowiu ludności. Jej kompetencje będą obejmowały nie tylko terytorium Ukrainy, również dotyczyły zewnętrznych wpływów państwa. Z tych przyczyn została powołana Służba Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU).

Instytucję zajmującą tego rodzaju działaniami potrzebują wszystkie państwa. Ukraina prowadzi aktywną politykę międzynarodową. Utrzymuje stosunki z Rosją, Unią Europejską, Stanami Zjednoczonymi, innymi słowy z całym światem.

Ze względu na to, że Ukraina uczestniczyła w operacjach wojskowych NATO w Afganistanie, Iraku, Bośni i Hercegowinie, Kosowie, Macedonii oraz na morzu Śródziemnym może stać się ofiarą zamachów terrorystycznych, działań ugrupowań przestępczych. W związku, z czym wzmocnienie ochrony granic jest ważną kwestią nie tylko dla Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, ale dla wszystkich organów władzy wykonawczej Ukrainy.

Służba Bezpieczeństwa Ukrainy - krótka historia powstania

Jednym z pierwszych kroków na drodze do stworzenia Służby Bezpieczeństwa Ukrainy było powołanie komisji do opracowania koncepcji organów bezpieczeństwa państwowego Ukrainy. W oparciu o jej pracę oraz pracę Komisji Rady Najwyższej ds. reorganizacji organów bezpieczeństwa państwowego 20 września 1991 roku Parlament zatwierdził uchwałę *O stworzeniu Służby Narodowej Bezpieki Ukrainy* (SNB Ukrainy). Tą, że uchwałą zlikwidowano Komitet Bezpieczeństwa Państwowego USRR.

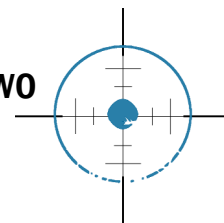

Służba Bezpieczeństwa Ukrainy - Logo. Fot. commons.wikimedia.org

W początkowym etapie budowy tego organu powołano jej kierownictwo i główne komórki organizacyjne. Od września 1991 roku do lutego 1992 roku opracowano i zatwierdzono etaty centralnego aparatu Służby, SNB Krymskiej ASRR, regionalnych organów, organów kontrwywiadu wojskowego i Instytutu Przygotowania Kadr SNB Ukrainy. Rozpoczęto kompletowanie składu osobowego, który złożył przysięgę na wierność narodowi ukraińskiemu.

Działalność kadr SNB Ukrainy skierowana była rozwiązanie najważniejszych problemów bezpieczeństwa państwowego i zapewnienie władzom państwowym niezbędnego zaplecza informacyjno-analitycznego.

W okresie od listopada 1991 do lutego 1992 roku utworzono: Główny Zarząd Wywiadu, Główny Zarząd Kontrwywiadu, Zarząd K (walka z korupcją i zorganizowaną przestępczością).

Pomocnicze wydziały to: informacyjny - analityczny, śledczy, operacyjno - techniczny, łączności rządowej, wojskowo-medyczny, mobilizacyjny, operacyjnego dokumentowania, współpracy międzynarodowej, pracy ze składem osobowym, stosunków ze społeczeństwem, inspektorskie i inne), Instytut Przygotowania Kadr SNB Ukrainy, a także zarządy SNB Ukrainy w obwodach i Służbę Narodową Bezpieczeństwa Krymskiej ASRR obecnie - Główny Zarząd SBU w AR Krym).

W grudniu 1991 roku zgodnie z dekretem Prezydenta Ukrainy rozpoczęło się stworzenie systemu organów i pododdziałów kontrwywiadu wojskowego SNB - SB Ukrainy.

25 marca 1992 roku Rada Najwyższa uchwaliła Ustawę *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*, co jednoznacznie regulowało prawną pozycję SBU¹.

Zagrożenia bezpieczeństwa Ukrainy

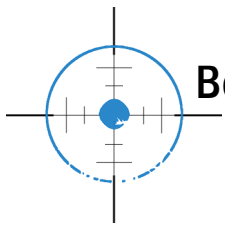
Zgodnie do art. 1 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*, SBU to państwowy organ ochrony porządku prawnego specjalnego przeznaczenia, który zapewnia bezpieczeństwa państwa. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy jest podporządkowana Prezydentowi Ukrainy².

Służba Bezpieczeństwa Ukrainy w granicach kompetencji określonych ustawodawstwem wykonuje następujące działania: ochrona państwowej suwerenności, ustroju konstytucyjnego, terytorialnej całości, ochrona ekonomicznego, naukowo-technicznego i obronnego potencjału Ukrainy, prawnych interesów państwa i praw obywateli od wywiadowczo - wyrotowej działalności zagranicznych służb specjalnych, zamachów wrogich organizacji, grup i osób, a także ochrony tajemnicy państwowej. Do zadań Służby Bezpieczeństwa Ukrainy wchodzi również: zapobieganie, likwidacja i wykrywanie przestępstw przeciw pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości, terroryzmu, korupcji i zorganizowanej przestępczej działalności

w zakresie zarządzania i gospodarki i innych sprzecznych z prawem działań, które bezpośrednio zagrażają życiowo ważnym interesom Ukrainy³.

Potencjalnymi i priorytetowymi zagrożeniami dla Ukrainy mogą być następujące rodzaje bezprawnej działalności, przedstawione w Ustawie Ukrainy z dnia 13 października 2012 r. *O podstawach narodowego bezpieczeństwa Ukrainy*. Zgodnie z jej art.7:

- a) w zakresie polityki zagranicznej potencjalnymi i priorytetowymi zagrożeniami mogą być:
- zamach na państwową suwerenność Ukrainy i jej terytorialną całość;
  - próby ingerencji w wewnętrzne sprawy Ukrainy ze strony innych państw.
- (Takim państwem może być Rosja, bo Ukraina jest ważnym strategicznym elementem politycznych stosunków z Europą)
- wojenno-polityczna niestabilność, regionalne i lokalne wojny (konflikty) w różnych regionach świata, w pierwszym rzędzie blisko granic Ukrainy.
- b) w zakresie bezpieczeństwa państwowego:
- wywiadowczo - wyrotowa działalność zagranicznych służb specjalnych;
  - zagrożenie zamachami na suwerenność ze strony poszczególnych grup i osób;
  - rozpowszechnienie korupcji, łapówkarstwa we władzach publicznych.
- (To w rzeczywistości już jest „popelnionym zamachem”, bo korupcja na Ukrainie z każdym rokiem się bardziej rozwija, z powodu, czego występuje różnego rodzaju łamanie praw człowieka. Na Ukrainie nieobecna jest polityka anty dyskryminacyjna. Konstytucja Ukrainy zawiera tylko gwarancje deklaratywne, jedynie Kodeks Karny Ukrainy⁴ jest głównym źródłem zakazu dyskryminacji.)
- przestępcza działalność przeciwko pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości, w pierwszym rzędzie rozpowszechnienie międzynarodowego ter-

- roryzmu;
- zagrożenie użycia w celu terrorystycznym jądrowych i innych obiektów na terytorium Ukrainy;
- możliwość bezprawnego wwozu do państwa różnych rodzajów broni;
- niebezpieczne obniżenie poziomu zabezpieczenia wojskowej i specjalnej techniki;
- gromadzenie dużej ilości przestarzałej i nie potrzebnej dla Sił Zbrojnych Ukrainy wojskowej techniki, uzbrojenia, materiałów wybuchowych;
- inne⁵.

Baza prawna działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy

Prawne położenie Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU) jest określone Ustawach Ukrainy: *O służbie Bezpieczeństwa Ukrainy, O operacyjno – rozpoznawczej działalności, O walce z korupcją, O organizacyjno – prawnych podstawach walki z przestępczością zorganizowaną, O państwowej tajemnicy, O walce z terroryzmem, O działalności kontrwywiadowczej, O ogólnej strukturze i liczebności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, O wprowadzeniu zmian do ustawy O informacji, O dostępie do informacji publicznej.*

Ponadto regulacje prawne zapisane są w dekretach Prezydenta Ukrainy *O pierwszoplanowych środkach, co do zabezpieczenia dostępu do publicznej informacji w pomocniczych organach, powołanych przez Prezydenta Ukrainy, O koncepcji przewyciężenia korupcji na Ukrainie Na drodze do cnoty, Problematyka Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, O uporządkowaniu wytwarzania, nabywania i stosowania technicznych środków dla przechwytywania informacji z kanałów łączności.*

Dodatkową regulacją jest dekret nr 1556/2005 *O ochronie praw człowieka podczas użycia środków operacyjno – technicznych.* Inne regulację występują Kodeksie Karnym Ukrainy oraz Kodeksie Postępowania Karnego.

Bezpieczeństwo Ukrainy. Kto się nim zajmuje?

Na przykładzie dekretu *O koncepcji przewyciężenia korupcji na Ukrainie Na drodze do cnoty*, przedstawię, jak funkcjonuje ten akt prawa.

Zorganizowana przestępcza działalność w wielu wypadkach jest możliwa dzięki wysokiemu stopniowi skorumpowania aparatu państwowego, połączeniu biznesu ze światem polityki. SBU tylko w ciągu 10 miesięcy 2008 roku, w ramach realizacji koncepcji i antykorupcyjnych inicjatyw Prezydenta Ukrainy, wykryła 1243 przestępstwa w zakresie odpowiedzialności służbowej. Przez sądy do odpowiedzialności administracyjnej za korupcję do odpowiedzialności pociągnięto 1333 urzędników (w tej liczbie 51 państwowych urzędników 1-3 kategorii⁶).

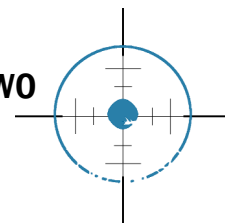
We współdziałaniu z Prokuraturą Generalną Ukrainy przeprowadzono specjalną operację wykrycia korupcyjnej działalności 8 sędziów Sądów Okręgowego i Apelacyjnego w okręgu Lwowskim. Podczas przeszukań u urzędników znaleziono 1 mln. dolarów USA i 2 mln. hrywien (blisko 250 tysięcy dolarów USA)⁷.

Podstawowe zasady działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy

Służba Bezpieczeństwa Ukrainy ma następujące obowiązki:

- spełnia informacyjno-analityczną rolę w interesie efektywnego prowadzenia przez władze Ukrainy polityki wewnętrznej i zagranicznej;
- kontrwywiadowczo zabezpieczenia przedstawicielstwa dyplomatyczne, konsularne i inne państwowe instytucje;
- ujawnia, zatrzymuje i wykrywa przestępstwa;
- wykonuje zadania kontrwywiadowcze w celu uprzedzenia, ujawnienia, powstrzymania i wykrywania wywiadowczo -wywrotowej działalności przeciwko Ukrainie;
- zabezpiecza suwerenność państwa, ustrój konstytucyjny i całość terytorium Ukrainy od sprzecznych z prawem zamachów ze strony in-

- indywidualnych osób i organizacji;
- kontrwywiadowczo zabezpiecza system obrony;
- bierze udział w opracowaniu i realizacji zgodnie z ustawą *O państwowej tajemnicy* i innymi aktami środków, co do zabezpieczenia ochrony tajemnicy państwowej i informacji konfidencjonalnych;
- wykonuje zadania prewencyjne związane z bezpieczeństwem państwa;
- chroni osobiste bezpieczeństwo obywateli, w tym sędziów, prokuratorów, śledczych, adwokatów i innych, w razie nadejścia od nich, członków ich rodzin i krewnych bliskich w sytuacji zagrożenia ich życia, zdrowia, mieszkania czy mienia;
- bierze udział w rehabilitacji i przywróceniu praw osób bezprawne represjonowanych;
- wspiera Służbę Pograniczną Ukrainy w ochronie granicy państwowej;
- wspiera realizację stanu wojennego i nadzwyczajnego w przypadku ich ogłoszenia;
- istniejącymi siłami i środkami, w tym technicznymi, udziela pomocy organom spraw wewnętrznych;
- bierze udział w opracowaniu środków i rozwiązaniu problemów dotyczących wjazdu na Ukrainę i wyjazdu, pobyt na jej terytorium cudzoziemców i apatrydów (bezpieństwowców), reżimu granicznego, przepisów celnych, podejmowaniu decyzji o zakazie wjazdu na Ukrainę cudzoziemców lub bezpieczników, w skróceniu czasu tymczasowego pobytu cudzoziemca (bezpieństwowca) na terytorium Ukrainy, w przymusowym powrocie do kraju pochodzenia albo trzeciego kraju;
- przeprowadzaniu naukowych badań i badawczo-projektowej pracy, wprowadza jej wyniki do praktyki działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy;

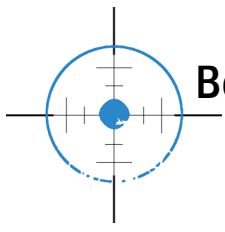
- wykonuje na zlecenie Prezydenta Ukrainy inne zadania, bezpośrednio skierowane na zabezpieczenie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa;
- bierze udział w opracowaniu i podejmowaniu środków, co do fizycznej ochrony obiektów jądrowych, materiałów jądrowych, promieniotwórczych odpadów, innych źródeł jonizującego promieniowania, również w przeprowadzeniu specjalnego sprawdzenia, co do dopuszczenia do prac szczególnych⁸.

Głównym kierunkiem działania Służby Bezpieczeństwa Ukrainy był i jest kontrwywiad. Ukraińska służba specjalna nie wykorzystuje zasady totalnego stosowania metod kontrwywiadowczych. Zamiast tego wprowadza zróżnicowane podejście do organizacji i przeciwdziałania konkretnym, obcym służbom specjalnym.

Służba wykonuje zadania informacyjno - analityczne w celu udzielenia wsparcia państwowemu kierownictwu Ukrainy w realizacji ich zadań o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym, co do rozwoju państwa, umocnienia zdolności do obrony i ochrony potencjału ekonomicznego, rozszerzenia współpracy międzynarodowej. Informacyjno - analityczne zabezpieczenie władz publicznych (wielu szczebli) Ukrainy jest jednym z priorytetowych kierunków działania służby.

Oceny, propozycje i prognozy analityków Służby Bezpieczeństwa Ukrainy stały się ważną składową systemu informacyjno-analitycznego wsparcia decyzji władz państwowych, a także podstawą resortowego systemu ujawnienia i przeciwdziałania wewnętrznym i zewnętrznym zagrożeniom bezpieczeństwa narodowego⁹.

Działalność Służby Bezpieczeństwa Ukrainy realizowana jest się w oparciu o dotrzymanie zobowiązań wynikających z praw i wolności człowieka. Organy i współpracownicy Służby Bezpieczeństwa Ukrainy

zobowiązani są poważać godność człowieka¹⁰ i przejawiać humanitarne podejście, nie dopuszczać do rozgłaszania wiadomości o prywatnym życiu ludzi¹¹. W wyjątkowych wypadkach w celu powstrzymania i ujawnienia zbrodni stanu prawa i wolności jednostki mogą być tymczasowo ograniczone w trybie i zakresie, określonym Konstytucją i ustawodawstwem Ukrainy. Bezprawne ograniczenie praw i wolności człowieka jest niedopuszczalne i pociąga za sobą odpowiedzialność zgodnie z przepisami. Organy Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w razie naruszenia przez funkcjonariuszy, przy wykonaniu służbowych obowiązków praw czy wolności człowieka, muszą użyć środków, aby je przywrócić, zadość uczynić wyrządzonej moralnej i materialnej szkodzie, pociągnąć winnych do odpowiedzialności. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy na żądanie obywateli Ukrainy w terminie miesiąca jest zobowiązana udzielić pisemnego wyjaśnienia z podaniem przyczyn ograniczenia ich praw czy wolności. Takie osoby mają prawo napisać skargę do sądu z powodu bezprawnych działań (służbowych) funkcjonariuszy i organów Służby Bezpieczeństwa Ukrainy¹².

W swojej działalności Służba Bezpieczeństwa Ukrainy ma wsparcie partnerskich służb specjalnych, w tym z państw - członków NATO. W ramach zabezpieczenia nieprolifracji broni masowego rażenia, przeciwdziałaniu ponadnarodowej przestępczości komputerowej w ciągu roku przeprowadzanych jest wiele wspólnych operacji specjalnych ze służbami specjalnymi USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Izraelu, Francji i innych państw. Uregulowano wymianę doświadczeń, co do adekwatnego reagowania służb specjalnych na współczesne wyzwania i zagrożenia.

Z uczestnictwem przedstawicieli państw NATO z inicjatywy Służby Bezpieczeństwa Ukrainy przeprowadzono międzynarodową naukowo - praktyczną konferencję *Ochrona demokratycznych wartości i praw człowieka w działalności służb specjalnych*. Podjęto decyzję o corocznej formie jej przeprowadzania¹³.

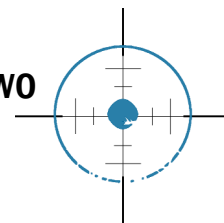
Trzeba zaznaczyć, że Służba Bezpieczeństwa Ukrainy współdziała z organami państwowymi, przedsiębiorstwami, instytucjami, organizacjami i funkcjonariuszami, którzy wspierają wykonaniu nałożonych na nią zadań. Obywatele Ukrainy i ich stowarzyszenia, inne osoby wspierają działalność Służby Bezpieczeństwa Ukrainy na zasadach dobrowolności¹⁴.

Oprócz tego, Służba Bezpieczeństwa Ukrainy zapewnia ochronę przedstawicielstw dyplomatycznych na terytorium Ukrainy, zapewnia również tę ochronę na terytorium innych państw, na przykład w Iraku (przedstawicielstwa Ukrainy).

Główne znaczenie dla Służby Bezpieczeństwa Ukrainy ma ochrona przed zamachami terrorystycznymi ze względu na masowe zdarzenia na świecie i potencjalny efekt domino¹⁵. Dzięki środkom zapobiegawczym i profilaktycznym Ukrainę ominęły poważne i na wielką skalę zamachy terrorystyczne.

Ważnym jest problem uregulowania konfliktu interesów¹⁶ przy wykonaniu przez funkcjonariuszy SBU swoich zadań i obowiązków. W razie powstania konfliktu interesów podczas wykonania zadań służbowych funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa Ukrainy zobowiązany jest natychmiast poinformować o tym swojego bezpośredniego przełożonego. Przełożony funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa Ukrainy zobowiązany jest użyć wszystkich koniecznych środków, w celu zapobiegnięcia konfliktowi interesów, przez polecenie wykonania zadania innemu funkcjonariuszowi, osobiste wykonanie zadania czy inną metodą, przewidzianą ustawodawstwem¹⁷.

Jednym z głównych zadań, jakie stoją przed Służbą Bezpieczeństwa Ukrainy jest walka z korupcją, opracowanie nowych metod i sposobów przeciwdziałania się rozpowszechnianiu tego przestępczego zjawiska i zjawisk, jakie są z nią związane (narkobiznes, handel bronią, ludźmi i ich organami, prostytutka i inne). Metody te powinny być efektywne na poziomie krajowym jak i międzynarodowym¹⁸.

Ukraina współpracuje z ponad 60 państwami świata, w tym Stanami Zjednoczonymi, Niemcami, Wielką Brytanią i Rosją. Uregulowano ściśle kontakty z Interpolem, zagranicznymi organami ścigania i służbami specjalnymi. Wychodząc z założenia globalności problemów, te czy inne zagadnienia, obecnie rozwiązywane są we współdziałaniu ze służbami specjalnymi innych państw. We współpracy z zagranicznymi partnerami SBU w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przechwytiła 285 kg heroiny, więcej niż wszystkie organy ścigania Ukrainy za 15 poprzednich lat¹⁹!

Podczas wykonywania działalności operacyjno - rozpoznawczej Służba Bezpieczeństwa Ukrainy, nie dopuszcza się naruszenia praw i wolności człowieka i osób prawnych. Ograniczenia tych praw i wolności mają wyjątkowy i tymczasowy charakter i mogą być stosowane, tylko wskutek decyzji sądu, co do osoby, w działaniach, której widać przejawy ciężkiego przestępstwa i w wypadkach przewidzianych ustawodawstwem Ukrainy. W celu obrony praw i wolności innych osób, bezpieczeństwa społeczeństwa. Obywatele Ukrainy i inne osoby mają prawo w ustalonym trybie otrzymać od organów, (w danym kontekście SBU), pisemne wyjaśnienie na temat powodu ograniczenie ich praw i wolności i zaskarżyć te działania²⁰.

Międzynarodowa współpraca Służby Bezpieczeństwa Ukrainy

Na arenie międzynarodowej obowiązkiem jest współpraca z innymi państwami, w celu walki ze zorganizowaną Międzynarodowa współpraca opiera się na Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r., na Konstytucji Ukrainy, ustawie Ukrainy *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*²¹ i innych aktach prawnych.

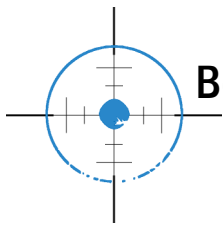
Ważnym kierunkiem współpracy Ukrainy z innymi państwami jest uczestnictwo we wspólnych operacjach, co pokazuje Ukrainę jak pewnego sojusznika przestrzegania praw i przeciwnika ich nieprzestrzega-

nia. Ukraina buduje fundament dla partnerstwa w międzynarodowej polityce bezpieczeństwa.

Współpraca ma dużo plusów: wymiana informacji, wymiana wyników badań naukowych, wymiana doświadczeń w rozwiązywaniu problemów bezpieczeństwa (forum Ukraina - NATO), wspomagająca technika wojskowa, siły zbrojne, mobilny system realizacji trudnych zadań i osiągnięcia postawionych celów. Ściśle współpracuje z Międzynarodowym Komitetem ds. kontroli narkotyków i Komisją ds. substancji narkotycznych ONZ, niektórymi strukturami Rady Europy i Unii Europejskiej.

W kontekście realizacji państwowej polityki Ukrainy, w zakresie integracji europejskiej, Służba Bezpieczeństwa Ukrainy uregulowała współpracę z przedstawicielami Komisji UE do spraw systemu prawnego, wolności i bezpieczeństwa. W ramach współpracy z Misją Komisji Europejskiej przedstawiciele Służby Bezpieczeństwa Ukrainy biorą udział w pracy Wspólnej Grupy Roboczej Ukraina - UE ds. uregulowaniu sytuacji w naddniestrzańskiej części ukraińsko - mołdawskiej granicy. W dziedzinie przeciwdziałania międzynarodowemu terroryzmowi Służba Bezpieczeństwa Ukrainy na dzisiaj zabezpiecza współpracę z antyterrorystycznymi strukturami państw - partnerów, Centrum Antyterrorystycznym państw - członków WNP²², Unii Europejskiej, NATO, GUUAM²³ i ONZ. Współpraca ze służbami specjalnymi krajów WNP realizowana jest dwustronnie, a także poprzez uczestnictwo w pracy Rady Szefów Organów Bezpieczeństwa i Służb Specjalnych państw - członków WNP.

W celu zabezpieczenia koordynacji organów ścigania i służb specjalnych państw członkowskich GUUAM w zakresie walki z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, rozpowszechnianiem narkotyków i innymi niebezpiecznymi rodzajami przestępstw przy Centrum Antyterrorystycznym Służby Bezpieczeństwa Ukrainy otwarto i pracuje ukraiński segment Wirtualnego Centrum GUUAM²⁴.

W celu pomocy realizacji polityki zagranicznej i gospodarki oraz racji stanu Służba Bezpieczeństwa Ukrainy wykonuje nadane jej przez rząd Ukrainy uprawnienia specjalnego organu władzy państwowej w zakresie zabezpieczenia ochrony tajemnicy państwowej. Zawarto 40 międzyrządowych porozumień o wzajemnej ochronie informacji niejawnych z krajami-partnerami²⁵.

W celu realizacji kursu strategicznego Ukrainy na w kierunku integracji europejskiej Służba Bezpieczeństwa Ukrainy:

- realizuje międzynarodową współpracę z krajami UE w przeciwdziałaniu terroryzmowi międzynarodowemu, rozpowszechnianiu broni masowego rażenia, zorganizowanej przestępczości, nielegalnej migracji, handlowi ludźmi, cyberterroryzmowi i innym zagrożeniom narodowego i międzynarodowego bezpieczeństwa;
- implementuje przepisy porządku dziennego więzi Ukraina - Unia Europejska;
- wykonuje środki Planu działań Ukraina - UE²⁶ w zakresie systemu prawnego, wolności i bezpieczeństwa;
- zabezpiecza uczestnictwo w dialogu między Ukrainą i Unią Europejską, co do wprowadzania reżimu bezwizowego w ramach procesu negocjacji w sprawie zawarcia Porozumienia o partnerstwie między Ukrainą i Unią Europejską;
- realizuje współpracę z Misją Komisji Europejskiej w celach pomocy na ukraińsko - mołdawskiej granicy (EUBAM)²⁷.

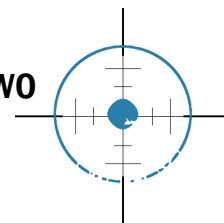
W celu realizacji środków, przewidzianych rocznymi docelowymi planami w ramach Planu działań Ukraina - NATO, współpraca Służby Bezpieczeństwa Ukrainy z odpowiednimi strukturami Paktu i państwami - członkami, obejmuje takie zakresy współpracy, jak: obrona praw i wolności obywateli, reformowanie organów państwowych bezpieczeństwa narodowego i obrony, rozwój stosunków cywil-

no-wojskowych, wprowadzenia w strukturach sektora bezpieczeństwa ogólnie przyjętych standardów państw - członków NATO, dotrzymywania międzynarodowych rygorów kontroli eksportu i dwustronnych kontaktów ze służbami specjalnymi i organami ścigania krajów-członków, stworzenie mechanizmu współpracy organów państwowych w walce z terroryzmem i współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi.

Wykonanie dekretu Prezydenta Ukrainy *O Narodowym systemie koordynacji współpracy Ukrainy z Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego*. Decyzją szefa Służby Bezpieczeństwa Ukrainy narodowymi koordynatorami współpracy Ukrainy z NATO w zakresie bezpieczeństwa i w zakresie walki z korupcją, zorganizowaną przestępczością i terroryzmem wskazani zostali zastępcy Przewodniczącego Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, którzy kierują międzyresortowymi grupami roboczymi w określonych obszarach. W celu omawiania problemów współpracy w zakresie międzynarodowego i regionalnego bezpieczeństwa, regularnie przeprowadzane są spotkania kierownictwa Służby Bezpieczeństwa Ukrainy z posłami i innymi oficjalnymi przedstawicielami państw - członków NATO²⁸. Ważnym aspektem międzynarodowej działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy jest studiowanie międzynarodowego doświadczenia w zakresie gwarantowania praw i wolności obywatela. Główną osią współpracy z Paktem w zakresie reformowania sektora bezpieczeństwa i obrony są Wspólna Robocza Grupa Ukraina -NATO do Spraw Reformy Wojskowej, Robocza Grupa Ukraina - NATO ds. Spraw Cywilnej i Demokratycznej Kontroli nad Sektorem Wywiadu. Wynikiem współpracy w ramach ww. grupy roboczej jest osiągnięcie wyższego poziomu zaufania pomiędzy Paktem a Służbą Bezpieczeństwa Ukrainy²⁹.

Pod egidą Wspólnej Grupy Roboczej Ukraina - NATO do Spraw Reformy Wojskowej między SBU i odpowiednimi strukturami NATO wprowadzono sta-

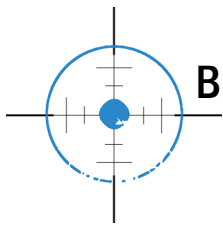
te konsultacje na wysokich szczeblach w sprawie problemów, co do wspólnego przeciwdziałania terroryzmowi międzynarodowemu³⁰.

Bibliografia

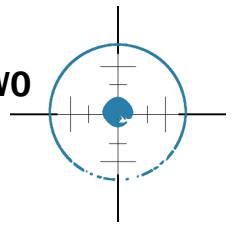
1. Біла книга 2008. Служба безпеки України. – К.: Інститут оперативної діяльності та державної безпеки 2009.
2. Konstytucja Ukrainy z dnia 12 kwietnia 2012.
3. Ustawa Ukrainy z dnia 19 2012 r. *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*.
4. Ustawa Ukrainy z dnia 13 października 2012 r. *O podstawach bezpieczeństwa narodowego Ukrainy*.
5. Ustawa Ukrainy z dnia 13 czerwca 2012 r. *O służbie państwowej*;
6. Ustawa Ukrainy z dnia 18 maja 2013 r. *O zasadach zapobiegania i przeciwdziałaniu korupcji*;
7. Ustawa Ukrainy z dnia 2 grudnia 2012 r. *O działalności operacyjno – rozpoznawczej*;
8. Kodeks Karny Ukrainy z dnia 5 grudnia 2012 r.
9. Rozporządzenie Prezydenta Ukrainy z dnia 8 kwietnia 2013 o Międzyresortowej grupie Ukrainy w Wirtualnym Centrum GUUAM ds. walki z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, rozpowszechnieniem narkotyków i innymi niebezpiecznymi rodzajami przestępstw;
10. Plan działań Ukraina – UE z dnia 18 czerwca 2007r. w zakresie systemu prawnego, wolności i bezpieczeństwa http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_956;
11. Porozumienie o stworzeniu Wirtualnego Centrum GUUAM ds. walki z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, rozpowszechnieniem narkotyków i innymi niebezpiecznymi rodzajami przestępstw i Międzypaństwowego Informacyjno-analitycznego Systemu GUUAM <http://guam-organization.org/node/810>;
12. Historia powstania Służby Bezpieczeństwa Ukrainy http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=83208&cat_id=39739;
13. Podstawowe zasady działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=83541&cat_id=83165;
14. Współpraca międzynarodowa http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=54798&cat_id=103731;
15. Integracja europejska http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=54826&cat_id=83538;
16. Centrum Prasowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117074&cat_id=71490;
17. Centrum Prasowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117052&cat_id=71490;
18. Centrum Prasowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117056&cat_id=71490.

Przypisy

- 1 Historia powstania Służby Bezpieczeństwa Ukrainy http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=83208&cat_id=39739 13.05.2013.
- 2 Ustawa Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 r. *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*.
- 3 Tamże art. 2.
- 4 Art.161 „Naruszenie równoprawności obywateli zależnie od ich rasowej, narodowej przynależności albo religijnych przekonań” Kodeks Karny Ukrainy z dnia 5 grudnia 2012 r.
- 5 Ustawa Ukrainy z dnia 13 października 2012r. *O podstawach narodowego bezpieczeństwa Ukrainy*.
- 6 Art.25 Ustawy Ukrainy z dnia 13 czerwca 2012 *O służbie państwowej*:
pierwsza kategoria - stanowiska pierwszych zastępców ministrów, kierowników centralnych organów władzy wykonawczej, którzy nie są członkami Rządu Ukrainy, ich pierwszych zastępców, przewodniczących i członków państwowych organów kolegialnych, Stałego Przedstawiciela Prezydenta Ukrainy w Autonomicznej Republice Krym, szefów okręgowych, Kijowskiej i Sewastopola miejskich administracji państwowych, kierowników Administracji Prezydenta Ukrainy, Aparatu Rady Najwyższej Ukrainy, zastępców kierowników Administracji Prezydenta Ukrainy, Aparatu Rady Najwyższej Ukrainy, i inne porównywalne stanowiska;
druga kategoria - stanowiska kierowników sekretariatów komitetów Rady Najwyższej Ukrainy, strukturalnych ogniw Administracji Prezydenta Ukrainy, Aparatu Rady Najwyższej Ukrainy, Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy, doradców i pomocników Prezydenta Ukrainy, Przewodniczącego Rady Najwyższej Ukrainy, Premiera Ukrainy, zastępców ministrów, zastępców innych kierowników centralnych organów władzy wykonawczej, pierwszego zastępcy Stałego Przedstawiciela Prezydenta Ukrainy w Autonomicznej Republice Krym, pierwszych zastępców szefów okręgowych, Kijowskiej i Sewastopola miejskich administracji państwowych i inne porównywalne stanowiska;
trzecia kategoria - stanowiska zastępców kierowników strukturalnych ogniw, kierowników sektorów, głównych specjalistów, ekspertów, konsultantów Administracji Prezydenta Ukrainy, Aparatu Rady Najwyższej Ukrainy i Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy, zastępców Stałego Przedstawiciela Prezydenta Ukrainy w Autonomicznej Republice Krym, zastępców szefów okręgowych, Kijowskiej i Sewastopola miejskich administracji państwowych, a także szefów rejonowych, rejonowych w miastach Kijowie i Sewastopolu administracji państwowych, kierowników zarządów, samodzielnych działów w składzie ministerstw i innych centralnych organów władzy wykonawczej, kolegialnych organów państwowych, i inne porównywalne stanowiska.
- 7 Біла книга 2008. Служба безпеки..., wyd. cyt., s.8.
- 8 Art. 24 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 *O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy*.
- 9 Podstawowe zasady działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=83541&cat_id=83165 13.05.2013

- 10 Art.28 Konstytucji Ukrainy z dnia 12 kwietnia 2012 Każdy ma prawo do szacunku, do godności.
- 11 Tamże..., art.32, Nikt nie może ingerować w osobiste i rodzinne życie, oprócz wypadków, przewidzianych Konstytucją Ukrainy.
- 12 Art. 5 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy.
- 13 Біла книга 2008. Служба безпеки ..., wyd. cyt., s.9.
- 14 Art. 8 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy.
- 15 Zjawisko, kiedy jedno zdarzenie powoduje za sobą następne podobnego rodzaju zdarzenia (terrorystyczne akty na całym świecie: Nowy Jork, Londyn, Madryt, Moskwa itd.).
- 16 Konflikt interesów - przeciwieństwo między osobistymi interesami osoby i jej służbowymi zadaniami, który może zaważyć na obiektywizmie podjęcia decyzji, a także na dokonaniu czy niedokonaniu działań podczas wykonania służbowych zadań, zob. art. 1 Ustawy Ukrainy z dnia 18 maja 2013 O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji.
- 17 Art. 191 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy.
- 18 1. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy wykryła i powstrzymała sprzeczną z prawem działalność zastępcy kierownika jednego z działów (Mariupol) państwowej zjednoczonej inspekcji podatkowej PPI w Okręgu Donieckim, który żądał i otrzymał od kierownika jednej z firm budowlanych łapówkę. Rozpoczęto dochodzenie zgodnie do art.368 ust.3 otrzymanie łapówki Kodeksu Karnego Ukrainy, 27 kwietnia 2013 r. Centrum prasowe SB Ukrainy: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117074&cat_id=71490.
2. Współpracownicy Głównego Zarządu ds. Walki z Korupcją i Zorganizowaną Przemocnością Służby Bezpieczeństwa Ukrainy zatrzymali głównego państwowego rewidenta-inspektora podatkowego w jednym z rejonów Kijowa, podczas otrzymania przez niego łapówki, 21 marca 2013r. Centrum prasowe SB Ukrainy: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117052&cat_id=71490.
3. Funkcjonariusze SBU wspólnie z Prokuraturą Generalną Ukrainy wykryli i powstrzymali sprzeczną z prawem działalność zastępcy kierownika Chersońskiego Urzędu Celnego i zastępcy kierownika punktu celnego Chersoń-centralny tegoż urzędu, które żądali i otrzymali łapówkę od miejscowego przedsiębiorcy, 9 kwietnia 2013 r.
Centrum prasowe SB Ukrainy:http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=117056&cat_id=71490
- 19 Podstawowe zasady działalności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=83541&cat_id=83165 13.05.2013
- 20 Art.9 ust.5,9 Ustawy Ukrainy z dnia 2 grudnia 2012 r. O operacyjno - rozpoznawczej działalności.
- 21 Art.16 Ustawy Ukrainy z dnia 19 listopada 2012 r. O Służbie Bezpieczeństwa Ukrainy. Dla realizacji zadań Służba Bezpieczeństwa Ukrainy może ustanawiać kontakty z organami bezpieczeństwa innych państw i współdziałać z nimi na mocy norm prawa między- narodowego, odpowiednich umów i porozumień.
- 22 Wspólnota Niepodległych Państw
- 23 Organizacja na Rzecz Demokracji i Rozwoju (członkowie Gruzja, Ukraina, Uzbekistan, Azerbejdżan, Mołdawia).
- 24 Porozumienie o stworzeniu Wirtualnego Centrum GUUAM ds. walki z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, rozpowszechnieniem narkotyków i innymi niebezpiecznymi rodzajami przestępstw i Międzypaństwowego Informacyjno - Analitycznego Systemu GUUAM, <http://guam-organization.org/node/810> 14.05.2013, Rozporządzenie Prezydenta Ukrainy z dnia 8 kwietnia 2013r. o Międzyresortowym Zespole Ukrainy w Wirtualnym Centrum GUUAM ds. walki z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, rozpowszechnieniem narkotyków i innymi niebezpiecznymi rodzajami przestępstw.
- 25 Międzynarodowa współpraca http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=54798&cat_id=103731 14.05.2013
- 26 Plan działań Ukraina – UE z dnia 18 czerwca 2007r. w zakresie systemu prawnego, wolności i bezpieczeństwa
Kilka aspektów planu:
1) Wyzwania i strategiczne cele;
2) Wolność: migracja (opracowanie odpowiednich prawnych ram w zakresie kierowania migracją) i azyl (implementacja Konwencji ONZ o statusie uchodźców z 1951 roku i Protokołu dotyczącego statusu uchodźców);
3) Zarząd granicami (zatwierdzenie, rozwój i implementacja strategii zintegrowanego kierowania granicami) i wizy (zawarcie Porozumienia między Ukrainą i Wspólnotami Europejskimi o uproszczeniu załatwienia wiz);
4) Bezpieczeństwo dokumentów (nadanie wsparcia wysiłkom Ukrainy, skierowanym na zabezpieczenie wydania bezpiecznych na dokumentów przejazdowych, ściganie osób, które wykorzystują kilka identyfikacyjnych dokumentów, pomoc we wprowadzeniu maszyn do odczytu dowodów osobistych i dokumentów na przejazd, aktywizacji pracy z użyciem bazy danych Interpolu o utraconych, wykradzionych blankietach dokumentów i formalnie załatwionych dokumentów przejazdowych (ASF - STD);
5) Walka ze zorganizowaną przestępczością i terroryzmem (zabezpieczenie implementacji Konwencji ONZ przeciwko transnarodowej zorganizowanej przestępczości, zabezpieczenie implementacji 13 konwencji ONZ i protokołów do niej, co do walki z terroryzmem, zachęta regularnego dialogu w sprawie walki z terroryzmem w ramach istniejących struktur, współpraca w zakresie przeciwdziałania nowym rodzajom przestępstw, walka z praniem pieniędzy, włączając przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu, handlem ludźmi (zachęta do współpracy, włączając wymianę danymi statystycznymi i doświadczeniem z Europolem i zainteresowanymi krajami - członkami UE) i inne). http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_956 14.05.2013.
- 27 Europejska integracja http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=54826&cat_id=83538, 14.05. 2013.
- 28 Біла книга. Служба безпеки ..., wyd. cyt, s.33-34.
- 29 Tamże..., s.35
- 30 Tamże..., s.37.

JAN SWÓŁ

Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

Piątego czerwca 2013 weszła w życie Ustawa z dnia 23 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2013 r., nr 0, poz. 628). Wejście w życie tego aktu prawnego jest konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2012 roku (sygn. akt K/10/11). Trybunał wyrokiem tym rozpoznał wnioski Prokuratora Generalnego oraz Sejmu i Rady Ministrów o zbadanie zgodności przepisów kilku ustaw oraz przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie, które regulowały problematykę stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Trybunał Konstytucyjny, wyrokując w tej sprawie, orzekł o niekonstytucyjności przepisów wymienionych w punkcie pierwszym wyroku. Orzekł także, że przepisy uznane za niekonstytucyjne tracą moc obowiązującą z upływem dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok został ogłoszony w dniu 4 czerwca 2012 r.

Czy niekonstytucyjne?

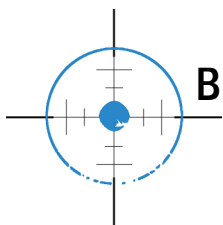
Takie pytanie z pewnością postawi każdy zaczytujący czytać ten tekst. Przecież od początku transformacji ustrojowej tj. od czerwca 1989 roku, służby ustanowione obowiązującym porządkiem prawnym, stosowały środki przymusu bezpośredniego, a prawa do ich stosowania nikt nie kwestionował. Przykładowo od chwili wejścia w życie ustawy o Policji w 1990 roku w art. 16 ust. 1. stanowiła, że w razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom organów Policji lub jej funkcjonariuszy, policjanci mogli stosować środki przymusu bezpośredniego, które wymieniła ustawa. W pierwotnej wersji były to: a) fizyczne, techniczne i chemiczne środki służące do obezwładniania osób lub konwojowania oraz do za-

Konstytucja RP

Art. 31.

1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.
2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.
3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

trzymywania pojazdów; b) pałki służbowe; c) wodne środki obezwładniające; d) psy służbowe; e) pociski miotane. Ustawa stanowiła, że policjanci mogą stosować jedynie środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji faktycznej a zarazem niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom (art. 16 ust. 2). Policjanci Policji lokalnej (która obecnie nie istnieje) co do zasady nie mogli stosować środków przymusu bezpośredniego. Mogli natomiast stosować: fizyczne, techniczne i chemiczne środki służące do obezwładniania osób lub konwojowania oraz do zatrzymywania pojazdów; pałki służbowe oraz psy służbowe. Zatem nie mogli jedynie, jako środków przymusu bezpośredniego wykorzystywać wodnych środków obezwładniających oraz pocisków

miotanych. Środki te (armatki wodne, pociski miotane) nie były im przydatne do przewidywanych i faktycznie realizowanych zadań. Proponuję tę informację potraktować, jako ciekawostkę, chociaż ma związek ze środkami przymusu bezpośredniego. Szczegółowe warunki i sposoby użycia środków przymusu bezpośredniego określało rozporządzenie Rady Ministrów. Żadne jednak rozporządzenie nie ma charakteru samoistnego. Wydawane jest na podstawie wyraźnego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania.

Art. 41.

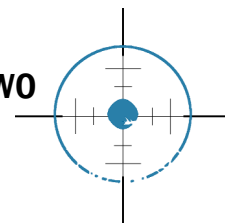
1. Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.
2. Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.
3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.
4. Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.
5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Art. 92.

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.
2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Od 1997 roku obowiązuje nowa Konstytucja – najwyższa karta Praw i Obowiązków obywatelskich¹. Podwaliny europejskiego systemu ochrony praw człowieka stworzyła Konwencja o Ochronie praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podpisana w Rzymie w listopadzie 1950, której Polska jest członkiem od 26 listopada 1991 roku. Przywołane akty, pogłębiając ideę wolności człowieka w różnych aspektach tej wolności, związanych zwłaszcza z różnymi sferami aktywności człowieka, określiły standardowy katalog wolności i praw podstawowych jednostki. W katalogu tym, uznanym wspólnie za konieczną i fundamentalną część modelu dojrzałego państwa demokratycznego, naczelne miejsce zajmuje, przysługujące „każdemu” „prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”². Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela zawiera rozdział drugi Konstytucji, w którym poszukiwać możemy ustawowych gwarancji w zakresie wolności i praw, które łączyć się mogą (i w ściśle określonych sytuacjach łączą), z możliwością ustawowego ich ograniczenia. Wprawdzie wolność człowieka podlega ochronie prawnej (art. 31 ust. 1 konstytucji), a każdy ma obowiązek szanować wolności i prawa innych (ust.2), to ograniczenia w zakresie korzystania z kon-

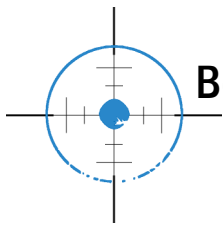

stytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione. **Tylko w ustawie** i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób (ust. 3 art. 31). Wśród wolności i praw osobistych istotne dla późniejszych rozważań są uregulowania prawne w art. 41, szczególnie ustęp pierwszy z którego płynie zapewnienie, że każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Te dwie gwarancje przywołane przed chwilą wypływające z art., 31 i 41 Konstytucji, należy rozpatrywać łącznie, bo nie jest to przypadkowe powtórzenie praw przysługujących każdemu w zakresie, w jakim są one przedmiotem obecnych i późniejszych rozważań. Treść art. 41 ust. 1 Konstytucji, pozwala przyjmując, że ustawodawca może ograniczyć wolność osobistą, przy dochowaniu wszystkich wymogów wynikających z art. 31 ust. 3 Konstytucji, oraz pod warunkiem pełnego poszanowania nietykalności osobistej.

Na tle zasygnalizowanych konstytucyjnych gwarancji, przypomnieć wypada, że jeszcze przed ogłoszeniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 17 maja 2012 r., rodziły się wątpliwości, co do konstytucyjności rozwiązań w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. W tym miejscu warto odwołać się do stanowiska Trybunału Konstytucyjnego zawartego uzasadnieniu wyroku z dnia 10 marca 2010 r.³. Trybunał zwrócił uwagę, że na gruncie treści normatywnych art. 92 ust. 1 Konstytucji, utrwalonych w orzecznictwie Trybunału, nie jest dopuszczalne, aby część przesłanek określających przypadki stosowania kajdanek i prowadnic była zamieszczona w ustawie, a pozostałe przesłanki w rozporządzeniu wydanym na podstawie ustawy. Nie podejmując próby ustalenia czy argumenty podnoszone w uzasadnieniu tego wyroku sprawiły, że Prokurator Generalny wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie przepisów budzących jego wątpliwości, faktem jest, iż wystąpił o zbadanie niżej wymienionych przepisów:

- art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym oraz wskazanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- art. 39 ust. 7 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066, ze zm.) w związku z art. 16 ust. 4 ustawy powołanej w punkcie 2 lit. a w zakresie, w jakim dopuszcza do stosowania przez strażnika Państwowej Straży Łowieckiej rodzajów środków przymusu bezpośredniego, w przypadkach i za pomocą sposobów określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego (...),
- art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu oraz wskazanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, oraz wskazanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i sposobów użycia środków przymusu bezpośredniego przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej,
- art. 68 ust. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej oraz wskazanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 2010 r. w sprawie użycia środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy celnych,

(...) **K**westionowane przez Prokuratora Generalnego upoważnienia ustawowe do wydania stosownych rozporządzeń nie spełniają, jego zdaniem, wymogów konstytucyjnych zawartych w art. 92 ust. 1, ponieważ udzielają upoważnienia do wydania rozporządzenia regulującego materię zastrzeżoną wyłącznie dla ustawy. Ponadto przepisy te, w opinii Prokuratora Generalnego, nie zawierają wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego. W związku z tym kwestionowane przepisy upoważniające do wydania rozporządzeń są, zdaniem Prokuratora Generalnego, niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji. W opinii Prokuratora Generalnego, ustawodawca nie powinien upoważniać Rady Ministrów do uzupełnienia materii uregulowanej w poszczególnych ustawach o inne niż określone w nich przypadki usprawiedliwiające stosowanie środków przymusu bezpośredniego. Prokurator Generalny wskazuje, że w poszczególnych ustawach został określony przez ustawodawcę tylko jeden przypadek dopuszczający stosowanie środków przymusu bezpośredniego – niepodporządkowanie się wydanym na podstawie prawa poleceńom funkcjonariuszy. Kwestionowane upoważnienia ustawowe dają, zdaniem Prokuratora Generalnego, możliwość uregulowania sposobu postępowania podmiotu uprawnio-

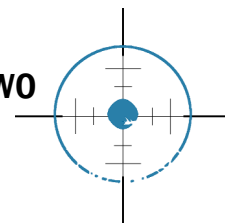
- art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, oraz wskazanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1998 r. w sprawie określenia warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego, a także zasad użycia broni palnej przez pododdziały odwodowe Straży Granicznej.

nego do decydowania o ograniczeniu wolności osobistej przez stosowanie środków przymusu bezpośredniego, tym samym rozporządzenia wydane na ich podstawie regulują tryb ograniczenia wolności osobistej, co z kolei godzi w konstytucyjną zasadę wyrażoną w art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Kwestionowane przez Prokuratora Generalnego przepisy poszczególnych rozporządzeń wykraczają, jego zdaniem, poza zakres upoważnienia ustawowego i poza charakter wykonawczy rozporządzenia, wprowadzając regulacje materii, których nie reguluje ustawa upoważniająca, oraz godzą w konstytucyjne gwarancje dochowania przesłanek dopuszczających ograniczenie wolności osobistej. W ten sposób zakwestionowane przepisy rozporządzeń są, w opinii Prokuratora Generalnego, niezgodne z przepisem upoważniającym oraz art. 92 ust. 1 i art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. (...)

ZOBACZ WIĘCEJ:

- Wyrok TK z dnia 17 maja 2012 r. sygn. akt K 10/11 <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20120000627>

Z uzasadnienia wyroku TK z dnia 17 maja 2012 w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Dlaczego niekonstytucyjne?

Trybunał Konstytucyjny sprawę rozpoznawał z wniosku Prokuratora Generalnego oraz z udziałem Sejmu i Rady Ministrów. Po zapoznaniu się, ze stanowiskiem stron uczestniczących zainteresowanych rozstrzygnięciem kwestii budzących wątpliwości wydał wyrok (K 10/11). Orzekł tym samym, że przepisy:

- 1) art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- 2) art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej,
- 3) art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
- 4) art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,
- 5) art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym,
- 6) art. 68 ust. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej,

Są niezgodne z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W punkcie drugim orzekł, że utracie mocy obowiązujących dotychczasowych przepisów z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku.

Uzasadnienie wyroku (51/5/A/2012) liczy piętnaście stron. Jest powszechnie dostępne, dlatego nastąpi teraz tylko krótkie odwołanie się do punktu drugiego wyroku. Odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej zakwestionowanych przepisów, jako niekonstytucyjne, wynikało z wniosku i stanowisk prezentowanych przez Marszałka Sejmu oraz Prezesa Rady Ministrów. Marszałek Sejmu wnosił na wypadek gdyby TK podzielił stanowisko o niekonstytucyjności przepisów, o odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej tych przepisów. Prezes Rady Ministrów zwrócił uwagę, że problem odpowiedniego uregulowania kwestii stosowania środków przymusu bezpośredniego

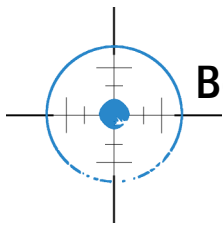
przez funkcjonariuszy różnych formacji został zauważony. W związku z tym przygotowano odpowiednie założenia, do projektu przyszłej ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zostały przekazane do uzgodnień międzyresortowych. W związku z szerokim zakresem zmian ustawowych oraz kalendarzem prac parlamentarnych, Prezes Rady Ministrów zwrócił się o odroczenie ewentualnej utraty mocy obowiązującej kwestionowanych przepisów na 18 miesięcy od dnia wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Jak już wiemy z wyroku, przepisy traciły moc obowiązującą po dwunastu miesiącach od chwili ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, tj. 4 czerwca 2012 r. Ustawa z dnia 23 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, obowiązuje od 5 czerwca 2013 r.

Co do pozostałych tez uzasadnienia, należy powiedzieć, że przedmiotem wniosków, które brał pod uwagę Trybunał Konstytucyjny, w głównej mierze były przepisy upoważniające do wydania rozporządzeń dotyczących stosowania środków przymusu bezpośredniego, zawarte w ustawach regulujących funkcjonowanie niektórych służb państwowych: Policji, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Żandarmerii Wojskowej, Służby Celnej oraz Straży Granicznej. Problematyka jest na tyle interesująca oraz złożona, że wymaga odrębnego opracowania. Sam fakt pojawienia się nowej regulacji ustawowej „starych” uprawnień funkcjonariuszy tych służb, zdaje się być wystarczającym argumentem za takim rozwiązaniem. CDN.

Przypisy

- 1 Z listu adresowanego do Polaków przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, 6 kwietnia 1997 r.
- 2 J. Swół., Zatrzymanie stadionowe strukturze działań porządkowych podczas EURO 2012, [w:] Przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym podczas imprez masowych w aspekcie EURO 2012, red. Bąk T., Wydawnictwo KA Kraków-Rzeszów-Zamość 2012, s. 412 - 413.
- 3 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2010 r. Sygn. akt U5/07 Dz. U. nr 45, poz. 274.

Profilaktyka w sprawach nieletnich w praktyce policyjnej

W kwietniowym numerze biuletynu e-Terroryzm.pl, (nr 4 (16) z 2013) w artykule „Policyjne działania profilaktyczne w sprawach nieletnich” zapowiedziany został ciąg dalszy rozważań na ten sam temat. Problematyka policyjnych działań profilaktycznych jest zagadnieniem złożonym, tak jak złożone i wielokierunkowe są zadania policji. Ograniczenie rozważań do działań ukierunkowanych na dzieci i młodzież, wynika z faktu kontynuacji problematyki poświęconej zagadnieniom demoralizacji i przestępczości nieletnich, na łamach biuletynu.

Na skróty do meritum

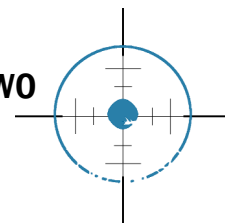
Celem policyjnych działań profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przestępczości, jest uniemożliwienie lub utrudnienie przestępstwa. Stanem pożądanym zaś, byłby taki stan, w którym w ramach obowiązującego porządku prawnego, nie dochodziłoby do popełniania przestępstw i wykroczeń. Z historii rozwoju nauki kryminalistyki, prawa karnego, prawa wykonawczego czy kryminologii wiemy, że takiego stanu idealnego nie osiągniemy. Wiemy natomiast, że w ramach przedsięwzięć profilaktycznych, nie tylko przestępczości możemy zapobiegać, np. poprzez działania uświadamiające oraz wspomagające zagrożone jednostki w trudnych dla nich sytuacjach, w ramach istniejącego systemu rozwiązań prawnych, funkcjonalnych oraz organizacyjnych. Inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, to jedno z podstawowych zadań policji. Tę grupę zadań i czynności, jako prawną formę działania nazywa się działaniami profilaktycznymi

i społeczno-organizacyjnymi¹. Tak określone zadania (inicjowanie, organizowanie) zobowiązują policję do poszukiwania także takich form działania, które bez stosowania przymusu państwa i bez stanowienia norm prawnych pozwolą osiągnąć pożądane efekty, a przynajmniej ułatwią ich osiągnięcie. Mowa tutaj o inicjatywach polegających na umiejętnym inspirowaniu i przekazywaniu społeczeństwu informacji dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, organizowania działalności profilaktyczno-prewencyjnej, określania celów zbieżnych z oczekiwaniami indywidualnymi i grupowymi w określonym środowisku. Będzie o nich mowa w końcowej części tego artykułu. Obecnie należy przypomnieć, że działania społeczno-organizatorskie należą do tych form działania, które mogą być podejmowane przez wszystkie organy państwowe, samorządowe, a także organizacje społeczne. W ramach tej działalności także nie stanowi się norm prawnych, nie stosuje się także środków przymusu, – dlatego zaliczane są one do niewładczych działań administracji. W ramach resortowych rozwią-

Fot. calebism,
<http://www.flickr.com/photos/>

zań systemowych, możemy mówić o ukształtowanym modelu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, biorąc także pod uwagę policyjne czynności². Bardzo ważne znaczenie i rola w tym zakresie przypada dzielnicowym. Ich zadania przybliżone zostały w numerze czwartym biuletynu. Każdy może, zatem dokonać własnej oceny tego, co powinien robić, a co robi „gospodarz” naszej dzielnicy, w której zamieszkujemy. Ze wszech miar byłoby pożądane, aby po przeanalizowaniu zadań oraz własnej ocenie wypełniania przez dzielnicowych swoich obowiązków, znaleźć wspólną płaszczyznę porozumienia, po to by włączyć się w realizację zadań dla własnego bezpieczeństwa i innych także. Bezpieczeństwo to nasz wspólny interes. Po tym krótki apel, w dalszej części będzie o zadaniach także innych policjantów, którzy na mocy Zarządzenia nr 1619 Komendanta Głównego Policji z 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich³.

Metody i formy wykonywanych zadań przez policjantów

Zarządzenie nr 1619 KGP uchyliło poprzednio obowiązujący przepis, „w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich”. Tytuł obecnie obowiązującego zarządzenia, pozwala mówić, że problematyka regulowana jest w sposób pełniejszy. Uwzględnia także działania na rzecz małoletnich, a nie tylko nieletnich⁴. Zadania w zakresie rozpoznawania zjawisk demoralizacji i przestępczości nieletnich wykonują w toku codziennej służby policjanci służby prewencyjnej i kryminalnej.

Z uregulowań zawartych w zarządzeniu wynika, że koordynacja oraz nadzór nad realizacją zadań prewencyjnych wynikających z zarządzenia przewidziane

Art. 4. 1. *Policja składa się z następujących rodzajów służb: kryminalnej, prewencyjnej oraz wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.*

2. *W skład Policji wchodzi policja sądowa. Szczegółowy zakres zadań i zasady organizacji policji sądowej określa, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw sprawiedliwości.*

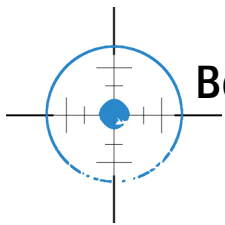
3. *W skład Policji wchodzi również:*

- 1) Wyższa Szkoła Policji, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne;
- 2) wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne;
- 3) instytuty badawcze.

3a. *Organizację i zakres działania Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, jako szkoły wyższej oraz tryb wyznaczania i odwoływania rektora oraz wyznaczania, wyboru i odwoływania prorektorów reguluje ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. — Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).*

3b. *Organizację i zakres działania jednostek badawczo-rozwojowych, o których mowa w ust. 3 pkt. 3, oraz tryb powoływania i odwoływania dyrektorów tych jednostek oraz ich zastępców reguluje ustawa z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 oraz z 2009 r. Nr 168, poz. 1323).*

4. *Komendant Główny Policji, za zgodą ministra właściwego do spraw wewnętrznych, może powoływać, w uzasadnionych przypadkach, inne niż wymienione w ust. 1 rodzaje służb, określając ich właściwość terytorialną, organizację i zakres działania.*

są na szczeblu wojewódzkim, powiatowym (miejskim), na terenie działania komisariatu. Na terenie działania komendy wojewódzkiej Policji sprawuje nadzór i koordynuje zadania zastępca komendanta wojewódzkiego Policji właściwy do spraw służby prewencyjnej. W komendach powiatowych komendant powiatowy Policji lub jego zastępca właściwy do spraw służby prewencyjnej. Na szczeblu komisariatu Policji sprawuje komendant komisariatu Policji lub jego zastępca właściwy do spraw służby prewencyjnej.

Bezpośredni nadzór nad wykonywaniem zadań przez komórkę do spraw nieletnich i patologii sprawuje kierownik tej komórki, a w przypadku samodzielnego stanowiska do spraw nieletnich i patologii, bezpośredni nadzór sprawuje osoba wyznaczona przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji (§ 4 zarządzenia). Koordynowanie działań i przedsięwzięć zmierza w praktyce do uporządkowania współdziałania poszczególnych elementów struktury zorganizowanej, stosownie do zakładanych celów, dla ich osiągnięcia. Inaczej mówiąc, jest to zsynchronizowanie działań cząstkowych w czasie i przestrzeni. Koordynacja może wystąpić w zakresie: zaopatrzenia; zbytu produktów; koordynacji usług czy koordynacji działań ukierunkowanych na sprawne i efektywne przeciwdziałanie symptomom, czy objawom demoralizacji. Objawami niedostatecznej koordynacji, mogą być np. brak zgodności celów i stosowanie przez poszczególne komórki organizacyjne niejednakowych priorytetów w działaniach; brak synchronizacji terminów; nieuzasadnione przestoje grup roboczych; niepełne wykorzystanie zasobów pracy i środków technicznych, czy brak przepływu zwrotnej informacji o istniejącym stanie rzeczy.

Koordynacja rozumiana musi być, zatem szeroko. Według J. Zieleniewskiego, jako włączenie do działania wszystkich i tylko tych elementów (policjantów wykonujących określone czynności i innych zasobów spełniających określone funkcje),

Słowniczek

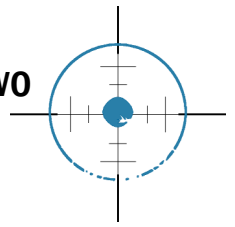
Koordynacja – stan czegoś, charakteryzujący się współgraniem, harmonia elementów lub czynności składających się na to: także: podporządkowanie elementów lub organizowanie czynności, które się na coś składają: U chorego stwierdzono brak koordynacji ruchów. Ministerstwo zajmuje się koordynacją działań na rzecz ochrony środowiska.

Koordynator – osoba lub instytucja, która zajmuje się koordynacją jakichś działań: Koordynator programu badawczego opracował szczegółowy harmonogram prac naukowych, które należy wykonać.

Koordynować – zajmować się koordynacją jakichś działań: organizowaniem ich w taki sposób, aby płynnie, łącząc się ze sobą, zmierzały do wyznaczonego celu: Koordynować poszczególne etapy produkcji. Nauczanie matematyki zostało skoordynowane z programem fizyki.

P. Radosław, Słownik wyrazów obcych i trudnych, Warszawa 2003, s. 346.

które są niezbędne do zapewnienia powodzenia, i to włączenie ich tak, aby elementy te, maksymalnie przyczyniły się do powodzenia całości (instytucji, zespołu, lub ich fragmentów) - a więc włączanie ich we właściwej, jakości i ilości oraz we właściwej chwili. Znaczenie koordynacji wzrasta w miarę komplikowania się struktur organizacyjnych i w miarę wzrostu uzależnienia każdej części całości zorganizowanej od innych jej części⁵.

Aby zbyt nie kierunkować zainteresowania odbiorcy na problematykę organizacji pracy (służby) oraz zarządzania siłami i środkami (potencjałem będącym w dyspozycji przełożonego służbowego), pora nawiązać do nadzoru. Zanim to nastąpi, zdanie o koordynacji w z punktu widzenia zapatrywać prawa administracyjnego na tę kwestię. Otóż termin ten używany jest do określenia uprawnień wykonywanych przez organ w stosunku do organów czy instytucji, które nie są mu bezpośrednio podporządkowane. Niemniej organ koordynujący ma możliwość oddziaływania na instytucje koordynowane przy użyciu różnego rodzaju środków w celu zharmonizowania działalności tych jednostek⁶. Wiemy z treści § 4. zarządzenia, że komendant jednostki policji na danym poziomie struktury zarządzania (województwo, powiat, komisariat)⁷ oprócz koordynacji, spełnia funkcje nadzorcze. W potocznym znaczeniu, nadzór to „dozorowanie, strzeżenie, pilnowanie, kogo lub czego: opieka, kontrola: Sprawować nadzór. Oddano go pod nadzór policji. Wymknął się spod nadzoru. Mieszkanie, dzieci zostały bez nadzoru. W innym znaczeniu nadzór to: urząd, zespół ludzi sprawujących zwierzchnią władzę, nad czym, decydujący, kogo lub co: Pracować w nadzorze”⁸. Bywa, że terminem „nadzór” utożsamiany jest z kontrolą. Wyrażenia te jednak nie są tożsame znaczeniowo. Kontrola to jedna z funkcji kierowania (planowanie, organizowanie, motywowanie oraz kontrola)⁹, pozwalająca dokonać porównania stanu faktycznego (zastanego) ze stanem wymaganym. Następuje to najczęściej w drodze analizy dokumentów, rozmów kontrolującego z różnymi osobami oraz porównanie ze wzorcem istniejącym lub wyobrażanym, w celu wyprowadzenia (sformułowania) wniosków pokontrolnych. Pojęciami zbliżonymi do kontroli, to: inspekcja, rewizja, lustracja, wizytacja (np. wizytacja szkół). Kierując jednak zainteresowanie na pojęcie „nadzór”, należy stwierdzić, że jest to uprawnienie kompetencyjne. Zawarte może być w przepisach prawnych rangi

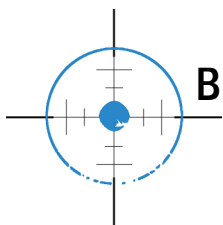
Słowniczek

Nadzór – to kompetencja (tj. zawarte w przepisach prawa uprawnienie, a jednocześnie zobowiązanie określonego organu do działania) do władczego wkraczania w działalność jednostki nadzorowanej; występuje najczęściej w nadrzędności – podległości. Nadzór wiąże się z odpowiedzialnością w określonym zakresie jednostki nadzorującej za jednostkę nadzorowaną. Często, zatem nadzór łączy się również z obowiązkiem udzielania jednostce nadzorowanej stosowanej pomocy, instruktażu, szkolenia itp.

Podstawowe zagadnienia kontroli w Policji, praca zbiorowa, KGP Warszawa 2004, s.16.

ustawy, (np. nadzór nad samorządem terytorialnym¹⁰, nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym¹¹) jak również przepisami wewnętrznymi (niebędącymi przepisami powszechnie obowiązującego prawa). To rozróżnienie pozwala mówić o nadzorze procesowym oraz służbowym. W nadzorze występuje stosunek nadrzędności i podległości, co oznacza w praktyce, że nadzorujący może wydawać wiążące polecenia do realizacji, w celu ich wykonania (realizowania).

Skoro wiemy już, co to jest koordynacja oraz nadzór, a także wiemy jak wygląda hierarchiczna struktura podporządkowania w zakresie działań ukierunkowanych na wykonywanie zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich, można przejść do przybliżenia zadań. KGP przepisami stanowi, że Policja zobowiązana jest w szczególności do:

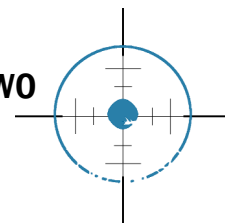
- Wykrywania popełnionych czynów karalnych i ujawniania nieletnich sprawców oraz wykonywania w tym zakresie czynności wynikających z art. 37 upn oraz art. 308 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- Ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń popełnionych na szkodę małoletnich lub wspólnie z nieletnimi;
- Ujawniania źródeł demoralizacji i przestępczości nieletnich;
- Ujawniania i rozpoznawania przypadków zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych i podejmowania czynności w stosunku do małoletniego oraz jego rodziców lub opiekunów prawnych;
- Przekazywania do sądu rodzinnego informacji i materiałów w sprawach małoletnich i nieletnich, wskazujących na potrzebę wszczęcia postępowania przewidzianego w upn lub ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.);
- Podejmowania działań prewencyjnych ukierunkowanych na zapobieganie demoralizacji i przestępczości nieletnich;
- Inicjowania i prowadzenia wspólnie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz innym negatywnym zjawiskom społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń występujących wśród małoletnich;
- Współdziałania z przedstawicielami organów państwowych i samorządowych, organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych działających na rzecz wspierania małoletnich pokrzywdzonych w wyniku przestępstwa;
- Współdziałania z instytucjami i organizacjami zajmującymi się problematyką małoletnich i nieletnich (§ 7).

„W szczególności” oznacza, że nie jest to wyczerpujące, a w praktyce może chodzić o realizację jeszcze innych zadań niż wynikających z treści tego przepisu. Zwrócić uwagę należy, że takie uregulowanie stwarza możliwości do podejmowania różnych inicjatyw, w ramach wyłaniających się potrzeb. Innymi zadaniami są: wykrywanie popełnionych przez nieletnich czynów karalnych i ujawnianie ich sprawców oraz ujawnianie nieletnich zagrożonych demoralizacją. Realizowane jest przez prowadzenie rozpoznania środowisk nieletnich i rodzin dysfunkcyjnych, co, do których istnieje podejrzenie występowania zjawisk takich jak: przestępczość, narkomania, alkoholizm, prostytutka, przemoc w rodzinie, żebractwo, przynależność do subkultur lub grup psychomanipulacyjnych (§ 8).

Jeżeli chodzi o działania profilaktyczne Policji w zakresie zapobiegania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom występującym wśród małoletnich realizowane są m. in. przez:

- Informowanie władz samorządowych i społeczności lokalnych o występujących na danym terenie zagrożeniach, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki małoletnich i nieletnich;
- Inspirowanie lokalnych społeczności do działań o charakterze prewencyjnym oraz udział przedstawicieli komórek do spraw nieletnich i patologii w budowaniu lokalnych systemów bezpieczeństwa i tworzenia programów profilaktycznych;
- Udział w spotkaniach z małoletnimi, rodzicami, pedagogami oraz przedstawicielami innych podmiotów zajmujących się problematyką zapobiegania patologii społecznej, w tym przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz negatywnym zjawiskom występującym wśród małoletnich;
- Uczestnictwo w przedsięwzięciach realizowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa środo-

wisk lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem małoletnich i nieletnich;

- Promowanie wśród małoletnich i nieletnich bezpiecznych oraz społecznie pożądanых zachowań (§ 9).

Działania prewencyjne wobec małoletnich i nieletnich oraz osób wpływających na nich demoralizująco wykonywane są w ramach: a) patrolowania oraz obchodów w rejonach szkół i placówek opiekuńczo-wychowawczych; miejsc grupowania się małoletnich; patrolowanie miejsc, w których odbywają się imprezy o charakterze rekreacyjnym lub rozrywkowym z udziałem małoletnich; b) legitymowania małoletnich pozostających w porze nocnej bez opieki rodziców lub opiekunów w miejscach i okolicznościach, w których mogą stać się ofiarami, bądź sprawcami przestępstwa lub wykroczenia, a w uzasadnionych przypadkach, przekazywanie ich rodzicom lub opiekunom, za pisemnym poświadczeniem; c) ujawniania wśród nieletnich przypadków uprawiania prostytucji, sprzedaży i udostępniania alkoholu, wyrobów tytoniowych, środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów; reagowania na każdą sytuację mogącą spowodować naruszenie dobra małoletniego. Pora nocna przypada na godziny od 22 do 6°°.

Zadania policjantów służby prewencyjnej oraz kryminalnej

Rozdział trzeci zarządzenia nr 1619 KGP nakłada na policjantów, w zależności od rodzaju służby, określone zadania. O obowiązku koordynacji przedsięwzięć oraz kierowniczym nadzorze była mowa. Obecnie przybliżone zostaną zadania: dzielnicowych, policjantów wykonujących zadania patrolowo – interwencyjne, policjantów ruchu drogowego, służby kryminalnej oraz policjantów komórek do spraw nieletnich i patologii.

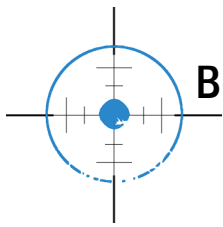
Policjanci wykonujący zadania o charakterze patrolowo-interwencyjnym, policjanci ruchu drogowego oraz dzielnicowi ujawniają nieletnich sprawców czynów karalnych oraz wykazujących przejawy demoralizacji w szczególności w przypadkach podejmowanych interwencji dotyczących:

- 1) popełnionego czynu karalnego;
- 2) używania alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia;
- 3) uprawiania prostytucji;
- 4) zebrania;
- 5) przebywania na wagarach;
- 6) palenia wyrobów tytoniowych;
- 7) posługiwania się wulgaryzmami;
- 8) przemocy w rodzinie;
- 9) przebywania małoletnich bez opieki rodziców lub opiekunów;
- 10) innych zachowań naruszających zasady współżycia społecznego (§ 12).

Dla jasności wypada dodać, że nie są to wszystkie zadania służbowe, gdyż wykonują także inne zgodnie z zakresem działania komórek organizacyjnych, do których są przyporządkowani. Dla zilustrowania, jakie to zadania, wypada odwołać się do przybliżonych już zadań dzielnicowego.

Policjanci służby kryminalnej, podobnie jak służby prewencyjnej wykonują postawiony przed nimi zadania: o charakterze operacyjnym bądź dochodzeniowo – śledcze. W zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, ich zadaniem jest:

- Ujawnianie: nieletnich organizatorów i przywódców grup przestępczych oraz sprawców czynów karalnych;
- Rozpoznawanie: środowiska nieletnich sprawców czynów karalnych; środowiska pełnoletnich dokonujących czynów zabronionych przy współudziale z nieletnimi;
- Współdziałanie z komórkami do spraw nielet-

nich i patologii w celu wymiany doświadczeń i informacji.

Komórki do spraw nieletnich i patologii wykonują zadania w zakresie przedsięwzięć prewencyjnych podejmowanych na rzecz zapobiegania niedostosowaniu społecznemu oraz przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, a także nadzorują pracę komórek do spraw nieletnich i patologii w jednostkach organizacyjnych Policji niższego szczebla. Zadania, zatem są zróżnicowane. Najistotniejsze zadania na szczeblu wojewódzkim zostały wymienione w § 15, natomiast dla komórki szczebla powiatowego w § 16. Treść uregulowań nie pozostawia wątpliwości, że są to zespoły (lub jednoosobowe stanowiska), które mają do spełnienia bardzo istotne zadania. Na szczeblu wojewódzkim w razie potrzeby sporządzane są analizy uwzględniającej w szczególności: rozmiary, strukturę i uwarunkowania przestępczości nieletnich; rozmiary i uwarunkowania demoralizacji nieletnich, przejawiające się zwłaszcza ucieczkami z domów rodzinnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych. Przewiduje się, podejmowanie inicjatyw własnych oraz przedsięwzięć realizowanych we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz poprawy bezpieczeństwa środowisk lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich. Na szczeblu powiatowym, w myśl § 16 zarządzenia nie rzadziej niż raz w roku, dokonuje się sprawdzenia realizacji zadań komórek do spraw nieletnich i patologii oraz osób wykonujących zadania na samodzielnym stanowisku do spraw nieletnich i patologii, a także sporządza z tych czynności informację, którą przekazuje się właściwemu przełożonemu. Prowadzi się także wykaz czynności profilaktycznych podjętych w sprawach małoletnich i nieletnich. W ramach realizacji zadań, komórki do spraw nieletnich i patologii oraz

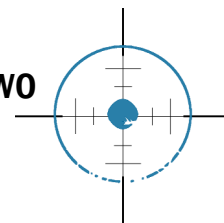
osoby wykonujące zadania na samodzielnym stanowisku, prowadzą dokumentację, która w szczególności obejmuje:

- Wykaz czynności profilaktycznych podjętych w sprawach małoletnich i nieletnich;
- Dokumenty ze współpracy z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- Dokumenty ze szkoleń policjantów obejmujących problematykę małoletnich i nieletnich;
- Dokumenty z czynności wykonywanych w ramach nadzoru (§ 18).

Przed przedstawieniem działań w konkretnej jednostce, należy dodać, że sprawozdawczość dotycząca realizowanych przez Policję zadań w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich prowadzona jest zgodnie z przepisami w sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości i oceny pracy Policji.

Profilaktyka na przykładzie

W ramach tej części przybliżone zostaną działania profilaktyczne podejmowane na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na terenie działania KPP w Dębicy w roku 2012. Z prowadzonych badań wynika, że ograniczanie negatywnych zjawisk wśród nieletnich także tych, występują na terenie szkół i placówek oświatowych należy do ważnych zadań funkcjonariuszy policji. Specjalista wykonująca zadania na samodzielnym stanowisku, realizuje przedsięwzięć prewencyjne na rzecz zapobiegania niedostosowaniu społecznemu oraz przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, ma świadomość, iż osiągnięcie w tym obszarze jak najlepszych wyników uwarunkowane jest koniecznością zapewnienia ciągłej współpracy z przedstawicielami władz oświatowych i organami samorządowymi. Na terenie działania KPP w Dębicy zostały podjęte różne

przedsięwzięcia mające na celu podniesienie bezpieczeństwa w szkołach oraz przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej. Policjanci wzięli udział w szkolnych lokalnych programach profilaktycznych służących propagowaniu zdrowego stylu życia, właściwego gospodarowania czasu wolnego itp.

- Bezpieczna droga do szkoły;
- Bezpieczny przedszkolak;
- Znam zagrożenia, jestem bezpieczny;
- Bezpieczny Internet;

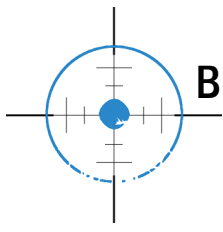
W ramach wymienionych przedsięwzięć, przeprowadzono konkurs plastyczny pt. „Bezpieczne wakacje”. Był skierowany do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu powiatu dębickiego. Nagrody ufundował starostwa powiatu dębickiego. Na potrzeby oraz w ramach akcji, wraz ze starostwem i strażą pożarną opracowano ulotkę pt. „Z nami bezpiecznie, bezpieczne wakacje”.

Policja promowała także działania mające na celu programowanie warunków życia dzieci i młodzieży, świadomości własnych praw i radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Wszystkie spotkania profilaktyczne prowadzone przez policjantów zawierają temat bezpieczeństwa dzieci i młodzieży – bezpieczeństwo w Internecie. Dzieci odwiedzane w przedszkolach oraz uczniowie nauczania początkowego informowani byli o zasadach bezpiecznego zachowania się podczas wakacji. Mając na uwadze problematykę bezpieczeństwa dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem tematyki uzależnień, nawiązano współpracę z Burmistrzem miasta Dębica oraz Miejskim Zarządem Oświaty. Podjęto wspólną inicjatywę zorganizowania konferencji „Razem bezpieczniej” skierowana do dyrektorów szkół z terenu miasta Dębica. W konferencji wzięli udział wszyscy dyrektorzy oraz inne podmioty policyjne, które wspomagają prace profilaktyczną w omawianym temacie.

W celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz mając na uwadze ochronę dziecka krzywdzonego, podjęto wspólną inicjatywę wraz a Wójtem gminy Dębica, zorganizowania konferencji dla dyrektorów szkół z terenu gminy Dębica. Natomiast wspólnie z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie przeprowadzono akcje profilaktyczną pt. „Bezpieczna droga do szkoły”. Rozdano elementy odblaskowe wszystkim uczestnikom spotkania, które ufundowała w/w instytucja. O metodach współpracy między szkołą a policją w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, było w referacie wygłoszonym podczas konferencji szkoleniowej, w której uczestniczyli dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjalnych. Konferencja została zorganizowana w ramach współpracy: policji, UM i MZO – Dębica.

Z informacjami o charakterze profilaktycznym dotarło także do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W Zespole Szkół Ekonomicznych w Dębicy, po cyklu spotkań z młodzieżą klas pierwszych pod hasłem: „Stop przemocy i innym uzależnieniom”, ogłoszono konkurs plastyczny „Stop przemocy”. Nagrody ufundowało starostwo powiatowe. W drugim etapie działań profilaktycznych odbył się turniej piłki siatkowej o Puchar Starosty, Komendanta Powiatowego Policji w Dębicy i Dyrektora Szkoły. W pierwszym LO w Dębicy, przeprowadzono cykl spotkań profilaktycznych „Stop cyberprzemocy” zakończonych przedstawieniem teatralnym, na którym rozdano nagrody ufundowane ze środków Komisji bezpieczeństwa.

W ramach policyjnej współpracy z Burmistrzem miasta Pilzna i Burmistrzem miasta Brzostek, zorganizowano konferencję dla dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjalnych „Stop cyberprzemocy i innym uzależnieniom”. W ramach inicjatywy lokalnej, wraz ze świetlicą środowiskową z osiedla Matejki, zorganizowano festyn pt. „Jestem świadom zagrożeń, jestem bezpieczny”, zorganizowano konkurs z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym dla wszystkich uczestników.

W ramach programu bezpieczna szkoła odbyło się spotkanie z wizytatorami Podkarpackiego Kuratorium Oświaty w Rzeszowie. Celem spotkania było przeciwdziałanie przemocy w placówkach oświatowych poprzez zwiększenie świadomości problemu oraz opracowanie skutecznej strategii zaradczej. Kontynuowano także współpracę ze środowiskowym Hufcem Pracy, odbyły się spotkania i pogadanki z dziećmi przebywającymi w tej placówce.

W 154 spotkaniach wzięło udział 2625 osób. W roku 2012, jak wynika z policyjnych danych statystycznych, 61 nieletnich dopuściło 52 czynów karalnych wypełniających znamiona przestępstw. Sąd Rejonowy w Dębicy, Wydział Rodzinny i Nieletnich w 2012 roku rozpoznał i załatwił 197 spraw (Npw): 70 w związku z zawiadomieniem sądu o demoralizacji nieletniego; 127 w związku z podejrzeniem popełnienia czynu karalnego przez nieletniego. W przypadku 72 zawiadomień nie wszczęto postępowania (22 zawiadomienia o demoralizację, 50 o czyn karalny). Prawie tyle samo spraw (71) umorzono po wcześniejszym wszczęciu i prowadzeniu postępowania wyjaśniającego (23 o demoralizację, 48 o czyn karalny). Do postępowania opiekuńczo wychowawczego (Now) przekazano 35 postępowań (17 w związku z przejawami demoralizacji oraz 18 w związku z czynami karalnymi). Ogółem sąd załatwił 41 postępowań (Now) orzekając w 23 przypadkach środki wychowawcze. W 15 postępowaniach był to nadzór kuratora. Działania podjęte w ramach rozpatrywania tych postępowań, także wpisują się w przedsięwzięcia profilaktyczne.

Podsumowanie

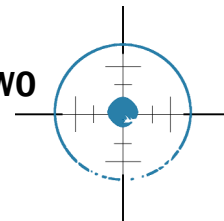
Ukazanie policyjnych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich na konkretnym przykładzie, jest dopełnieniem wcześniejszych rozważań na temat policyjnych działań profilaktycznych w sprawach nieletnich.

Ukazały się w numerze czwartym biuletynu e-Teroryzm.pl (z kwietnia 2013). Absolutnie nie oznacza to, że problematyka ta została przybliżona w wyczerpujący sposób. W ocenie autora, próba przybliżenia tej problematyki pozwoli jednak zrozumieć liczne uwarunkowania procesu działań profilaktycznych, a być może, dla niektórych będzie początkiem studiów nad literaturą z tego zakresu. A może inspiracją przemyśleń i podzielenia się własnymi przemyśleniami (sposzrzeniami) na łamach biuletynu, jak jest, a jak mogłoby być?

Przypisy

- 1 S. Pieprzny, Policja. Organizacja i funkcjonowanie, 3. wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 84.
- 2 Zob. Referat poświęcony tej problematyce wygłoszony przez autora na XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Państwo, Gospodarka, Społeczeństwo”, z tytułowany: „Polski system przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich. Zarys problematyki”, w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja F. Modrzewskiego.
- 3 Zarządzenie nr 1619 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich, (Dz. Urz. KGP, nr 11, poz. 64).
- 4 Pojęcie nieletniego może być różnie pojmowane. Zob. J. Swół, Ustawowe środki zapobiegawcze, wychowawcze i poprawcze w stosunku do nieletnich, e-Teroryzm.pl, luty 2013, nr 2(14), s. 35. Małoletni, to osoba, która nie uzyskała pełnoletniości. W świetle art. 10 Kodeksu cywilnego: Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletniość.
- 5 J. Zieleniewski, Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa 1975, s. 262-263.
- 6 E. Ura, Prawo administracyjne, Warszawa 2002, s. 34.
- 7 Zarządzenie Nr 1619 KGP nie uwzględnia posterunku, jako jednostki funkcjonującej w strukturze i realizującej zadania w zakresie demoralizacji i przestępczości nieletnich. Wynika to z badań własnych autora w oparciu o badania aktowe postępowań o czyny karalne nieletnich.
- 8 Mały słownik języka polskiego, Warszawa 1993, s. 469.
- 9 T. Zawadzak, Organizacja i kierowanie (zagadnienia wybrane), Warszawa 1984, s. 103.
- 10 B. Dolnicki, Samorząd terytorialny, Kraków 2003, s. 253 i nast.
- 11 S. Waltoś, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2003, s. 489-490.

TOBIASZ MAŁYSA

Przeciwdziałanie wyciekowi informacji w sieciach WiFi

Człowiek chętnie podąża ku wygodzie, upraszczając swoją pracę. Wykonując wiele razy te same czynności mamy ponadto skłonność do popadania w rutynę. Możliwe są wtedy błędy wynikające z lenistwa bądź nieuwagi, nadmiernej pewności siebie albo beztrojski. To co przemieniło się w rutynę traktowane jest też jako bardziej znane, wręcz „od podszewki”. Tym samym, na nowości oraz zmiany środowiska i nowe zagrożenia reagujemy być może z mniejszą czujnością. Postawa taka podczas przetwarzania informacji mających pozostać poufnymi niesie wyjątkowe ryzyko. Dotyczy to m. in. tak powszechnej dziś komunikacji przez Internet, zwłaszcza bezprzewodowy, narażony na podsłuch.

Bezprzewodowe łączenie się z siecią Internet za pomocą WiFi i punktów dostępowych, to jedna z najbardziej popularnych metod, cechująca się dużą wygodą. Tymczasem, z technicznego punktu widzenia jest ona bardziej narażona na wyciek przesyłanych informacji niż połączenie poprzez „klasyczny” kabel.

Punkty dostępowe z siecią WiFi są powszechne. Znajdziemy je we własnym domu, w jego pobliżu (urządzenia naszych sąsiadów), na terenie osiedli oraz blokowisk, wewnątrz obiektów handlowych, instytucji, w przestrzeni miejskiej (gdymowa o silniejszych nadajnikach), a nawet w środkach komunikacji publicznej. Można zgrupować je ze względu na sieci prywatne i publiczne, a także szyfrowane i nieszyfrowane, oraz autoryzowane i nieautoryzowane. Sieć publiczna nie zawsze jest nieszyfrowana i odwrotnie - wiele z sieci prywatnych jest nieszyfrowanych, a dostęp do nich może uzyskać każdy.

Decydując się na korzystanie z danej sieci bezprzewodowej do przesyłania informacji narażonych na ujawnienie (np. służbowych, handlowych), należy wziąć pod uwagę jej zabezpieczenie. O ile na

SSID	Siła syg.	Typ	Wyciek	Wzrost	Adres IP	Adres MAC	R.	C.	N.	P.	Prędk.	Typ SSID			
WiFi-XXXXXX	28%	25%	13	1.4%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:37:00	2013-06-29 08:37:43	00:11:22:33:44:55	00	2.402	11	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	18%	12%	3	0.2%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:37:02	2013-06-29 08:37:05	00:11:22:33:44:55	00	2.402	12	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	28%	25%	1	0.4%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:44	2013-06-29 08:49:44	00:11:22:33:44:55	07	2.402	11	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	100%	45%	3	2.1%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:52:24	2013-06-29 08:52:29	00:11:22:33:44:55	10	2.412	11	72Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	18%	10%	1	0.4%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:44	2013-06-29 08:49:44	00:11:22:33:44:55	09	2.412	13	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	14%	1	0.4%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:50:42	2013-06-29 08:50:42	00:11:22:33:44:55	00	2.417	6	150Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	8%	20%	5	1.9%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:50:00	2013-06-29 08:50:07	00:11:22:33:44:55	00	2.417	6	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	28%	25%	1	0.2%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:07	2013-06-29 08:49:07	00:11:22:33:44:55	09	2.417	2	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	28%	25%	11	1.8%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:43:00	2013-06-29 08:43:34	00:11:22:33:44:55	07	2.402	7	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	18%	10%	2	0.7%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:20	2013-06-29 08:49:21	00:11:22:33:44:55	09	2.417	2	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	18%	11%	3	1.1%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:47	2013-06-29 08:49:49	00:11:22:33:44:55	09	2.417	2	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	20%	5	1.9%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:51	2013-06-29 08:50:19	00:11:22:33:44:55	09	2.422	3	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	30%	30%	2	0.8%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:52	2013-06-29 08:50:00	00:11:22:33:44:55	05	2.417	2	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	18%	28%	11	1.4%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:39:56	2013-06-29 08:40:17	00:11:22:33:44:55	02	2.462	11	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	8%	12%	5	0.8%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:43:33	2013-06-29 08:48:10	00:11:22:33:44:55	04	2.412	1	54Mbps	Ad-Hoc
WiFi-XXXXXX	10%	11%	4	1.8%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:30:14	2013-06-29 08:30:18	00:11:22:33:44:55	02	2.417	6	54Mbps	Ad-Hoc
WiFi-XXXXXX	28%	25%	9	1.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:41:30	2013-06-29 08:42:03	00:11:22:33:44:55	07	2.432	5	11Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	28%	25%	9	1.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:39:24	2013-06-29 08:40:02	00:11:22:33:44:55	08	2.412	1	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	12%	18	2.2%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:41:41	2013-06-29 08:42:04	00:11:22:33:44:55	05	2.412	1	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	12%	17%	8	1.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:42:56	2013-06-29 08:43:03	00:11:22:33:44:55	01	2.427	4	11Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	54%	21%	3	1.7%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:49:40	2013-06-29 08:49:54	00:11:22:33:44:55	03	2.407	6	150Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	16%	16%	1	1.6%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:53:57	2013-06-29 08:53:57	00:11:22:33:44:55	09	2.412	1	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	30%	23%	12	1.7%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:41:37	2013-06-29 08:43:08	00:11:22:33:44:55	05	2.462	11	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	10%	16%	22	3.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:42:02	2013-06-29 08:43:04	00:11:22:33:44:55	02	2.412	1	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	12%	27%	10	1.5%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:42:10	2013-06-29 08:42:59	00:11:22:33:44:55	01	2.462	11	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	20%	5	0.8%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:42:40	2013-06-29 08:43:06	00:11:22:33:44:55	00	2.417	6	144Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	15%	15%	2	0.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:42:54	2013-06-29 08:43:28	00:11:22:33:44:55	01	2.412	1	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	14%	1	0.6%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:52:05	2013-06-29 08:52:05	00:11:22:33:44:55	00	2.417	6	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	28%	19%	4	0.5%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:40:57	2013-06-29 08:41:03	00:11:22:33:44:55	06	2.412	1	150Kb	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	10%	10%	1	0.2%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:43:13	2013-06-29 08:43:13	00:11:22:33:44:55	02	2.412	1	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	40%	24%	10	1.3%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:40:04	2013-06-29 08:40:46	00:11:22:33:44:55	00	2.462	11	54Mbps	Infrastruktura
WiFi-XXXXXX	14%	14%	1	0.7%	802.11 Open	Brak	High	2013-06-29 08:39:46	2013-06-29 08:39:46	00:11:22:33:44:55	00	2.412	1	150Kb	Infrastruktura

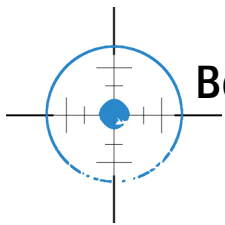
W typowym miejskim środowisku, w gęsto zabudowanym terenie funkcjonować może od kilkuset to nawet tysięcy sieci WiFi na obszarze 1-2 km². Wiele z nich nie posiada żadnych zabezpieczeń, co czyni korzystanie z nich, dla ich użytkowników, nie do końca bezpiecznym. Sieci te narażone są zdecydowanie na wyciek informacji.

Na obrazku, screen z przykładowego oprogramowania pozwalającego na skanowanie pasma używanego przez sieci bezprzewodowe, uzyskując szczegółowe informacje na ich temat (np. nazwa sieci, siła sygnału, rodzaj uwierzytelnienia, rodzaj szyfrowania, adres MAC, itp.).

stopień bezpieczeństwa własnej sieci mamy pewien wpływ (np. poprzez odpowiednią jej konfigurację), to łącząc się z obcą siecią niewiele możemy w tym zakresie uczynić. Poza oczywiście, zadbanie o zabezpieczenie własnego komputera lub innego mobilnego urządzenia.

WiFi - sieć bezprzewodowa

Czym właściwie jest sieć bezprzewodowa? Najczęściej mamy w jej przypadku doczynienia z punktem dostępowym, zwanym routerem. Jego rola to coś w rodzaju pośrednika, pomiędzy urządzeniem chcącym uzyskać dostęp do Internetu, a Internetem. Posługujemy się uproszczeniem, gdyż cały Internet jest w zasadzie siecią, złożoną z serwerów przechowujących informacje lub oferującymi usługi oraz dróg dostępu do nich, bram i pośredników. Niemniej router

wykonuje tu zadania bramy dostępowej. Musi być on zatem sam wpięty do sieci np. poprzez kabel telefoniczny, antenę radiową czy innego rodzaju złącze, "oferujące" Internet od dostawcy (np. Neostroda, Netia, lokalne firmy, popularne „radiówki”). Do takiego routera drogą kablową lub - w przypadku naszych rozważań - bezprzewodową (tzw. sieć WiFi) podłączane są urządzenia końcowe użytkownika. To np. komputery stacjonarne i przenośne (laptopy), tablety czy telefony komórkowe. Wszystko to odbywa się dzięki falom elektromagnetycznym, poprzez komunikację cyfrową przy pomocy odpowiednich układów elektronicznych i protokołów.

Żeby komunikacja była możliwa, obydwa urządzenia (np. router - punkt dostępowy i nasz laptop, za pomocą bezprzewodowej karty sieciowej) muszą "widzieć się" we wzajemnym zasięgu. W zależności od mocy nadajników i rodzaju terenu (otwarty, budynek, przeszkody) odległość taka waha się od 5-10 metrów do kilkudziesięciu. Jeśli karta sieciowa urządzenia jest zgodna z protokołem stosowanym przez router (stare urządzenia nie zawsze współdziałają z nowymi), istnieje możliwość nawiązania połączenia. Warunkiem jest, aby router rozgłaszał w okolicy swoją nazwę (tzw. SSID, może być to dowolny zestaw znaków, wyrazów, często to nazwa własna punktu dostępowego). Inną metodą jest wpisanie nazwy niewidocznego punktu dostępowego w urządzeniu, podczas wykrywania go. Oznacza to, że istnieje możliwość ukrycia swojego routera, jakkolwiek nie można traktować tego jako skuteczną ochronę. Istnieje oprogramowanie zdolne poprzez nasłuch WiFi uzyskać ukrytą nazwę SSID. Poza tym, taki tryb pracy może być trochę mniej efektywny dla szybkości czy przepustowości połączenia internetowego, a więc osłabiać jego jakość.

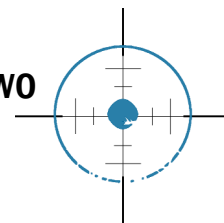
Uwierzytelnianie

Jeśli poprzednio wymienione warunki są spełnione, rozpoczyna się proces nawiązywania połączenia z siecią. W tym momencie możliwe są dwa scenariusze

- router czyli punkt dostępowy nie wymaga uwierzytelniania (autoryzacji) nowych urządzeń, lub tak. Jest to tzw. tryb WPS. Z reguły bazuje on na identyfikowaniu urządzeń (np. telefon, laptop) po ich adresie MAC. Adres ten jest unikalny dla każdej karty sieciowej urządzenia, i przyjmuje on postać 48 bitów (np. 00:0A:E6:3E:FD:E1). Liczba możliwych kombinacji adresów sięga 2 do potęgi 48. Autoryzacja polega na ręcznym wprowadzeniu adresu MAC do puli akceptowanej przez router, lub o wiele częściej, na wciśnięciu w nim odpowiedniego przycisku, zezwalającego w ciągu kolejnych 2 minut na podłączenie nowych urządzeń, które automatycznie są rozpoznawane jako dopuszczone. Teoretycznie metoda ta daje pewność „odfiltrowania” i nie dopuszczenia niepożądanych urządzeń do sieci, jeśli osoba niepowołana nie ma fizycznego dostępu do routera. Z drugiej strony, nie jest problemem uzyskanie akceptowanych przez router adresów MAC poprzez nasłuch WiFi odpowiednim oprogramowaniem. Zmiana na jeden z nich adresu własnej karty sieciowej może pozwolić na wpuszczenie „intruza”.

Dane niezaszyfrowane

Pozytywne przejście przez proces uwierzytelnienia oznacza uzyskanie dostępu do sieci, jeśli nie jest ona dodatkowo szyfrowana i nie wymaga podania klucza. Gdyby przyrzeć się bliżej wymianie pomiędzy naszym urządzeniem a routerem, zobaczylibyśmy, że ta komunikacja dzieli się na pakiety. Wysyłając niniejszy artykuł tradycyjną nieszyfrowaną pocztą (ok. 16 000 znaków) zostanie on podzielony na kilkanaście paczek, rozpoczynających się od określonego nagłówka (nadawca, adresat, data, suma kontrolna, itp.) i zawierających następnie właściwą treść. Taka forma ułatwia kontrolę nad pakietami, gdy któraś z nich ulegnie zagubieniu albo zakłóceniu. Pozwala to uniknąć błędów, gdyż urządzenia będą wysyłały utracone pakiety ponownie do skutku.

Słowniczek

Karta sieciowa – jedna z kart rozszerzeń komputera, która przekształca pakiety danych w sygnały w celu przesyłania ich siecią internetową. Każda z nich posiada swój adres (tzw. MAC), który jest niepowtarzalny. Spotyka się karty sieciowe wbudowane w płytę główną lub w nią wpinane, albo dołączane do jednego z portów USB.

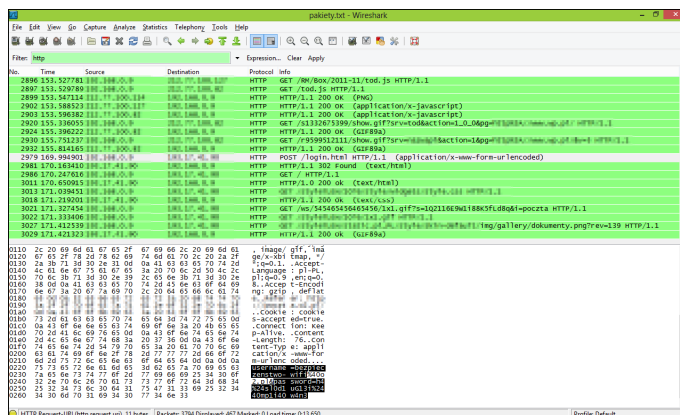
Protokół – zbiór procedur składających się ze ściśle określonych reguł oraz kroków. Służą one do porozumiewania się ze sobą urządzeń oraz oprogramowania poprzez Internet. W ustandaryzowany sposób regulują one np. przepływ informacji podzielonej na pakiety.

Suma kontrolna – liczba dołączana do pakietu danych w celu możliwości wykonania przez komputer operacji sprawdzającej poprawność nadanych informacji. Liczbę tę uzyskuje się poprzez operacje matematyczne na danych za pomocą odpowiedniego algorytmu, działającego w obie strony. Jeśli w dane w którymś miejscu w trakcie transmisji wkładną się błędy, lub ich część zostanie utracona, wtedy suma kontrolna nie będzie się zgadzać. Protokoły umożliwiają wtedy nadanie takiego pakietu ponownie, aż do skutku. (zob. więcej - str. 22)

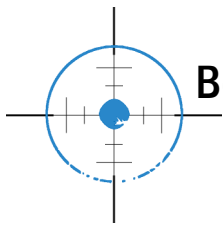
HTTPS – jest to protokół sieci WWW, przez który „wczytują się” strony internetowe w przeglądarkach. W odróżnieniu od protokołu HTTP, ten w całości szyfruje komunikację.

WEP/WPA/WPA2 – są to kolejne wersje standardów szyfrowania w sieciach WiFi. Kryptografia odbywa się za pomocą jednego klucza symetrycznego, służącego zarówno do kodowania jak i dekodowania danych.

Jawna postać pakietów jest możliwa do odczytania w ich źródłowej postaci. To, co odczytane jest przez naszą kartę sieciową w sieci WiFi, można "podglądać" odpowiednią aplikacją komputerową. W standardowym trybie działania karta sieciowa odrzuca wszystkie pakiety, które nie są do niej zaadresowane. Specjalne aplikacje zwane snifferami (m. in. to legalne programy do monitoringu sieci) pozwalają na przestawienie karty w tryb przechwytyjący wszystko, co do niej napływa. Większość takich pakietów, a zaadresowanych do innych użytkowników sieci to fragmenty np. pobieranych plików czy stron internetowych. Przeczesanie ich po zapisaniu (dostępne są np. filtry) może pokazać również bardziej interesujące potencjalnego intruza fragmenty. Będą to choćby dane wysyłane przez formularze na stronach internetowych (w tym, do logowania się) zawierające loginy oraz hasła, jeśli połączenie z taką stroną nie jest zaszyfrowane dotychczasowymi metodami (np. protokołem HTTPS zamiast HTTP).

Nawet długie i skomplikowane hasło nie jest mocną ochroną w przypadku jego wycieku przez np. niezabezpieczoną sieć WiFi. Na obrazku, program do diagnostyki sieci bezprzewodowej pozwalający na podgląd przesyłanych przez nią pakietów. Logowanie się do banku czy poczty przez nieszyfrowane protokoły zezwala potencjalnemu intruzowi na bezpośredni podgląd przesyłanego sieciowo loginu oraz hasła. Odnalezienie interesujących danych w gąszczu tysięcy przesyłanych pakietów nie jest wcale trudne. Po przeformatowaniu ich na ciąg znaków klawiatury (np. znak "\$" w hasle to "%24" w pakiecie) zalogowanie na skrzynkę pocztową jest już możliwe.

Szyfrowanie połączenia bezprzewodowego

Komunikacja pomiędzy naszym urządzeniem (komórką, laptopem), a routerem - punktem dostępu sieci bezprzewodowej może być szyfrowana. Służą do tego odpowiednie metody, kodujące w locie całość wymienianych informacji. Sieć zaszyfrowana w momencie podłączania pod nią autoryzowanego urządzenia prosi o podanie klucza, bez którego niemożliwy jest dostęp do WiFi. Kodowanie danych czyni ewentualnie przechwycone przez intruza pakiety nieczytelnymi. Trzeba jednak zwrócić uwagę na to, że łamanie haseł i algorytmów szyfrujących jest możliwe. Rodzaj zastosowanej metody wydłuża tylko potrzebny do tego czas, wymagając też większych środków, bardziej specjalistycznej wiedzy. Niemniej, wybór np. metody WPA2 (o wiele lepszej, niż podatna na złamanie metoda WEP i nieco silniejsza WPA) daje stosunkowo większą pewność, chociaż nadal nie absolutną.

Bezpieczny punkt dostępowy

Router pracujący w trybie WPS i szyfrujący pakiety za pomocą WPA2 wydaje się być pewnym minimum, jeśli chodzi o bezpieczeństwo. Można je zwiększać poprzez zastosowanie jeszcze bardziej wymagających algorytmów szyfrowania (np. z certyfikatami i kluczami osobistymi), ale komplikuje to funkcjonowanie takiej sieci. Również ukrycie nazwy SSID routera (co nie zawsze jest zalecane), a przynajmniej uczynienie jej niewiele mówiącą dla potencjalnego intruza może oddalić prawdopodobieństwo włamania (np. dokładna znajomość modelu routera bywa pomocna).

Rzeczą często pomijaną w sieciach bezprzewodowych, zwłaszcza domowych, są natomiast login, hasło oraz adres dostępu do panelu administracyjnego routera. Z reguły login (*admin*) oraz hasło to nie są zmieniane po jego instalacji (np. *admin*, *password*), co więcej pozostawiany jest domyślny adres IP z którego łączymy się poprzez przeglądarkę z panelem (np.

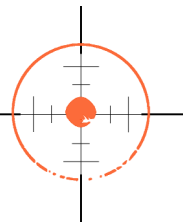
192.168.1.1, 192.168.0.1). Zmiana loginu oraz hasła na dłuższe i bardziej skomplikowane są w stanie uniemożliwić nieautoryzowany dostęp do tego urządzenia, podobnie jak ustawienie innego adresu IP. Zaniedbanie tej kwestii grozi choćby wandalizmem, czyli najczęściej resetem ustawień do stanu fabrycznego. Oznacza to ni mniej, ni więcej jak odcięcie nas od internetu, aż do naprawy tego stanu rzeczy przez nas samych lub technika.

Uwagi końcowe

Nawet w przypadku korzystania z nieszyfrowanej sieci istnieją metody zabezpieczenia się po stronie własnego komputera przed podsłuchem fali radiowej. Oprócz korzystania z bezpiecznych protokołów (np. w przeglądarce internetowej - strony z przedrostkiem HTTPS zamiast nieszyfrowanego HTTP, a także szyfrowane połączenia w programach pocztowych) komunikację z Internetem można uczynić bardzo trudną do przechwycenia poprzez używanie z programów anonimujących. Programy te łączą się z serwerem pośrednikiem (zwanym VPN), który nie tylko ukrywa nasze własne IP ale dodatkowo, co w temacie naszych rozważań istotne, szyfrują absolutnie całość ruchu. Czyni to ewentualnie przechwycone dane w niezabezpieczonej sieci nieprzydatnymi. Szczegóły dotyczące tych aplikacji wykraczają poza ramy tego opracowania.

Możliwości przechwycenia komunikacji w Internecie, jak to zostało zarysowane, istnieje wiele, co ryzyko podsłuchu czyni wysokim. Każde to zwrócić szczególną uwagę na kwestię zabezpieczenia połączenia z siecią, zwłaszcza podczas korzystania z bezprzewodowych punktów dostępowych. Uwzględnienie wymienionych zagrożeń jest niezwykle istotne we wszelkiej pracy związanej np. z przetwarzaniem informacji niejawnych (z punktu widzenia ustawowego, to też tajemnica np. adwokacka, lekarska), ale także wrażliwych informacji biznesowych (ochrona przed nieuczciwą konkurencją) oraz prywatnych, które chcemy szczególnie chronić.

JACEK KOWALSKI

Przygotowanie planu ochrony obiektu infrastruktury krytycznej, cz. III. System sygnalizacji włamań i napadu

Jednostka centralna LSM 256 – nadzoruje prace pozostałych urządzeń systemu. Zbiera informacje i gromadzi w swojej pamięci ok. 6000 zdarzeń. Rozróżnia rodzaje alarmów: włamanie, napad, sabotaż, awaria zasilania. Uaktywnia odpowiednie wyjścia alarmowe i wysyła informacje do modułów obsługujących strefy oraz do modułów tablicowych. Za pomocą trzech diod LED wyświetla informację o obecności użytkownika w strefie, alarmie w strefie, uszkodzeniu linii alarmowej w strefie, zablokowaniu strefy oraz całkowitym wyłączeniu strefy z dozoru (np. brak transmisji między modułem a jednostką centralną, uszkodzenie podcentrali);

Oznaczenie LED:

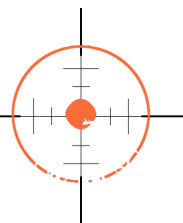
- kolor **czzerwony** diody – ALARM (alarm w strefie);
- kolor **żółty** diody – USZKODZENIE (ciągłe świecenie sygnalizuje uszkodzenie w strefie, pulsowanie diody sygnalizuje awaryjne zablokowanie strefy);
- kolor **zielony** diody – BLOKADA pulsowanie oznacza próbę odblokowania lub zablokowania strefy przez użytkownika, ciągłe świecenie oznacza zablokowanie strefy przez obsługę systemu w czasie pulsowania zielonej diody załącza się dodatkowo sygnalizacja akustyczna.

Moduł podcentrali MLSM 8 – tworzy z ośmioma trójstanowymi parametrycznymi liniami wejściowymi pojedynczą strefę alarmowa. Informacje o stanie linii przesyła do jednostki centralnej. Umożliwia stworzenie tzw. wejścia z opóźnieniem do strefy chronionej. Wyświetla informacje o stanie linii opóźnionej, o istnieniu komunikacji z jednostką centralną, o sprawności swoich linii alarmowych i wyłączeniu ze stanu czuwania (blokady)¹.

Dodatkowo w skład systemu wchodzi:

- Szyfratory MA 0896 – obsługuje strefy alarmowe użytkowników znajdujących kody dostępu;
- Czujki PIR RK 900 AM – pasywna czujka podczerwieni jest detektorem ruchu obiektu emitującego podczerwień o temperaturze różnej od otoczenia w strefie chronionej. Max. czułości detektora wskazuje dla obiektów o temperaturze ciała ludzkiego. Nie wrażliwa na stałe źródła ciepła chronionej strefy (grzejniki, oświetlenia żarowe itp.) oraz stopniowe powolne zmiany temperatury otoczenia;
- Czujki dualne SRX 2000 A – złożona jest z czujki mikrofalowej /MW/ i czujki na pasywna podczerwień PIRI. Połączenie obu detektorów pozwoliło stworzyć „inteligentny” detektor ruchu pozwalając wyeliminować fałszywe alarmy pochodzące z jednego tylko czujnika. Czujka generuje alarm jedynie w przypadku wykrycia ruchu przez oba detektory w ciągu kilku sekund.
- Czujki sejsmiczne VIBRO ;
- Przyciski napadowe EMERGENCY;
- Przyciski napadowe do radiolinii dwukanałowej (DWM50HM, DWB100H, DW200H);
- Radiolinie dwukanałowe z kodem dynamicznym (DWM50HM, DWB100H, DW200H);
- Czujki 3D PRO – złożone z czujki mikrofalowej i czujki na pasywna podczerwień;
- Czujki IMPAQ GB – zbita szyby ultradźwiękowe;
- Sygnalizatory SPSPL 2010 – optyczno-akustyczne, przeznaczone do sygnalizacji napadu i włamania;
- Sygnalizatory SPW 100 – akustyczne, przeznaczone do sygnalizacji napadu i włamania;
- Czujki RG 71FM – zbita szkła ultradźwiękowe;
- Czujki RK 800 AM – pasywne czujki podczerwieni.

Oświetlenie

Oświetlenie zewnętrzne składowiska sterowane jest włącznikiem czasowym. Dodatkowo oświetlone są wejścia do budynków, w których składowane są odpady, natomiast włączanie tego oświetlenia jest niezależne od wyłącznika oświetlenia głównego. Rozmieszczenie oświetlenia spełnia zakładane wymagania.

Łączność

System łączności zabezpieczający funkcjonowanie składowiska oraz służby ochrony składa się z:

- telefonów stacjonarnych TP SA;
- radiotelefonów zapewniających łączność bezprzewodową, służących do bezpośredniej komunikacji między obsługą
- radiotelefonów ICOM zapewniających łączność Szefa ochrony z dowódcą zmiany SUFO, wartownikami SUFO na posterunkach oraz obsługą biura przepustek SUFO;

Zasady organizacji i wykonania ochrony obiektu.

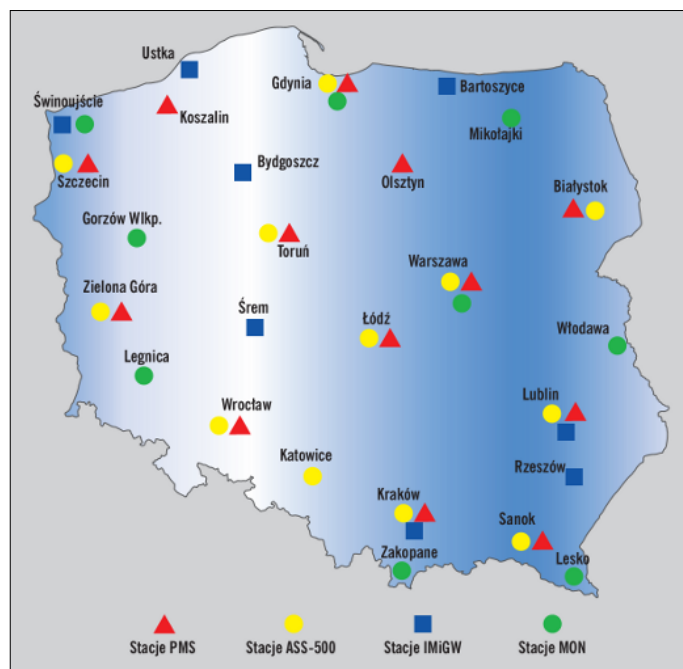
Podstawowe elementy systemu

System bezpieczeństwa KSOP Różan, to całość przedsięwzięć prawnych, organizacyjnych i technicznych, zapewniających bezpieczeństwo składowiska oraz składowanych w nim materiałów.

Podstawowymi elementami systemu są:

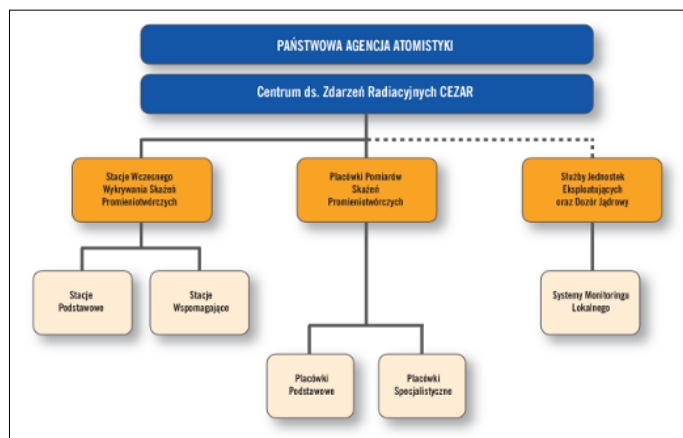
- nadzór nad przechowywanymi materiałami jądrowymi;
- kontrola dawek otrzymywanych przez pracowników;
- szkolenie pracowników;
- prowadzenie rejestru źródeł;
- ochrona fizyczna;
- ochrona techniczna;

- system przepustkowy;
- rozpoznawanie sytuacji radiacyjnej, poprzez pracę sieci stałych terenowych stacji i placówek mierzących poziom mocy dawki promieniowania i skażenie promieniotwórcze (rys. nr 1);

Rys. nr. 1. Stacje wczesnego wykrywania skażeń,
Źródło: <http://www.paa.gov.pl>

Struktura monitoringu

Źródło: <http://www.paa.gov.pl>

Poza systemem monitoringu skażeń bardzo ważną rolę odgrywa system ochrony fizycznej i technicznej. Powiązanie obydwu rodzaju ochrony daje możliwość całodobowej, kompleksowej ochrony KSOP. Zastosowane systemy dają możliwość wzajemnego uzupełniania się, a w chwili wyeliminowania jednego z nich w wyniku negatywnego zdarzenia, daje możliwość kontynuacji ochrony składowiska. Równie nieodzownym elementem w ochronie obiektu jest zapewnienie współpracy z takimi instytucjami jak:

- Państwowa Straż Pożarna;
- Jednostki Ratownictwa Chemicznego;
- Policja;
- Pogotowie Ratunkowe;
- Gminne i Powiatowe Zespoły Reagowania Kryzysowego;
- Wspecjalizowane Jednostki SZR

Załączniki do planu ochrony obiektu

Zgodnie z § 2 ust. 5 Rozporządzenia Rady Ministrów³ operator infrastruktury krytycznej może zawrzeć w planie ochrony inne elementy biorąc pod uwagę charakterystykę takiego obiektu lub występujące potencjalne zagrożenia. Do takich elementów można zaliczyć między innymi:

- Plan graficzny ochrony;
- Sposoby działania służb ochronnych w wyniku wystąpienia zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu obiektu na przykład: pożar, akty terroru lub informacje o podłożeniu ładunku wybuchowego itp.

Przykłady:

W przypadku otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

Osoba przyjmująca informację o podłożeniu ładunku wybuchowego nie może lekceważyć żadnej informacji na ten temat i powinna:

Replika jednej z bomb Teda Kaczynskiego.

Fot. Topato, <http://www.flickr.com/photos/roadhunter/2209579126/>

- spokojnym i wyważonym głosem prowadzić rozmowę;
- w trakcie rozmowy dążyć do uzyskania informacji o miejscu podłożenia ładunku;
- uświadomić informującego o skali zagrożenia życia i zdrowia osób.

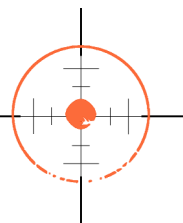
Przykładowe pytania:

- gdzie podłożono ładunek;
- dlaczego ładunek został podłożony;
- kiedy nastąpi detonacja;
- jakie warunki muszą być spełnione by nie doszło do niekontrolowanej detonacji.

Osoby, które podjęły zgłoszenie o podłożeniu ładunku wybuchowego, albo zauważyły w obiekcie przedmiot niewiadomego pochodzenia, mogący być ładunkiem wybuchowym zobowiązane są o tym powiadomić:

- Operatora obiektu;
- Osobę odpowiedzialną za ochronę obiektu (wyznaczoną przez operatora)
- Policję;
- Państwową Straż Pożarną;
- Pogotowie Ratunkowe;

Do czasu przybycia Policji akcją kieruje dowódca zmiany SUFO. Kierujący akcją zarządza, aby użytkownicy pomieszczeń dokonali sprawdzenia czy w tych pomieszczeniach znajdują się:

- przedmioty, rzeczy, urządzenia, paczki itp., których wcześniej nie było, a mogły zostać wniesione przez interesantów;
- ślady przemieszczania elementów wyposażenia;
- zmiany w wyglądzie zewnętrznym przedmiotów, rzeczy, urządzeń, oraz emitowane z nich sygnały (np. dźwięki mechanizmów zegarowych, świecące elementy elektroniczne, itp.)

Zlokalizowanych przedmiotów, których przedtem nie było, a zachodzi podejrzenie, iż mogą to być ładunki wybuchowe nie wolno dotykać;

Kierujący akcją, zabezpiecza możliwość ponownego wejścia do pomieszczeń ogólnie dostępnych takich jak: korytarze, klatki schodowe, toalety, piwnice oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu;

W przypadku stwierdzenia obecności przedmiotów niewiadomego pochodzenia, mogącymi być ładunkami wybuchowymi, kierujący akcją na polecenie operatora obiektu zarządza ewakuację osób;

Po przybyciu do obiektu policyjnej grupy interwencyjnej, kierujący akcją przekazuje jej wszystkie informacje dotyczące zdarzenia oraz wskazuje miejsca, ewentualnie zlokalizowanych przedmiotów oraz punkty newralgiczne w obiekcie;

Policja przejmuje kierowanie akcją, a służba ochronna udziela jej wszechstronnej pomocy;

Na wniosek policjanta kierującego akcją podejmuje decyzję o ewakuacji osób z obiektu o ile wcześniej to nie nastąpiło;

Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanych przedmiotów oraz neutralizowaniem ewentualnych ładunków wybuchowych zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane ogniwa organizacyjne Policji, przy wykorzystaniu specjalistycznych środków technicznych;

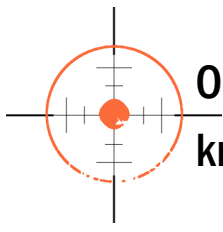
Policjant kierujący akcją po zakończeniu działań przekazuje protokolarnie obiekt operatorowi;

W przypadku dostarczenia przesyłki niewiadomego pochodzenia, gdy stwierdza się np.:

- brak nadawcy;
- brak adresu nadawcy;
- przesyłka pochodzi od nadawcy lub z miejsca, z którego nie jest spodziewana, bądź budzącej jakiegokolwiek podejrzania z innego powodu, obecność proszku (pudru, innej substancji) na powierzchni koperty (opakowania);
- zaadresowania do osoby już niepracującej;
- jest nadmiernie oklejona taśmą, charakteryzuje się nienaturalnym zapachem lub przebarwieniami;
- znak stempla pocztowego nie odpowiada adresowi zwrotnemu.

Postępowanie służby ochronnej lub osoby, która otrzymała przesyłkę niewiadomego pochodzenia:

- nie otwiera tej przesyłki;
- umieszcza tę przesyłkę w grubym worku plastikowym na śmieci, szczelnie zamyka;
- worek należy umieścić w drugim plastikowym worku na śmieci, szczelnie zamknąć: zawiązać supeł i zakleić taśmą klejącą;
- paczki nie należy przenosić, należy pozostawiać ją na miejscu;
- należy dokładnie umyć ręce;
- powiadomić Policję;
- powiadomić Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną;
- postępować zgodnie z zaleceniami inspektorów Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej;
- sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną przesyłką i przekazać operatorowi obiektu;

Policja podejmie środki w celu:

- zabezpieczenia przesyłki do czasu jej przejęcia przez inspektorów sanitarnych;
- bezpiecznego przejęcia przesyłki;
- rozpoczęcia czynności dochodzeniowo - śledczych;

W przypadku, gdy podejrzana przesyłka została otwarta i zawiera jakąkolwiek podejrzaną zawartość w formie stałej (pył, proszek, galaretę, pianę, lub inną nieznaną formę stałą) lub płynnej należy:

- możliwie nie naruszać zawartości: nie rozsypywać, nie przenosić nie dotykać, nie wąchać, nie próbować smakowo, nie robić przeciągów;
- należy całą zawartość umieścić w worku plastikowym, zamknąć go i zakleić taśmą lub plastrem;
- dokładnie umyć ręce;
- zaklejony worek umieścić w drugim worku, zamknąć i skleić;
- zamknąć okna wyłączyć urządzenia wentylacyjne, opuścić pomieszczenia i zamknąć drzwi;
- zmienić i usunąć zanieczyszczoną odzież, umieścić ją w plastikowym worku lub innym szczelnym pojemniku;
- ponownie dokładnie umyć ręce;
- sporządzić listę personelu mającego kontakt z podejrzaną przesyłką, przekazać ją operatorowi;
- powiadomić Policję i Wojewódzką Stację Sanitaro - Epidemiologiczną ;

W przypadku stwierdzenia na terenie KSOP, podejrzanych i niezidentyfikowanych substancji stałych (pył, proszek, galaretę, pianę, lub inną nieznaną formę stałą) należy:

- zabezpieczyć teren;
- o ile to możliwe, przykryć nieznaną substancją folią w sposób uniemożliwiający jej rozprzestrzenianie się bądź roznoszenie np. przez wiatr zwierzęta czy inne czynniki;

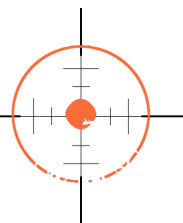
Generalnie wszystkie podejrzone pakunki powinny być sprawdzane przy najwyższych środkach ostrożności. Fot. Thomas Hawk, <http://www.flickr.com/photos/thomashawk/118967877/>

- postępować dalej jak w poprzednim punkcie;

Po wykonaniu tych czynności, należy w sposób rygorystyczny przestrzegać dalszych zaleceń kompetencyjnych służb sanitarnych - epidemiologicznych (inspektorów sanitarnych) wydanych na miejscu w trakcie dochodzenia epidemiologicznego.

W przypadku konieczności natychmiastowej ewakuacji personelu lub udzielenia natychmiastowej pomocy medycznej należy współdziałać z wojskowymi i cywilnymi służbami mogącymi udzielić wsparcia przy ewakuacji personelu oraz pomocy medycznej. W zależności od potrzeby zaangażowania sił i środków, jeżeli zachodzi konieczność udzielenia specjalistycznej pomocy lekarskiej, sanitarno - epidemiologicznej, udziału w akcji specjalistycznych grup ratunkowych siły ochronne SUFO powiadają:

- operatora obiektu;
- wyznaczoną osobę przez operatora obiektu;
- Pogotowie ratunkowe;
- PSP;
- Zespół Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności;
- Wojewódzką Stację Sanitaro - Epidemiologiczną;

W przypadku epidemii chorób zakaźnych lub w odpowiedzi na atak bioterrorystyczny niezbędne jest szerokie współdziałanie służb zarówno w obrębie sił zbrojnych jak i interakcje ze środowiskiem cywilnym. Obowiązuje zasada ścisłego współdziałania i wymiany informacji odpowiednio i według właściwości terytorialnych pomiędzy wszystkimi organami Państwowej i Wojskowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej i Wojskowej Inspekcji Weterynaryjnej oraz podmiotami realizującymi jej zadania, a jednostkami:

- wojsk obrony przeciwchemicznej (rozpoznanie i prognozowanie skażenia środowiska, dekontaminacja);
- straży pożarnej (dekontaminacja);
- żandarmerii wojskowej i policji (zapewnienie porządku publicznego, wprowadzanie kordonu sanitarnego, izolacji, kwarantanny);
- podmiotami realizującymi zadania właściwe dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej.

Najczęściej popełniane błędy w opracowaniu i realizacji planu ochrony

Podstawowe błędy występujące w fazie opracowywania planu ochrony:

- Przyjęcie niewłaściwego systemu ochrony;
- Stosowanie urządzeń zabezpieczenia technicznego, niezapewniających pełnego pokrycia dozorem obiektu, przy wyeliminowaniu w sposób znaczący ochrony stałej;
- Stosowanie urządzeń składowych systemu alarmowego kierując się kryteriami ceny tych urządzeń, które generują niedopuszczalne ilości fałszywych alarmów;
- Opis systemu sygnalizacji napadu i włamania (SAWIN), jako systemu SA3, praktycznie bez faktycznego wprowadzenia drugiego toru przesyłu sygnałów;
- Stosowanie rejestratora zapisu wizji z kamer systemu monitoringu wizyjnego (CCTV) o niewystar-

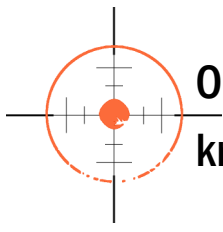

Na zdjęciu: robot policyjny do transportu ładunków z materiałami wybuchowymi w akcji. Fot. Jay Tamboli, <http://www.flickr.com/photos/jaytamboli/3788321645/>

czającym czasie rejestracji lub nie archiwizowania danych.

Podstawowe błędy dot. ochrony fizycznej obiektu:

- Dokonywanie zapisów w planie ochrony rodzajów służby z zakresem obowiązków, których ze względu na stan etatowy nie jest możliwy do wykonania;
- Dokonywanie zapisów dotyczących dojazdów Grup Interwencyjnych (w przypadku posiadania GI) bez możliwości redagowania tego zapisu;
- Brak adnotacji dotyczących sposobu nadzoru nad ochroną ze strony przedsiębiorcy wykonującego zadania ochronne w obiekcie jak i kierownika jednostki organizacyjnej (właściciela obiektu);
- Zbyt lakoniczne lub zbyt rozbudowane instrukcje postępowania w określonych sytuacjach.
- Podstawowe błędy dotyczące zabezpieczenia technicznego obiektu:
- Umieszczanie elementów zabezpieczenia technicznego w sposób nieprzemysłany;
- Sporządzanie planu ochrony „z za biurka”, bez dostatecznej ilości kontaktów z kierownikiem jednostki (właścicielem) oraz brak sprawdzenia założeń projektowych z faktem rzeczywistym istniejącym w obiekcie.

Wnioski

Przygotowanie i sporządzanie planu ochrony obiektu infrastruktury krytycznej stanowi dość istotny element zapobiegania sytuacjom kryzysowym, które mogą znacząco wpłynąć zarówno na funkcjonowanie jak i bezpieczeństwo samego obiektu infrastruktury krytycznej, ale również a może przede wszystkim na bezpieczeństwo społeczeństwa. Nieodzownym aspektem bezpieczeństwa obiektu infrastruktury krytycznej jest również sama realizacja opracowanego planu ochrony, świadomość osób odpowiedzialnych za organizację i realizację ochrony, poziom wykonywania zadań ochronnych oraz zastosowanych zabezpieczeń technicznych takich jak: system sygnalizacji napadu i włamania, kontroli dostępu, system telewizji przemysłowej czy system przepustkowy a w nim organizacja ruchu osobowego i towarowego.

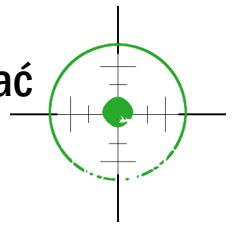
Literatura:

- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2010 Nr 182, poz. 1228);
- Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. prawo atomowe (tekst ujednoczony ustawą z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw Dz. U. Nr 132, poz. 766);
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2007r. Nr 89, poz. 590 z późn. zm.), art. 5 ust. 2, pkt. 3, ppkt. b, Rozdział 2, Ustawy z dnia 22 sierpnia 1997r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 1997r. Nr 114, poz. 740 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 1997r. Nr 114, poz. 740 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (Dz. U. z 2010r. Nr 83, poz. 542);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (Dz. U. z dnia 24 grudnia 2002 r.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa oraz ich szczególnej ochrony (Dz. U. Nr 116, poz. 1090);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego;
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 października 2011 roku w sprawie zasad uzbrojenia specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych i warunków przechowywania oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz. U. Nr 245 późn.1462);
- Polska Norma PN-EN 50133-1;
- Polska Norma PN-EN 50132-7;
- Polska Norma PN-EN 50131-1: 2009/A1;
- Metodyka uzgadniania planów ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie, KG Policji, Warszawa luty 2011r.;
- K. Stec, „Wybrane prawne narzędzia ochrony infrastruktury krytycznej w Polsce”, BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE Nr 19, III – 2011;
- Instrukcja systemu ROGER;
- Instrukcja centrali LSM 256.

Przypisy

- 1 Zob. Instrukcja centrali LSM 256.
- 2 Zob. Instrukcja systemu ROGER.
- 3 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (Dz. U. z 2010r. Nr 83, poz. 542).

KGB

Kulisy Wywiadu i Kontrwywiadu

Na początek słowo o autorach książki. Oleg Gordijewski pułkownik KGB, pracował w rezydenturze KGB najpierw w Kopenhadze, a następnie w Londynie. W latach 1974-1985 współpracował z brytyjskim wywiadem MI 6. W 1985 roku odwołany do Moskwy. Udało mu się uciec dzięki pomocy Secret Intelligence Service prawdopodobnie przez Finlandię do Wielkiej Brytanii. Christopher Andrew- historyk z uniwersytetu w Cambridge, uważany jest w Wielkiej Brytanii za eksperta i czołowego znawcę zmagania wywiadów. Oleg Gordijewski pisząc książkę moim zdaniem wyszedł z założenia, które wiele lat wcześniej powiedział George Blake należący do Cambridge Five („piątka z Cambridge”)

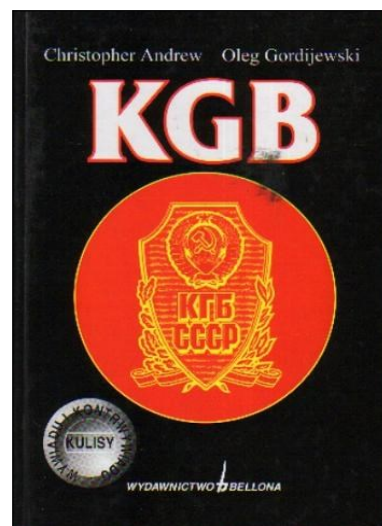
Nie oznacza to usprawiedliwienia Gordijewskiego. Należy przypomnieć, że do KGB wstąpił dobrowolnie i obowiązywała go lojalność. Czytając **KGB** należy zawsze mieć na uwadze formułowanie wniosków, do których dochodzi autor. Należy przypomnieć, że Gordijewski wymknął się z sieci kontrwywiadowczej – nie wszystkim się to udało.

Pomimo mojej opinii o autorze, **KGB** to pierwsza tak obszerna książka o największej i najpotężniejszej służbie wywiadowczej na świecie. Pokazuje jej powstanie, transformację aż do czasów współczesnych. Składa się z czternastu rozdziałów podzielonych na okresy. W każdym opisanie są dotąd nieznanne szczegóły zagranicznych operacji przeprowadzonych przez KGB. Ujawnia ona wiele tajemnic, które do tej pory nie były znane zwykłemu czytelnikowi. Gordijewski w oczach czytelnika to bohater, który przeszedł ze złej strony na dobrą. Patrząc z perspektywy jego kolegów nawet, gdy kierował się najszlachetniejszymi pobudkami to zdrajca swojej ojczyzny. Dla Amerykanów takimi zdrajcami są Aldrich Ames, Robert Hanssen, a dla Brytyjczyków Kim Philby. Gordijewski przez kilkanaście lat żył podwójnym życiem. W książce jest lojalnym obywatelem, ojcem rodziny. Wykonuje instrukcje i rozkazy swoich przełożonych, a jednocześnie wysyła raporty do „innego szefa” ujawniając tożsamość swoich kolegów z firmy, których Moskwa uważała za swoich najcenniejszych agen-

tów. KGB zawiera bogactwo materiału, który wcześniej nie był dostępny, jak wcześniej pisałem zwykłemu czytelnikowi. Ujawnia mechanizmy i sposób działania hermetycznej organizacji. A by poznać wszystkie transformacje i mechanizmy przekształceń w KGB od Czeka poprzez NKWD, OGPU, NKGB aż do utworzenia KGB w marcu 1954 roku książkę należy czytać powoli wraz z przypisami i objaśnieniami. Spotkamy w niej Lenina i Dzierżyńskiego. Dowiemy się o spisku Lockhardta, poznamy szczegóły przygotowania operacji i zabójstwa Trockiego. Poznamy „Pięciu Wspaniałych”. Dowiemy się o działaniach sowieckich agentów w Stanach Zjednoczonych podczas II wojny światowej. O roli, jaką odegrał Jurij Andropow podczas pobytu w Budapeszcie, jako ambasador. Dowiemy się o kulisach Praskiej Wiosny, działaniach przeciwko „Solidarności”. Poznamy losy Olega Pieńkowskiego, Piotra Popowa. Pojawią się takie osobistości jak Ronald Reagan oraz Margaret Thatcher. Poznamy także ostatniego przewodniczącego KGB Władimira Kriuczkowa, który odwiedził Polskę w 1989 roku i spotkał się z ówczesnym prezesem Rady Ministrów Tadeuszem Mazowieckim.

Książkę czyta się jednym tchem, wyjaśnia ona wiele tajemnic współczesnej walki pomiędzy wywiadami świata. Gorąco polecam.

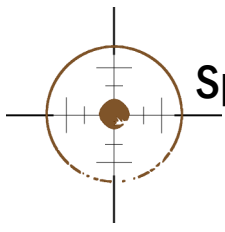
Przemysław Bacik

KGB

C. Andrew, O. Gordijewski

Warszawa 1999, ss. 708.

Trójzab Neptuna i NATO po misji ISAF

W poprzednim numerze miesięcznika zamieszczona została notatka o konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Jagielloński i Dowództwo Wojsk Specjalnych *Beyond Neptun Spear – Special Operations Forces versus postmodern international security threats*.

Dwa tygodnie wcześniej odbyła się również bardzo interesująca konferencja naukowa zorganizowana przez Fundację Instytut Studiów Strategicznych z Karkowa, przy współudziale Fundacji Konrada Adenauera oraz Kwatery Głównej NATO. Jej temat: *NATO po misji ISAF Kolektywna obrona czy misje operacyjne, partnerzy i przemiany*.

W konferencji uczestniczyli m in. generał Stanisław Koziej, Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, były minister obrony narodowej Bogdan Klich, ambasador USA w Polsce Stephen Mull oraz jego kolega z Wielkiej Brytanii Robin Barnett. Wśród innych występujących należy wymienić podsekretarza stanu ds. polityki obronnej MON Roberta Kupieckiego oraz Panów Roberta Pszczela, dyrektora Biura Informacji NATO w Moskwie oraz Marcina Kozieł dyrektora Biura Łącznikowego NATO w Kijowie. Bardzo interesujące wystąpienie miał Andrew Michta, dyrektor Warszawskiego biura German Marshall Found.

Obrady odbywały się w dwóch panelach: *Wspólna obrona czy misje ekspedycyjne?* oraz *NATO – relacje z partnerami*.

W konferencji, która powinna być interesująca dla sił specjalnych nie zanotowałem obecności przedstawicieli sił specjalnych naszej armii. Również druga konferencja (UJ – DWS) w Collegium Maius nie zainteresowała przedstawicieli Instytutu Studiów Strategicznych.

Osobą łączącą obydwie konferencje był dr hab. Artur Gruszcak, który moderował dyskusję podczas konferencji *NATO po misji ...* oraz wygłosił referat

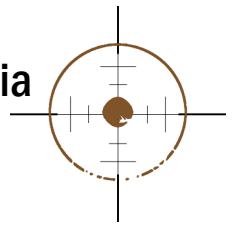

Flaga NATO

oraz prowadził jedną z części konferencji *Beyond Neptun Spear...*

Materiały z obydwu konferencji, o ile wiem nie wyszły drukiem (przynajmniej na razie). Dlatego wydaje się pewną trudnością pełne przedstawienie wystąpień oraz głosów w dyskusji, tym bardziej, że nie prowadziłem szczegółowych notatek, przysłuchując się bardzo interesującym wystąpieniom. Jedno można powiedzieć, postawiono wiele pytań, na które powinniśmy uzyskać odpowiedzi. Jakie priorytety stoją przed naszą armią, czy tylko misje ekspedycyjne czy kolektywna obrona. W jakim zakresie współpracować z partnerami z poza NATO, np. Rosją czy Ukrainą. Kwestie rozszerzenia NATO, problematyka rozbrojenia (CFE).

Konferencja *Beyond Neptun Spear...* omawiała w szerokim ujęciu problematykę roli i znaczenia sił specjalnych dla zapewnienia bezpieczeństwa w postmodernistycznej rzeczywistości globalnej, uwzględniając rolę nie tylko sił NATO, ale również rodzimych sił specjalnych, jako współpracowników (partnerów) NATO SOF. Przedstawiane były zagadnienia związane z koniecznością współpracy w star-

Trójząb Neptuna i NATO po misji ISAF

ciach o charakterze post asymetrycznym. Zastanawiano się nad ryzykiem i szansami, które stwarzają prowadzone operacje specjalne, patrz likwidacja Usamy ibn Ladena. Ta akcja zainspirowała organizatorów konferencji. Co poza tego rodzaju działaniami możemy zaproponować, jako państwa – członkowskie NATO.

Obecnie, po kończącej się misji ISAF w Afganistanie oraz ograniczeniu możliwości Stanów Zjednoczonych do interwencji o charakterze globalnym. (profesor A. Michta). Dramatyczna sytuacja finansowa, nieznana w USA, bodajże od 1812 roku.

Moje konkluzje nie są zbyt optymistyczne. Od wielu lat uważam, na podstawie własnych obserwacji, jak również literatury, pewnej dozy krytycyzmu, że wiele kłopotów sami, (czyli szeroko rozumiany Zachód) sobie sprokurowaliśmy.

Problemów społecznych, politycznych, gospodarczych, międzykulturowych, ekstremizmu, terroryzmu, gigantycznego rynku handlu narkotykami i innych wyzwań tejże proveniencji, nie rozwiązaliśmy skutecznie przy zastosowaniu siły militarnej.

Przykładem nieskutecznych działań są operacje w Iraku i Afganistanie, widać efekty. Irak de facto w stanie wojny domowej oraz Afganistan, gdzie rozkwit produkcji narkotyków, stanowi niemalże cywilizacyjne zagrożenie dla państw Europy czy Ameryki.

Moje wnioski są następujące:

- Nie mamy realnych koncepcji rozwiązywania problemów bezpieczeństwa w erze postmodernistycznej;
- Brak woli politycznej i kompleksowej wizji działań, uproszczona, zbyt prostacka analiza sytuacji i w związku z tym popełniane błędy polityczne;
- Niechęć do angażowania środków finansowych, wyczerpujących się (wyczerpanych) w wyniku dotychczasowej nieskutecznej polityki;
- W związku z tym brak zdolności do większych operacji polityczno – militarnych,

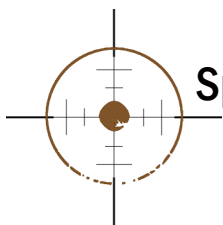
Logo ISAF (Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa), zajmującego się utrzymaniem pokoju w Afganistanie.

- Wycofanie się na terytoria własne, i działanie z poza tych „murów”, błyskawicznymi uderzeniami sił specjalnych (stosunkowo tanich w użyciu, w porównaniu do efektów militarnych).

Przedstawione wnioski, prowadzą do następującej konkluzji – zostaliśmy my, czytaj NATO, zepchnięci do defensywy i rozwiązanie dylematu czy obrona kolektywna czy też misje ekspedycyjne, nie rozstrzygnie naszych problemów z zagrożeniami zewnętrznymi.

W moim odczuciu powoli stajemy się obłąconym (jak przez plemiona germańskie) Rzymem. A wypadami sił specjalnych oraz uderzeniami dronów, przewagą technologiczną, bez przewagi moralnej i ideowej nie oddalimy zagrożeń niesionych przez siły mające wsparcie moralne, ideologiczne i społeczne i potężny przyczółek wewnątrz „twierdzy NATO”.

Kazimierz Kraj

Bezpieczeństwo – europejski punkt widzenia. Pierwsza Międzynarodowa Naukowo-Metodyczna Konferencja Forum Bezpieczeństwa – Ukraina

W dniach od 12 do 14 czerwca w Odessie na Ukrainie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa, która zajęła się wymiarem europejskim bezpieczeństwa, w wielu jego płaszczyznach i sferach. Wśród organizatorów konferencji były m.in. Odesski Narodowy Uniwersytet Politechniczny, Uniwersytet Mateja Bela ze Słowacji, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” z Krakowa, Akademia Sił Zbrojnych im. Gen. A. R. Štefánika z Liptowskiego Mikulášu czy College of Karlove Vary z Czech. Innymi również ważnymi patronami konferencji były: European Association for Security z siedzibą w Krakowie czy Ministerstwo Szkolnictwa i Nauki Ukrainy.

Konferencja była organizowana pod egidą rektora Odesskiego Narodowego Uniwersytetu Politechnicznego prof. dr hab. inż. Giennadija Oborskiego. Gwarantami profesjonalizmu konferencji było siedmiu uczonych, w tym dwóch z Polski: dr hab., prof. nadzw. Leszek Korzeniowski oraz dr Juliusz Piwowarski. Ponadto nad przebiegiem i organizacją konferencji czuwał 33 osobowy komitet naukowy konfe-

Część z Prezydium konferencji

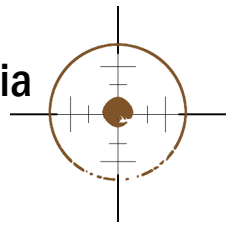
rencji, w którym polskie uczelnie reprezentowało tylko 3 pracowników naukowych.

Organizacją konferencji zajmował się liczący 18 osób komitet organizacyjny. Konferencja odbywała się w podczas posiedzeń plenarnych oraz pracy w panelach (sekcjach). Podczas drugiego dnia konferencji moderatorami obrad pierwszego panelu byli piszący te słowa oraz docent Wasilij Zapłatinski. Łącznie przewidzianych było 42 referaty poświęcone problematyce bezpieczeństwa praktycznie we wszystkich sferach, począwszy od bezpieczeństwa technicznego, poprzez problematykę ochrony pracy, bezpieczeństwo ekonomiczne, zagrożenia powodowanego przez narkotyki, ocenę bezpieczeństwa i jakości ukraińskich wód mineralnych do problematyki bezpieczeństwa UE. Można stwierdzić, że każdy mógł znaleźć coś interesującego dla siebie.

Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie reprezentowali Pani Ewa Wolska i Kazimierz Kraj. Swój referat nadesłał kolejny uczony z naszej

Prof. Władimir Lebediew, wygłaszający niezwykle interesujący referat pt. Wyjście wojsk NATO z Afganistanu w 2014 r. i prawdopodobieństwo zwiększenia użycia narkotyków na Ukrainie

szkoły dr Jan Swół.

Pani Ewa Wolska pochyliła się nad problematyką aktywności polskich elit wojskowych (*Klub Generałów Wojska Polskiego, jako forum aktywności elity polskiej wojskowości*). Z kolei Kazimierz Kraj zajął się problematyką partnerstwa służb specjalnych Ukrainy i Rosji (*Służba Bezpieczeństwa Ukrainy i Federalna Służba Bezpieczeństwa Rosji – partnerzy czy konkurenci*). Z kolei w nadesłanym referacie Jan Swół zajął się ciemną wewnętrzną liczbą przestępstw.

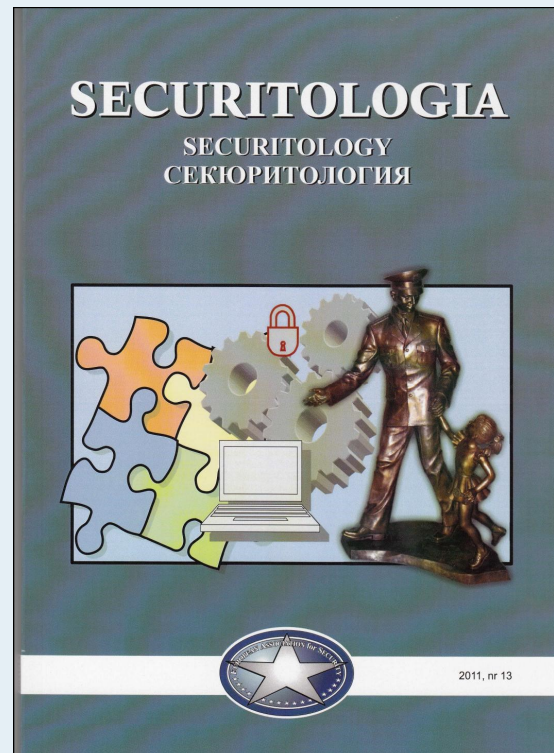
Materiały konferencji zostaną opublikowane w pracach naukowych Odesskiego Uniwersytetu Politechnicznego, a wcześniej zostaną poddane recenzji naukowej.

Wygłoszone referaty oraz podejmowana podczas obrad dyskusja pokazały jak ważną i interdyscyplinarną dziedziną jest nauka o bezpieczeństwie, nazywana *securitologią*. Dyskusje na ten temat trwały również podczas uroczystej kolacji, pierwszego dnia konferencji.

Była to pierwsza z serii konferencji. Organizatorzy zapowiedzieli następną za rok.

Kazimierz Kraj

BIULETYN POLECA:

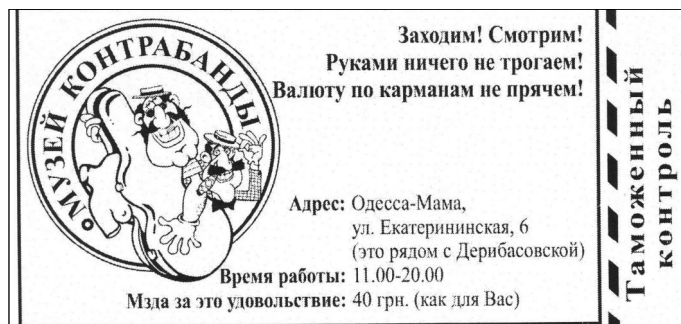

Półrocznik naukowy Securitologia

European Association for Security
z siedzibą w Krakowie
ul. Jana Pawła II 78,
31-571 Kraków,
www.eas.info.pl;
mail_lfk@eas.info.pl

Muzeum Kontrabandy

W Odessie kilkanaście dni temu (12.06.2013 r.) otwarte zostało Muzeum Kontrabandy. Czy można sobie wyobrazić wielki port bez przemytu? Co się przemyca przez granice: narkotyki, broń, papierosy i wiele innych towarów. W zależności z jakiego kraju i do którego.

Muzeum Kontrabandy - bilet wstępu

Przewodnikiem po muzeum jest jego właściciel, Pan Aleksander Otdielnow, który z pasją i wielkim znanstwem przedstawia dzieje światowej kontrabandy oraz tej rodzimej, odesskiej. Od czasów imperium Romanów, poprzez okres Związku Radzieckiego do czasów współczesnych.

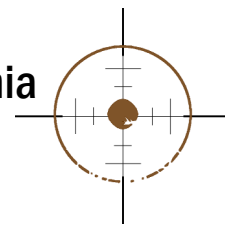
Co możemy zobaczyć, np. zwykłe owoce będące doskonałymi kontenerami do przewozu narkotyków. Odpowiednio spreparowane opony, części samochodów, skrytki na statkach, w la-

Pomysłodawcą muzeum, jego założycielem i właścicielem jest Pan Aleksander Otdielnow, lokalny przedsiębiorca. Jego pasją jest historia światowej kontrabandy. Studiuje ją już dziesiątki lat. Muzeum mieści się w historycznym centrum Odessy, na ulicy Jekaterynburskiej 6. Muzeum jest otwarte od godziny 11-tej do 20-tej. Koszt biletu 40 hrywien. Każdy zainteresowany może zapoznać się z metodami przemytu różnorodnych towarów. Jest to bardzo interesujący rozdział ludzkiej działalności kryminalnej. Zbiory muzeum będą uzupełniane, choć już dzisiaj jest naprawdę co oglądać.

Aleksander Otdielnow i Kazimierz Kraj

Muzeum Kontrabandy

skach i najrozmaitszych przedmiotach jak np. zabawki.

Jednym z ciekawszych sposobów przemytu narkotyków jest ich „zapiekanie” w serwisach porcelanowych. Po odpowiedniej obróbce narkotyk jest odzyskiwany w kraju – odbiorcy.

Przemyt będzie istniał dopóty będą występowały granice między państwami, cła oraz duże różnice w cenach towarów w poszczególnych krajach.

Pamiętajmy, że przemycana jest również broń, amunicja i materiały wybuchowe niezbędne w działalności terrorystycznej.

Przedstawiciele redakcji w osobach Pani Ewy Wolskiej oraz Kazimierza Kraja zwiedzili muzeum oraz odbyli wstępną rozmowę z jego właścicielem na temat wymiany interesujących obydwie strony materiałów. Ku zadowoleniu zwiedzających oraz czytelników miesięcznika. 🚫

Kazimierz Kraj

Od redakcji

Pomysł kącika zrodził się podczas praktyk studenckich w Katedrze Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Dwie studentki kierunku bezpieczeństwa wewnętrznego, zainteresowały się felietonami „Starszego dzielnicowego”, które mają swoją historię nie tylko, dlatego, że pokryte były grubą warstwą kurzu. Najpierw odkurzyły zbiór tych felietonów, a następnie utrwaliły w formie umożliwiającej ponowną ich publikację. Niekiedy sformułowały pytania, w kwestiach, które je najbardziej zainteresowały. W naszej ocenie, z uwagi na specyficzny czas, w jakim się ukazywały te felietony oraz poruszaną problematykę, poprzez fakt, że mimo upływu lat, niektóre felietony pozwalają poszerzyć wiedzę jak zwalczano przestępczość kiedyś, warto kontynuować podjętą próbę edukacji na przykładach. Materiały mogą okazać się pomocne w utrwalaniu wiedzy z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa uwzględniając dzisiejsze realia. Okoliczność, że do poruszanych kwestii, uwarunkowań prawnych i społecznych uzupełniają nieraz komentarze, do publikowania takich materiałów jeszcze bardziej przekonuje. Zatem zapraszamy do lektury, refleksji i poszukiwaniu innych źródeł informacji odnoszące się do tej problematyki. Redakcja zaprasza do współredagowania kącika, nie tylko studentów związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym. Zapraszamy i zachęcamy także tych, którym marzy się dziennikarstwo śledcze oraz inne osoby. Poniższy felieton, jest kontynuacją cyklu felietonów poświęconych problematyce demoralizacji i przestępczości nieletnich. Pod wspólnym tytułem „Zaradne dzieci” ukażą się cztery części. Dzisiaj część trzecia. Zapraszamy do lektury, a zarazem do dzielenia się spostrzeżeniami, uwagami oraz opiniami, nie tylko w wymiarze historycznym. Zachęcamy do podjęcia takiej próby, życząc połamania pióra. Próba wypowiedzenia się w obrębie omawianej problematyki, może być dla niektórych studentów doskonałym treningiem, przed większym wyzwaniem, to jest pisaniem pracy dyplomowej z takiej lub zbliżonej problematyki.

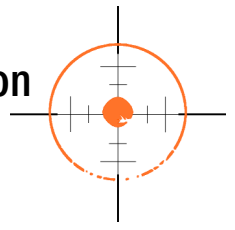
Przykładny ojciec (Zaradne dzieci, cz. 3)

Serii włamań do obiektów handlowych, jaką zarejestrowały dzienniki milicyjne w Dębicy, na przełomie grudnia i stycznia, nie przewidzieli chyba najwięksi optymiści. Liberalizacja w represjonowaniu złodziei dała taki, a nie inny skutek. Strajki i niepokoje w zakładach karnych były poważnym ostrzeżeniem. Na szczęście wyciągnięto właściwe wnioski. Od stycznia do 15 lutego 1990 roku prokuratorzy aresztowali dziewięciu podejrzanych o włamania, rozboje, a nawet zbiorowe gwałty, gdy za cały 1989 rok nieco ponad piętnastu. Porównanie nie wymaga komentarza.

Niejednokrotnie notowano dwa, trzy, a nawet sześć włamań, a wraz z ich liczbą rosły straty. Gdy zagrożenia dopatrywano się ze strony dorosłych, okazało się, że przynajmniej część włamań jest dziełem nieletnich. W zainteresowaniu milicji ponownie znalazł się niespełna dwunastoletni Januszek, który nie tak dawno temu dopuścił się ponad piętnastu czynów karalnych oraz grono jego kolegów i koleżanek w wieku (uwaga!) od dziewięciu do czternastu lat. Zdumiewające, prawda?

Wywodzili się z podobnych środowisk, podobnie spędzali wolny czas, podobnie rozwiązywali swoje młodzieńcze problemy, uciekając z domu, wagarując, wałęsając się bez celu do późnych godzin nocnych ulicami miasta. Częste wizyty w salonie gry, kino, do którego wchodził przez uchylone wcześniej drzwi oraz kradzieże były treścią ich życia. Tak było do dłuższego czasu. Może uwaga zwrócona we właściwym mo-

Przykładowy ojciec (Zaradne dzieci, cz. 3)

mencie, może krytyczniejsza ocena własnego dziecka, bądź jego rówieśników, może sprawdzenie kieszeni powstrzymałoby od postępującej demoralizacji. Papierosy, alkohol i brak należytą opieki ze strony rodziców przyspieszyły ten proces.

J. S., trzydziestoletni mężczyzna, ojciec pięciorga dzieci, kiedy zauważył uczującą po włamaniu grupę Januszka, sam wziął w niej udział. Co tragiczniejsze, wraz z jednym z chłopców udał się na włamanie tej nocy. Trudności nie napotkali, bo młody i sprawny, lecz nierozważny chłopiec, pomyślnie realizował plan kradzieży. Krata była wcześniej wygięta, a w szybie duży otwór. Kilka butelek wódki i koniaków, zaspokoiło pragnienie J. S. Musiał je mieć wielkie, gdyż nie zważał, że w przeszłości był karany sądownie za znęcanie się nad rodziną oraz czynną napadź na funkcjonariusza MO. Wyrok sądowy - dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jego wykonania na cztery lata - czasowo tylko przywołał go do przestrzegania prawa. Najwidoczniej czas i wypity alkohol wymazał z pamięci tamte zdarzenia.

Sukces jednej kradzieży zachęcił do następnej, i to tej samej nocy. Udał się, więc z nieletnim do innego sklepu po drogic radioodbiorniki. Włamanie nie udało się z tej to przyczyny, że kłódki wytrzymały, a łom nie. Musieli zrezygnować. Nie dał jednak za wygraną J. S., zabierając nieletnim z grupy Januszka czekolady, kawę i koniaki, łącznej wartości ponad sześćset tysięcy złotych. W ten sposób powetował stratę energii, jaką włożył w nieudane włamanie. Zadowolony z efektów nocnej pracy udał się..., ale gdzie trudno ustalić. Pijany nie wiedział, gdzie chodził. Do domu wrócił nad ranem. Teściowej oddał

paczkę kawy, która wcześniej pożyczył, a dzieciom zasiadającym do śniadania dał po czekoladzie. To dopiero przykładowy ojciec! Niezbyt zadowolona żona dostała jedynie krótką odpowiedź, że nie powinno jej to obchodzić, gdzie chodził. Gasząc pragnienie koniakiem pitym z butelki, wybełkotał „Mam i tyle”.

Składając wyjaśnienia przed inspektorami Janusz S. nie krył swojego postępowania. Winił za nie alkohol i „gówniarzy”, których posłuchał. To dopiero usprawiedliwienie! Najwidoczniej przekonany był bardziej o winie nieletnich niż własnej, a może braku fachowości z ich strony. Trudno powiedzieć, bo, na włamanie miesiąc później wybrał się sam. Kamieniem wybił szybę, a następnie wszedł do środka. Transporterem zaczął forsować drzwi do magazynu. Gdy magazyn z alkoholem, stał otworem, poczuł się pewniej. Przygotował transporter z winem oraz karton z szampanem do wyniesienia. Zmęczony pracą kucnął, więc za maszyną liczącą w części sprzedażnej sklepu i wprost z butelki pił wino. Pragnienie musiał mieć ogromne, bo tak pociągnął bez opamiętania z butelki, aż wessało mu boleśnie język do szyjki. Gdy uporał się z kłopotem, nastąpił inny, nadjechała milicja zaalarmowana wiadomością o włamaniu.

Dalszy bieg wydarzeń może każdy przewidzieć, choć nie przewidywał go J. S., łudząc się nadzieją, że i tym razem prokurator nie będzie go aresztował, biorąc pod uwagę fakt, że jest on ojcem pięciorga dzieci. Oczywiście przeliczył się podobnie, jak z tym, że po włamaniu ujdzie bezkarnie. Teraz może liczyć tylko na łagodny wyrok, bo na współczucie nawet ze strony rodziny chyba nie.

Starszy Dzielnicy

Archiwalne numery e-Terroryzm.pl

– zapraszamy do zapoznania się!

Chcesz opublikować własny artykuł?

Wyślij go na e-mail: redakcja@e-terroryzm.pl

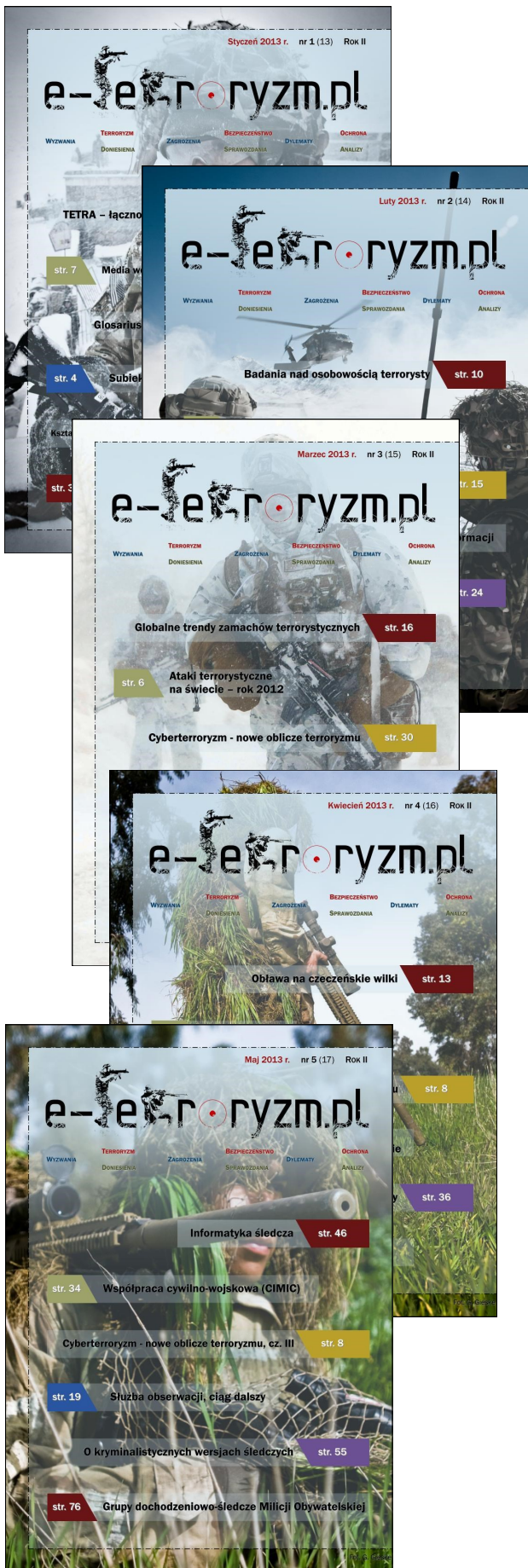
Zwyczajowa objętość artykułu to od 3 500 znaków (jedna strona) do 25 000 znaków (co odpowiada około 7-8 stronom). Można dostarczyć fotografie oraz tabele, wymagane są ich podpisy. Nie trzeba formatować tekstu. Formatowania oraz korekty dokonuje Redakcja.

Tematyka artykułu może poruszać sprawy powiązane z terroryzmem i bezpieczeństwem, a także politologią, zarządzaniem kryzysowym i ratownictwem, ochroną informacji niejawnych i infrastruktury krytycznej.

Nie jesteś pewien czy Twój artykuł odpowiada tematyce czasopisma? Przekonaj się o tym.

Na pewno odpowiemy na Twój list.

Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów oraz korekty.

Archiwalne numery dostępne na naszej stronie:

www.e-Terroryzm.pl

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE

WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA
z siedzibą w Rzeszowie

znajdziesz pracę w:

- służbach mundurowych (policja, wojsko, straż pożarna, straż graniczna)
- służbach specjalnych (ABW, CBA, Agencja Wywiadu)
- agencjach ochrony i detektywistycznych
- zespołach ds. bezpieczeństwa informatycznego
- centrach zarządzania kryzysowego

W programie studiów m.in.:

- obozy szkoleniowe
- trening w zakresie walki wręcz
- walki z użyciem narzędzi
- szkolenie strzeleckie
- zarządzanie bezpieczeństwem systemów informatycznych
- zarządzanie w sytuacjach kryzysowych

SPECJALNOŚCI

antyterroryzm

bezpieczeństwo i porządek publiczny

bezpieczeństwo systemów informatycznych

ochrona informacji niejawnych

zarządzanie kryzysowe

Studenci mają możliwość pogłębiania swych zainteresowań poprzez uczestnictwo w kołach naukowych (antyterrorystycznym, historycznym i wielu innych).

 facebook.com/bezpieczenstwo.wewnetrzne

szczegóły na

www.wsiz.rzeszow.pl

Dział Rekrutacji WSliZ, pok. RA8, ul. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów
tel. 17 866 11 88, 17 866 11 99, rekrutacja@wsiz.rzeszow.pl

Zapraszamy
na stronę
internetową:

www.e-terroryzm.pl

Zobacz także
archiwalne
numery

Internetowy Biuletyn
e-Terroryzm.pl
wydawany jest
od stycznia 2012 r.

Czasopismo tworzą studenci
Wyższej Szkoły Informatyki
i Zarządzania w Rzeszowie,
pracownicy Instytutu Studiów
nad Terroryzmem
i zaprzyjaźnieni entuzjaści
poruszanej problematyki